

NILF_s virksomhet i 2010



NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

NILFS VIRKSOMHET I 2010 – Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning. DIREKTØR: Ivar Pettersen. SIDEUTLEGGER: Siri Fauske
DESIGNMAL: Studio 3. POSTADRESSE: Postboks 8024 Dep, 0030 Oslo. KONTORADRESSE: Storgata 2-4-6. TELEFON: 22 36 72 00.
FAKS: 22 36 72 99. E-POST: postmottak@nilf.no/ INTERNETT: www.nilf.no

Innhold

KORT OM NILF	SIDE 4
NILF IN BRIEF	SIDE 5
NILFs STRATEGI	SIDE 6
STYRETS BERETNING	SIDE 8
DIREKTØRENS ORD	SIDE 11
FRA NILFs FORSKNING OG UTREDNING	SIDE 13
ÅRSREGNSKAP 2010	SIDE 18
RESULTATREGNSKAP	SIDE 18
BALANSE	SIDE 19
PROSJEKTER, PUBLISERINGER, SEMINARER M.M.	SIDE 20
PERSONALET	SIDE 32
NILFs PUBLIKASJONER OG MATERIELL	SIDE 34
ADRESSER	SIDE 35

O I

NILF I 2010

Kort om NILF



FOTO: © ANNE BENTE ELLEVOLD

Norsk institutt for landbruk-
søkonomisk forskning (NILF) er
et uavhengig statlig forsknings-
institutt tilknyttet Landbruks-
og matdepartementet. Insti-
tuttet er organisert som statlig
forvaltningsorgan med særskilte
fullmakter. Instituttet ble etablert
i 1986 gjennom sammenslåing
av daværende Norges landbruks-
økonomiske institutt og Sekre-
tariatet for Budsjettnemnda for
jordbruket. De to forløperne var
etablert henholdsvis 1947 og 1948.

Nåværende organisasjonsform ble
innført i 1997. Instituttets ved-
tekter ble vedtatt av Landbruks-
og matdepartementet 7. mars
2008. Vedtektene fastslår at «NILF
skal være et forsknings-, utred-
nings- og dokumentasjonsinstitutt
på høyt faglig nivå og ledende
innen foretaks- og næringsøkono-
mi i landbruk og landbruksbasert
industri». Videre sier samme para-
graf at «Instituttet skal ha en fri
og uavhengig stilling i alle faglige
spørsmål».

Instituttets øverste organ er styret
som er oppnevnt av Landbruks- og
matdepartementet. Styret tilset-
ter direktør som er daglig leder og
skal arbeide for at instituttet beva-

rer sin faglige uavhengighet og har
kvalitet, effektivitet og relevans
som premisser for sitt arbeid.

NILF har en stab på 77 personer
som i 2010 utførte ca. 65 årsverk.
Omsetningen var på 55 millioner
kroner. Noe over halvparten dreier
seg om konkurranseutsatt forsk-
ning og utredning, mens resten
er årlige, forvaltningsrettede opp-
gaver finansiert over Statsbud-
sjettet.

Virksomheten er organisert i fire
avdelinger. Avdeling for forskning
utfører forskning angående mat-
varesektoren, herunder nasjonal-
og internasjonal landbruks- og
havbrukspolitikk, landbrukets
foretaksøkonomi og produktivitet.
Avdeling for utredning gjennom-
fører utredninger og analyser om
økonomiske og politiske ramme-
betingelser og utviklingstrekk i
matvareindustri, dagligvarehan-
del, havbruk og landbruk. Avdeling
for statistikk og analyse utarbeider
foretaks- og sektorøkonomisk
dokumentasjon og analyser for
landbruket. Avdelingen har ansva-
ret for Driftsgranskinger i jord- og
skogbruk og sekretariatet for Bud-
sjettnemnda for jordbruket. Avdel-
ing for administrasjon har ansvaret

for de interne administrative funk-
sjonene, herunder personalfunk-
sjoner, det daglige arbeidet med
NILFs regnskap, IKT og informa-
sjon. Det er tilsatt en økonomisjef
i stab som har det faglige ansvaret
for økonomifunksjonen.

NILF har kontorer i Oslo, Bergen,
Trondheim og Bodø.

Styremedlemmer pr. 01.01.2011:

Styreleder, adm.direktør
Gudbrand Kvaal
Ass.landbruksdirektør Åse M. Vaag
Forskningsleder Marit S. Haugen
Direktør Corporate Affairs
Håkon Mageli
Professor Odd Magne Harstad
Kontorsjef Heidi Knutsen, NILF
Forsker Frode Veggeland, NILF,
erstattet Irene Grønningsæter
fra og med 1. januar 2011

NILFs ledelse:

Direktør Ivar Pettersen
Avdelingsdirektør Kjell Bjarte
Ringøy
Avdelingsdirektør Sjur Spildo
Prestegaard
Avdelingsdirektør Lars Johan
Rustad
Fungerende avdelingsdirektør Gro
Steine, vikar for Johanne Kjuus

02

NILF IN 2010

NILF in brief



FOTO: ©ANNE BENTE ELLEVOLD

Norwegian Agricultural Economics Research Institute (NILF) is an independent research institute under the Ministry of Agriculture. The institute was founded in 1986 through the merging of the Norwegian Institute of Agricultural Economy and the Budget Committee for Agriculture, founded in 1947 and 1948 respectively. NILF's statutes declare that "NILF shall perform research, analysis and documentation in accordance with high professional standards and be responsible for research on farm management and business analysis for agriculture and agriculturally based industries". It also states that "The institute shall be free and independent in all professional matters".

NILF is governed by a board nominated by the Ministry of Agriculture and Food. The board appoints the Director general, and "contributes to maintain the scientific integrity of the institute, and has professional quality, efficiency and relevance as the premises for its operation". Daily activities are organized in four departments. The heads of departments constitute the management group. NILF has 77 employees.

The Research Department executes research on the food sector, in-

cluding national and international agriculture, marine policy, farm management, agricultural policy, rural development and policy, and environmental issues. Issues include institutional and economic aspects of water management, climate policy, renewable energy and local governance in rural regions.

The Department of Statistics and Documentation produces statistics and analysis of farm businesses and the agricultural sector as a whole. The department issues the annual Account Statistics for Agriculture and Forestry in Norway and takes care of the secretariat of the Budget Committee for Agriculture. The Department of Analysis undertakes analysis on economic and political issues relating to e.g. the development in food processing, fish farming and grocery distribution. The Department for Administration is in charge of internal support functions including information technology, finance and external information.

NILF is headquartered in Oslo with branch offices in Bergen, Trondheim and Bodø. The regional offices are mainly occupied with Farm Accountancy Statistics, but do also perform research and analysis. NILF's regional presence is instrumental

for providing arenas for interaction between primary producers, industry, local authorities and research communities in these regions.

Board members as of January 2011:

Director general Gudbrand Kvaal, chair person
Deputy head of the County Governor's department of agriculture Åse M. Vaag, deputy chair
Mangager of Research Marit S. Haugen
Director Corporate Affairs Håkon Mageli
Professor Odd Magne Harstad
Head of office Heidi Knutsen (NILF representative)
Researcher Frode Veggeland (NILF representative) replaced Irene Grønningsæter with effect from January 1st 2011

NILF's management group:

Director general Ivar Pettersen
Head of Administration Kjell Bjarte Ringøy
Head of Research Sjur Spil-do Prestegaard
Head of Statistics and Documentation Lars Johan Rustad
Head of Analysis Gro Steine (acting head during Johanne Kjuus' leave of absence)

03

INSTITUTTET

NILFs strategi



FOTO: ©IVAR PETERSEN

NILF skal i perioden 2011 til 2014 levere ny og relevant kunnskap om landbruks- og matsektoren til nasjonale og internasjonale brukere innenfor landbruks- og matsektoren.

Vår oppgave, visjon, strategi, samt verdier og nøkkelferdigheter kan sammenfattes i følgende punkter:

Oppgave

NILF har som hovedoppgave å drive forskning, utredning og rådgivning vedrørende økonomiske forhold i landbruket, utnyttelse av landbruksressursene og foredling og omsetning av landbruksprodukter.

Visjon

« Livsviktig kunnskap om landbruk og mat »

Strategi

NILF skal utvikle virksomheten frem mot 2014 med følgende strategi:

- Sørge for samfunnsfaglig forskning, utredning og forvaltningsrettet kunnskap og kompetanse om fire temaer: (1) Landbrukets foretaksøkonomi, (2) Landbruks- og matpolitikk, (3) Næringsøkonomi og (4) Miljø- og ressursøkonomi som favner et bredt spekter av samfunnsperspektiver. I tillegg skal NILF gi rom for individuelle faglige ambisjoner og karrierer på tilstøtende og andre temaer i tråd med prinsipper om forskningens frihet.
- Prioritere avgrensede fagområder for internasjonal satsing: Gjennom prioritering av noen avgrensede fagområder skal NILF utvikle anerkjennelse som for høy internasjonal kompetanse og som bidragsyter i internasjonalt finansierte prosjekter.
- Utnytte informasjons- og kommunikasjons-teknologi for mer effektiv prosjektgjennomføring, dataflyt og dokumentasjon, og felles ressurser for egen virksomhet som sikrer god prosjektoppfølgning og -gjennomføring, samt god beskjef-tigelse av alle medarbeidere. Øvrige administrative støttefunksjoner skal videreutvikles i samarbeid med fellestjenester i staten, med Landbruks- og matdepartementet og eventuelt med andre institutter det er naturlig å samarbeide med.

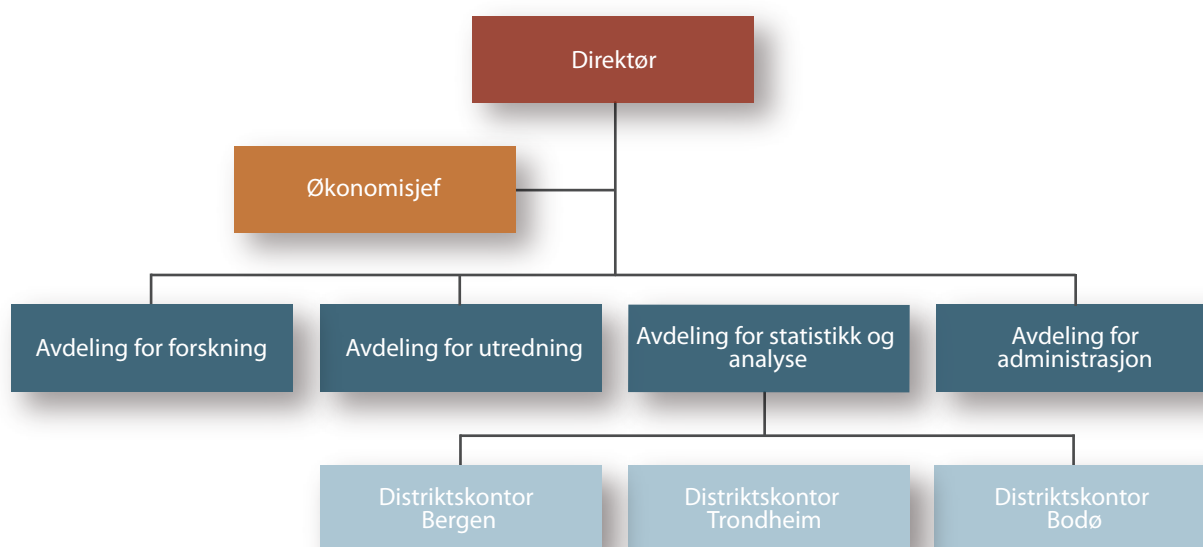
Verdier og ferdigheter

NILF skal som et relevant og brukerorientert kompetansemiljø, ha faglig integritet. Arbeidet skal bære preg av samhandling, effektivitet og gjensidig støtte.

- Integritet er en forutsetning for et forskningsmiljø. Instituttet skal ikke være bundet til særinteresser og skal utvikle kunnskap uavhengig både av egne og samarbeidspartneres strategiske interesser.
- Felles verdier: Faglig kvalitet, relevans og samhandling:
 1. Faglig kvalitet skal prege hele virksomheten, både faglig produksjon og støttefunksjoner.
 2. Relevans: For å bidra til verdiskaping må vi oppfatte, forstå, analysere og formidle innsikt og tilpasningsmuligheter på en relevant måte for brukere, både nasjonalt og internasjonalt.
 3. Samhandling: NILF skal kombinere sterke individuelle ferdigheter med samhandling. NILF skal utgjøre et helhetlig miljø preget av både åpenhet, faglighet og gjensidig støtte.
- Ferdigheter for effektiv prosjektorganisering: NILF skal være en prosjektorganisasjon med gode ferdigheter i bruk av teknologi, prosjektoppfølgning og effektiv formidling.
 1. IKT: Bruker informasjons- og kommunikasjons-teknologi både som støtte for egne dokumentasjons- og forskningsoppgaver, for effektiv formidling og som bidrag til utvikling av en helhetlig, kunnskapsbasert bioøkonomi.
 2. Prosjektsyklus: Sørger for tilstrekkelige felles støtteressurser til faglige medarbeidere for å sikre god prosjektsyklus fra idéfase til evaluering og læring.
 3. God kompetanse i støttefunksjoner for øvrig: Opprettholder vekten på kompetanseforvaltningen som strategisk funksjon, med rekruttering og kompetanseutvikling, samt samspill med eksterne miljøer for effektive administrative støttefunksjoner.

Strategien for kommende periode innebærer dermed å styrke grunnlaget for den faglige innretningen vi allerede har gjennom tydeligere faglig prioritering, og å styrke våre arbeidsprosesser ved hjelp av teknologi og god prosjektstøtte.

Organisasjonskart pr. 31.12.2010



04

NILF IN 2010

Styrets beretning



FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

« NILF skal være et forsknings-, utrednings- og dokumentasjonsinstitutt på høyt faglig nivå og ledende innen foretaks- og næringsøkonomi i landbruk og landbruksbasert industri. Instituttet er selvstendig med styre oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet, LMD.

I 2010 har NILF levert en rekke forsknings- og utredningsbidrag, bl.a. innspill til arbeidet med ny melding om landbruks- og matpolitikken, utredning av samspillet i verdikjedene for matvarer og analyser av globale matvaremarkeder. Oppgavene med dokumentasjon av driftsøkonomi og underlag for årets jordbruksforhandlinger, er utført i tråd med oppdraget fra LMD.

Instituttet er blitt evaluert i løpet av året og har avsluttet arbeidet med strategi mot 2015. Styret mener det er godt grunnlag for å videreutvikle NILF som det sentrale, norske, samfunnsfaglige kompetansemiljøet for forvaltning av landbruks- og matressurser nasjonalt og globalt. »

Matpriser, markedsmakt og samfunnshensyn

Det er mer enn ti år siden Stortinget fikk en bred gjennomgang av landbrukspolitikken. St.meld. nr. 19 (1999–2000) reflekterte bl.a. betydningen av den første WTO-avtalen om handel med landbruksvarer og et ønske om styrket forbrukerperspektiv. Internasjonale avtaler har stadig større konsekvenser for norsk politikk. Verdensmarkeds-

prisene for matråvarer fluktuerer kraftig og kan tidvis gi mulighet for lønnsom norsk eksport. Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon av landbrukspolitikken har reist spørsmål om politikken er i stand til å sikre levende og variert landbruk over hele landet.

Norsk landbruks- og matpolitikk ble satt under utredning og en ny melding til Stortinget om land-

brukspolitikken er ventet i løpet av våren 2011. NILF har levert innspill bl.a. om samfunnsøkonomiske verdier av landbrukspolitiske målsettinger, om landbrukspolitikken betydning for regional utvikling og utviklingen innenfor nye, gårdsbaserte næringer.

NILF følger utviklingen i internasjonale rammebetingelser for norsk landbruks- og matpolitikk.

En av NILFs forskere skal bidra til den norske Europautredningen med en del-utredning om Norges forhold til EU på mat- og landbrukssområdet.

Ideen om det multifunksjonelle landbruket står sterkt i Norge, og NILF skal levere kunnskap om landbrukets og matnæringens betydning for sammensatte samfunnshensyn. Klima- og miljøhensyn blir en stadig viktigere del av rammebetingelsene. Norske og dels internasjonale mål for bl.a. utslippsreduksjoner, vannkvalitet og økologisk produksjon, krever økt kunnskap om virkemidler og effekter. Styret legger vekt på at instituttet skal bidra med samfunnsfaglig forståelse av tilpasninger til nye miljø- og klimakrav.

Matnæringene er en arena for sterke, private interesser. Bekymring for dagligvarekjedenes innflytelse førte til at Regjeringen ved landbruks- og matministeren nedsatte Matkjedeutvalget; et offentlig utvalg for å utrede maktforholdene i dagligvaresektoren. I EU har en høynivågruppe nylig presentert en rekke anbefalinger for en mer velfungerende verdikjede for mat. Medarbeidere i NILF har bistått sekretariatet for Matkjedeutvalget og en medarbeider ble engasjert som medlem av sekretariatet. NILF har samarbeidet med både industri, dagligvarehandel og sentrale myndigheter for å forstå samspillet i verdikjedene for mat.

Kravene til oppfølging og dokumentasjon øker. NILF har allerede i to år samarbeidet med en bred og stadig voksende del av landbruksnæringen for å sikre effektiv dataflyt og bedre beslutningsunderlag for landbruks- og matnæring og forvaltning. Verdien av den løsning prosjektet «Dataflyt og beslutningsstøtte» har foreslått, er blitt verdsatt. Verdsettingen bekreftet næringens forventning om en store innsparingsmuligheter gjennom standardiserte, digitale meldinger formidlet gjennom statens Altinn-portal. Prosjektet gikk høsten 2010 i gang med å forberede implementering. Samtidig er partnerskapet bak prosjektet utvidet til å omfatte skognæring og større deler av matindustrien, i tillegg til primærproduksjon, samvirkeforetak, bank, forsikring og offentlig forvaltning.

Rammebetingelsene for investering i norsk produksjon av jordbruksråvarer er krevende. Kompetanse om produksjonsforhold og foretaksøkonomi i norsk jordbruk



FOTO: ©IVAR PETERSEN

er avgjørende for at NILF skal fylle sin oppgave. Instituttet har derfor siden 2008 hatt en strategisk satsing på kunnskap om produktivitetsutviklingen i jordbruket. Gjennom de årlige driftsgranskningene og sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket blir faktagrunnlaget for forskning og forvaltning videreutviklet, og kunnskapen tilrettelagt for vurdering av politikk og virkemiddelbruk. I forbindelse med driftsgranskningsarbeidet er det også utført egne analyser av økonomien i samdrifter og storskala melkeproduksjon, lønnsomhet på bruk med store investeringer og økologisk produksjon.

Gjennomgang av forskningsinstituttene

Forskning, utredning og dokumentasjon skal bidra til effektiv, bærekraftig og rettferdig forvaltning av mat- og landbruksressursene. Gjennomgangen av sektorpolitikken reiser spørsmål om hensiktsmessigheten av dagens institusjonelle løsninger generelt og organiseringen av instituttsektoren spesielt. Våren 2010 lanserte NILFs eier, Landbruks- og matdepartementet, en gjennomgang av de fem forskningsinstituttene med tilknytning til departementet.

Gjennomgangen, under ledelse av Norges forskningsråd med fylkesmann Lars Sponheim som komitéleder, ble avsluttet i desember. Komiteen leverte en vitenskapelig evaluering, flere underrapporter og en sammenfattende evaluering med konkrete anbefalinger. Instituttgjennomgangen peker på utviklingsmuligheter og viktige ut-

fordringer. Norske institutter for anvendt forskning på landbruks- og matområdet har i all hovedsak arbeidet for norske oppdragsgivere med norske problemstillinger. NILF er intet unntak. Evalueringen av NILF peker på behov for økt internasjonal aktivitet, økt vitenskapelig produksjon og styrket forskerutdanning.

Komiteen hevder at instituttene bør styrke sin internasjonale konkurransevne og vitenskapelige produksjon gjennom tettere samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås. Uten et slikt samarbeid ser komiteen liten nytte i en integrasjon mellom instituttene.

Styret mener gjennomgangen bekrefter betydningen av samfunnsfaglig kompetanse om landbruks- og matressurser. Styret legger videre vekt på at komiteen mener integrasjon mellom forvaltnings- og næringsrettet kunnskapsutvikling og dokumentasjon er viktig for NILF. Evalueringen bekrefter instituttets sentrale rolle ved utarbeidelse av det økonomiske faktagrunnlaget for landbruksforvaltningen og ikke minst for de årlige jordbruksforhandlingene. Publikum og brukere av NILFs kunnskap uttrykker tillit til NILF.

Det er etter styrets mening behov for nærmere utredning av enkelte av forslagene fra evalueringskomiteen. Styret vil, i tråd med NILFs vedtekter, ha en aktiv rolle i arbeidet med den framtidige strategiske innretningen og NILFs plassering i det fremtidige instituttlandskapet.

Et år med satsing

I løpet av 2010 er den faglige staben i NILF økt med seks personer. Forskerstabten er styrket ved nytilsetting av to forskere med doktorgrad, én med doktorgrad fra Canada med spesialisering i næringsøkonomiske temaer, og én med doktorgrad fra Norges Handelshøyskole og erfaring fra studier av internasjonal handel og økologisk produksjon. To av NILFs forskere har hatt et seks ukers opphold ved forskningsinstitusjoner i India. Ved årsskiftet er to lengre studieopphold ved universiteter i Nord-Amerika forberedt. Staben i avdelingen for statistikk og analyse, er også styrket.

Det ble i 2010 i alt utført 65,3 årsverk ved NILF, hvorav 48,5 av faglige medarbeidere. Driftsgranskingsarbeidet ble utført for 99. gang, etter oppstarten i regi av Det Kongelige Selskap for Norges Vel i 1911. I år var 848 enkeltbruk og 38 melkesamdrifter med i undersøkelsen. Arbeidet med underlaget for jordbruksforhandlingene ble avsluttet i rett tid. De faste publikasjonene; Totalkalkylen for jordbruket, Resultatkontrollen og Referansebruksberegningene ble utarbeidet i tråd med plan.

NILFs forskere fikk i 2010 publisert ti vitenskapelige artikler i tidsskrifter, fem artikler i antologier med fagfellelvurdering og var medforfattere til to vitenskapelige monografier. Instituttet utga 26 rapporter og notater, 13 diskusjonsnotater og publiserte fire rapporter for Budsjettnemnda for jordbruket. En av NILFs forskere, Valborg Kvakkstad, disputerte for Ph.D.-graden ved UMB i desember med avhandlingen: «Institutions and GMOs: Shaping perspectives and organisms». Tre andre medarbeidere har hatt tilfredsstillende fremdrift på sine doktorgradsarbeider. En ny stipendiat er under tilsetting.

Det økonomiske resultatet for 2010 ble på 194 504 kroner. Overskuddet overføres til egenkapitalen. Resultatet ble svakere enn budsjettet og dette skyldes bl.a. at instituttet brukte vesentlig mer ressurser enn budsjettet på forvaltningsrettede oppgaver og hadde en sterkere lønnsvekst enn budsjettet. På den annen side har EU-kommisjonen avsluttet sin revisjon av NILFs oppgjør for gjennomførte EU-prosjekter. Resultatet ga grunnlag for inntektsføring av et tidligere avsatt beløp for mulig tap.

NILFs styre i 2010



BAK FRA VENSTRE: ODD MAGNE HARSTAD, MARIT S. HAUGEN, GUDBRAND KVAAL (STYRELEDER), IVAR PETERSEN (DIREKTØR I NILF), HÅKON MAGELI
FORAN FRA VENSTRE: ÅSE M. VAAG, IRENE GRØNNINGSÆTER, HEIDI KNUTSEN

Fire personer har sluttet for å gå over i andre stillinger eller er blitt pensjonert, mens seks personer er rekruttert til faste stillinger eller engasjementer. Sykefraværet har vært på 4,13 prosent, som er noe lavere enn i 2009. Det har ikke forekommet skader eller ulykker av noen art i 2010. Styrets inntrykk er at arbeidsmiljøet har vært godt i 2010 og virksomheten har fordel av et godt samspill mellom ansatte og ledelse.

Grunnlag for utvikling

Mulighetene for videreutvikling av instituttet er gode. NILF er sentralt plassert i en sektor under rask endring globalt og nasjonalt. Det er økende bevissthet om at landbruks- og matsektoren forvalter ressurser som er avgjørende for verdens evne til å håndtere befolkningsvekst, klima- og miljøutfordringer. Mulighetene for videreutvikling av norske landbruks- og matnæringer er mer interessante enn på lenge.

NILFs interne strategiprosess for perioden fram til 2015 ble avsluttet tidlig 2011. NILFs strategi skal ivareta viktige oppgaver innenfor instituttets fagområde og legge grunnlaget for videreutvikling både av produktivitet og kvalitet. I dette arbeidet må instituttet vurdere samarbeid med andre institutter og utnytte samspillet mellom forvaltningsrettet arbeid, utredning og forskning. Det er således godt samsvar mellom temaene i LMDs oppfølging av instituttgjennomgangen og instituttets strategiske agenda for 2011.

Styret vil uttrykke tilfredshet med arbeidet i NILF i 2010, og ser fram til å bidra til videreutviklingen av NILF i samarbeid med Landbruks- og matdepartementet og instituttets ansatte. Kunnskap om mat og landbruk er livsviktig kunnskap. NILF skal være en kompetent og relevant kunnskapskilde.

Gudbrand Kvaal

Åse M. Vaag

Heidi Knutsen

Irene Grønningsæter

Åse M. Vaag

Heidi Knutsen

Knut Viljevang

Ivar Petersen

direktør

05

IVAR PETTERSEN

Direktøren rens ord



FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL



IVAR PETTERSEN
direktør

Ivar Pettersen

Gjennomgang for samarbeid

Landbruks- og matdepartementet (LMD) ba i mars 2009 Norges forskningsråd om en gjennomgang av forskningsinstituttene og forholdet mellom institutter og forvaltning. Rapportene fra desember dreier seg om viktige temaer, men de viktigste trenger nærmere bearbeiding. Det kan og bør bli mer samarbeid i hele sektoren.

Begrunnet gjennomgang

Når politikken revideres er det naturlig at også institusjoner blir evaluert og endret.

- *Politikk under utredning:* Landbrukspolitikken drøftes i årlige jordbruksforhandlinger og budsjettprosesser, mens meldinger til Stortinget og brede drøftinger er mer sjeldent. Siden siste stortingsmelding er både verdens matforsyning og norsk landbruks- og matproduksjon kraftig endret. Norsk landbruk knyttes stadig nærmere det internasjonale markedet. Når det skrives ny melding om landbrukspolitikken, er det grunn til å gjennomgå både institutter og forvaltning med sikte på mer effektiv ressursbruk.

- *Et spesielt virkemiddel:* Forskningsinstitutter har en plass i virkemiddelsystemet. Velger man å bygge selvstendige forskningsmiljøer, blir det stor vekt på kritisk og spørrende kunnskapsutvikling. LMD bruker store ressurser på å sikre at kunnskap for politikktutforming og forvaltning skal utvikles i uavhengige forskningsmiljøer med faglig integritet. Her ligger en stor samfunnsverdi, en mulighet for reelt kunnskapsbasert forvaltning, demokratisk debatt og åpent innsyn i en komplisert del av norsk politikk.

- *Evaluering av forskning og drøfting av roller er nødvendig:* Gjennomgangen skulle evaluere instituttene og drøfte forholdet mellom institutter og forvaltning. Tidligere evalueringer på 1990-tallet var avgjørende for NILF. Det var på tide med en ny evaluering som bl.a. kunne danne underlag for ny strategi i NILF. Samtidig skal vel 40 prosent av NILFs virksomhet levere kunnskap og faktagrunnlag for løpende forvaltning. Kravet til data og dokumentasjon er voksende og kan bli kostbart for næringen uten velutviklet samspill. Derfor måtte evalueringen dekke både forskningsinstitutter og samspillet mellom institutter og forvaltning.

Problemstillinger i kjølvannet

Rapportene fra gjennomgangen har bekreftet verdien av instituttenes strategiske innretning og dagens arbeidsdeling mellom institutter og forvaltningsorganer. Men i etterkant er nye problemstillinger aktualisert og konklusjoner problematisert.

- **Struktur: Mellom forskere eller over institutter.** Gjennomgangen anbefalte en horisontal overbygning som ledd i en integrasjon mot Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås. Anbefalingen er lagt til side, men ideen om ny struktur lever. Spørsmålet er om samfunnet får utnyttet instituttmiljøene godt nok. Hva kan hindre samarbeid? Er det konsernnivåer, eierforhold og formelle styringsfunksjoner som fremmer samarbeid mellom forskere? Kanskje samarbeid best fremmes mellom forskere fra fokuserte, selvstendige instituttmiljøer. Et alternativ er målrettede «metaprojekter» med egen, faglig styring på siden av instituttene. Satsingene kan komponeres ut fra spesifikke, tidsbegrensede oppgaver på tvers av gitte instituttstrukturer. Modellen er kjent fra universitetene.

- **Roller: Mellom forskning og forvaltning.** Gjennomgangen ga ikke grunnlag for å endre arbeidsdelingen mellom institutter og forvaltning, men Statens landbruksforvaltning har i etterkant tatt til orde for endringer i rollefordelingen. Det er positivt. Samarbeidet mellom SLF og NILF dreier seg først og fremst om data, dernest om fag. Det bør endres. Med bruk av moderne kommunikasjonsløsninger vil forskningens og forvaltningens databaser utgjøre en felles ressurs for kunnskapsutvikling og kunnskapsbasert forvaltning uten omregistreringer og tungvinne overføringer. Data innhentet fra næring, forskning og forvaltning blir tatt godt vare på og utnyttet med minst mulig belastning for næring og byråkrati, og med høye krav til datasikkerhet. Så skal mer av ressursene brukes på fag, dvs. til kunnskapsutvikling, -overføring og -anvendelse.

- **Opgaver: Mellom norske og globale kunnskapsbehov.** Gjennomgangen av instituttene tar sikte på økt internasjonal konkurransevne, for eksempel mer internasjonal publisering, forskermobilitet, deltagelse i EU-relaterte forskningsprogrammer eller eksport av kunnskapstjenester. Den vitenskapelige evalueringen ser både muligheter og behov for styr-



FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

king. Haken er at internasjonal aktivitet tar ressurser fra relevante, nasjonale utfordringer. Mye kan gjøres galt og dyrt her hjemme om vi ikke har kunnskap som kan bidra til samfunns- og miljømessig gode løsninger. Det er stadig grunn til å vurdere om ressursene brukes på de viktige forskningsoppgavene.

Samspill for løsninger

NILF skal skaffe næring og forvaltning kunnskap om foretaksøkonomi, politikk, markeder og bærekraft. Faglig tilstrekkelighet og robusthet på hele dette arbeidsfeltet fordrer samarbeid for å sikre:

- **Konkurransedyktig kompetanse:** Mer robuste og konkurransedyktige forskningsinstitutter krever effektiv kompetanseutvikling. Vi må konkurrere om forskertalentene, selv sørge for forskerutdanning, og gi forskere rom for kompetansegivende virksomhet. Med muligheter for kompetanseutvikling som dekker både forvaltningsorganer, politikkutforming, forskning og statistikk, blir karrieremulighetene vesentlig styrket. Forskerutdanningen må skje i nært samspill mellom institutter og universiteter.

- **Effektiv drift:** Instituttene skal sammen, og i samarbeid med forvaltningsorganene, se om ressurser kan benyttes mer effektivt. Som et lite institutt må NILF videreutvikle samarbeidsrelasjoner med statlige fellestjenester og felles infrastruktur for forskningssektoren. Instituttet skal også fylle en sentral rolle i et bredt samarbeid med næring og forvaltning om digitalisert, rasjonalisert dataflyt og beslutningsstøtte. Det krever samarbeid mellom institutter og forvaltning, og et balansert og nært samarbeid med næringen.

- **Samspill med forvaltning og næring:** Spørsmålet om roller og arbeidsdeling mellom forvaltning og forskning bør håndteres til det beste for både kunnskapsutvikling og -anvendelse, åpen og kritisk debatt og effektiv forvaltning. Det arbeidet vil NILF fortsette å bidra til.

Rapportene fra instituttgjennomgangen har klarlagt noen utfordringer. Arbeidet med løsninger er i gang. NILF skal bidra til at institutter, forvaltning og næring kan utgjøre gode institusjoner for en fremtidig, kunnskapsbasert mat- og biosektor.

06

INSTITUTTET

Fra NILFs forskning og utredning



FOTO: ©FRODE VEGGELAND



GRO STEINE
fung. avd.direktør

Markedsregulering for kjøtt

Ved dr. agric. Gro Steine

NILF har i 2010 arbeidet med en vurdering av alternativer til tradisjonell markedsregulering og volummodellen for storfe. Arbeidet betrakter markedsreguleringen som en pakke virkemidler som skal løse mange politiske oppgaver. Markedsreguleringene for kjøtt kan først og fremst bidra til prisstabilitet for bøndene. Men en offentlig bestemt regulering for økt forutsigbarhet for bonden skjer på bekostning av markedsstilpassede strukturer, strategier og kontrakter i kjøttmarkedet. Til forskjell fra melkesektoren, har markedsregulering

for kjøtt ingen faste, varige tiltak for å påvirke prisnivået på sikt.

Markedsreguleringens verdi må primært avgjøres ut fra en avveining mellom bondens prisrisiko og minst mulig konkurransepåvirkning. Hvis vi tillegger fremtidige, forventede WTO-regimer og internasjonale prisfluktuasjoner stor vekt, bør vi uansett regne med redusert forutsigbarhet og økt prisrisiko. Avsetningssikkerhet og bondens langsiktige inntektsnivå, er det imidlertid mulig å bevare uavhengig av selve markedsreguleringsordningen.

Markedsreguleringen for kjøtt har grunnlag i Omsetningsloven fra 1936. På 1950-tallet fikk Landbrukssamvirket i oppgave å ta ut de priser i markedet som Staten, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ble enige om i jordbruksavtalen dersom markedsforholdene tillot dette. I dag er det Nortura, Norske Felleskjøp og Tine som ivaretar markedsregulatorrollen på sine respektive områder.

Markedsregulator har mottakspålykt, forsyningsplikt og informasjonsplikt, ansvar for å fastsette

markedspriser på representantvaren (prisnoteringsansvar) og det operative ansvaret for å gjennomføre markedsreguleringstiltak. Markedsreguleringen av kjøtt i Norge må ses på bakgrunn av tollvernet og muligheten for administrativ nedsettelse av tollsatsene for å hindre alvorlige markedsforstyrrelser ved for lite norsk produksjon og tilførsel.

Tradisjonell markedsregulering gjelder i dag for svin, lam og egg, men omfattet tidligere alle kjøttslag og egg. Ordningen innebærer at målpris blir avtalt i jordbruksoppgjøret for avtaleåret som går fra 1. juli til 30. juni. Nortura utøver rollen som markedsregulator. Fra og med 1. januar 2009 ble sau, råner og purker tatt ut av målpris/markedsreguleringssystemet. 1.januar 2007 ble fjørfekjøtt tatt ut av markedsreguleringssystemet og målprisen ble erstattet av en referansepris. Referanseprisen fastsettes med basis i prisuttaket på engrosnivå i foregående avtaleår. Referanseprisen for administrasjon av tollvernet, men ikke for markedsregulering finansiert av omsetningsavgiften. Referanseprisen for fjørfekjøtt blir beregnet av

SLF på bakgrunn av oppgaver fra markedsaktørene innen fjørførebrennsjen, dvs. slakterier eller slakterisammenslutninger.

Målprisen for storfekjøtt ble avvirket da markedsordningen for storfe ble lagt om til volummodellen med virkning fra 1. juli 2009. For storfekjøtt er det nå markedsregulator, Nortura, som fastsetter planlagt gjennomsnittlig engrospris for hvert halvår, samt en planlagt prisløype som angir ukentlige priser. I stedet for å avtale en målpris, avtaler nå avtalepartene i jordbruksavtalen en øvre prisgrenseprosent, dvs. en maksimalpris definert som et bestemt positivt prisavvik fra en historisk pris. Markedspriser over dette nivået vil resultere i administrative tollreduksjoner.

Rapporten om markedsreguleringen for kjøtt er utarbeidet for Kjøttbransjens Landsforbund (NILF-notat 2011–8).



FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL



AGNAR HEGRENES
forsker

Stordriftsfordelar og -ulemper i mjølkeproduksjonen

Ved forskar Agnar Hegrenes

Undersøkingar viser ofte at gjennomsnittskostnadene er større på små enn på store mjølkebruk; det vil seie at det er stordriftsfordelar på kostnadssida. I norsk mjølkeproduksjon er det fleire tilskot der tilskotssatsen vert redusert når ein kjem over visse grenser for tal dyr eller areal. Dette gjeld mellom anna driftstilskot i mjølkeproduksjonen, husdyrtilskot og areal- og kulturlandskapstilskot. Denne nedtrappinga i tilskot motverkar stordriftsfordelane på kostnadssida, og kan føre til at det ikkje er lønsamt å auke produksjonen sjølv om det er stordriftsfordelar.

Stordriftsfordelar og -ulemper er knytte til korleis kostnadene endrar seg når produktmengda endrar

seg. Aukar kostnadene relativt mindre enn produktmengda slik at gjennomsnittskostnadene går ned, er det ein stordriftsfordel. Aukar kostnadene relativt meir enn produktmengda slik at gjennomsnittskostnadene går opp, er det stordriftsulemper.

Undersøkingar viser ofte at stordriftsfordelane er avtakande ved aukande produksjonsomfang, og gjennomsnittskostnadene endrar seg lite når ein kjem over eit visst omfang. Kvar denne utflatinga i gjennomsnittskostnadene skjer, og om gjennomsnittskostnadene aukar når omfanget vert «stort nok», er meir omstridt. Nyare norske studiar tyder på at gjennomsnittskostnadene minkar lite over om lag 30 årskyr. Samanhengen mellom produktmengder og gjennomsnittskostnader er enklare å måle når det er berre eitt produkt enn når det er fleire produkt. Ofte legg ein rekneskap frå faktiske gardsbruk til grunn når ein analyserer stordriftsfordelar og -ulemper. Det er då mange faktorar som kompliserer samanhengane mellom produktmengder og gjennomsnittskostnader. Til dømes vil investeringstidspunkt og topografiske og andre naturgitte tilhøve ha betydning.

Sjølv om ein korrigerer for slike faktorar, er det likevel stor variasjon i kostnader mellom like store bruk. Det er difor vanskeleg å overføre generelle tendensar i eit

stort materiale til kva som skjer i spesielle tilfelle.

Arbeidet med analysar av produktivitet i norsk jordbruk, foregår m.a. i eit fireårig, strategisk instituttprogram ved NILF.

Foreløpige resultat er m.a. formidla i nettsideoppslaget <http://www.nilf.no/Forsiden/Bm/2011/S20110210-Produktivitet.shtml>.



FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

KLAUS MITTENZWEI
forsker



JULIE NÅVIK HVAL
rådgiver



Samfunnsøkonomisk verdi av landbruks- politikken

Ved forsker Klaus Mittenzwei og
rådgiver, samfunnsøkonom
Julie Nåvik Hval

Finans-, mat-, og klimakrisen med gjentatte betydelige prissvingninger i de internasjonale markedene for matvarer har ført til fornyet politisk fokus på landbrukspolitikk, både nasjonalt og internasjonalt. Samtidig foreligger det et betydelig kunnskapsbehov. Det gjelder blant annet å forstå årsakene til prissvingningene, og det gjelder å forstå karbonkretsløpet og hvilke tiltak som er mest effektive, både miljømessig og økonomisk, for å redusere jordbrukets utslipp av klimagasser. Hvis det da skulle vise seg å være fornuftig å redusere klimagasser fra jordbruket. I et norsk perspektiv er det videre viktig å få mer innsikt i hvilke effekter slike tiltak eventuelt vil ha for andre fellesgoder jordbruket produserer slik som kulturlandskap og levende bygder. Fremmer eller hemmer norsk jordbruks klimamål mulighetene for å oppnå andre fellesgoder?

Norsk landbruk og landbrukspolitikk står foran en periode med store utfordringer, men også utnyttede muligheter. Hovedutfordringene for hele matsektoren er knyttet til usikkerhet rundt de internasjonale rammebetingelsene, risikoen for økt prisvolatilitet i de internasjonale matvare-



FOTO: ©IVAR PETERSEN

markedene og jordbrukets evne til å konkurrere om knapp arbeidskraft og knapt areal. De utnyttede mulighetene ligger hovedsakelig i en sunn og velutviklet norsk samfunnsøkonomi som gir økt betalingsvillighet for fellesgoder, matvarer og tjenester produsert av landbruket.

Også landbrukspolitikken i Europa for øvrig er i stadig endring. Hovedmålene ligger fast, men virkemiddelbruken skal forenkles og målrettes.

I et diskusjonsnotat har medarbeidere ved NILF gitt innspill til arbeidet med ny melding til Stortinget om landbrukspolitikken. Innspillet dreier seg om politikken samfunnsverdi. Notatet understreker at bærekraft bør være det overordnede prinsipp for norsk landbruk og landbrukspolitikk.

Målretting er nødvendig for å legitimere virkemiddelbruken. Målrettet virkemiddelbruk krever en konkretisering av de landbrukspolitiske målene, samtidig som tallfesting ikke er løsningen. Forenkling er ønskelig for å redusere forvaltningsskostnader og negative og utilsiktede effekter av virkemiddelbruk og regulering. Institusjonelle endringer rundt virkemiddelutforming bør utredes. Kunnskap om og formidling av effekten av de landbrukspolitiske virkemidlene bør samordnes og styrkes.

Skogbruk er en ekstremt langsiktig næring som særlig krever forutsigbare rammebetingelser. Selv om avvirkingen økes gjennom insentiver vil den ikke nå netto-tilveksten: Skogveksten vil fortsette. Det finnes utnyttede økonomiske virkemidler, for eksempel skogfond, og muligheter vedrørende bioenergi og karbonbinding som kan øke aktiviteten i skogen.

Forutsetningene for norsk matindustri vurderes som gode, men økt

konkurrensekraft er den største utfordringen. Det er trolig at importbeskyttelsen svekkes over tid slik at en stadig større andel av industrien må leve under RÅK-lignende vilkår. Geografi, generell velferdsutvikling og jordbrukspolitikk gir industrien kostnadsulemper. Matindustriens muligheter ligger i å utnytte nærhet til råvarer og produsenter og unike kvaliteter på norske råvarer og industriprosesser. I likhet med det lignende initiativ i EU bør det jobbes systematisk for å forbedre kunnskapen om konkurransevnen i norsk matindustri.

Kunnskapsbehovet er stort. Men selv om det mangler kunnskap, mangler det ikke på løsningsforslag. Forslagene spenner fra fortsatt globalisering med åpne markeder, handelsliberalisering og internasjonal arbeidsdeling til styrking av det nasjonale ansvaret for egen matproduksjon.

Norsk landbrukspolitikk har en potensiell stor positiv samfunnsverdi, men den utløses ikke uten økt innsikt i og kunnskap om forvaltning av areal- og matressurser. Selve kunnskapen er nødvendig, men ikke tilstrekkelig. Det kreves at kunnskapen formidles på en forståelig måte og tas i bruk av de politiske beslutningstakerne. Hvis politikktutforming er ideologisk motivert fremfor å være kunnskapsbasert, kan landbrukspolitikken lett bidra til lite eller negativ samfunnsøkonomisk verdiskaping i landbruket, både nasjonalt og globalt.

Innspillet om samfunnsøkonomisk verdi av landbrukspolitikken er offentliggjort som diskusjonsnotat 2010-7: Klaus Mittenzwei, Julie Nåvik Hval, Ivar Pettersen og Finn Andersen: Jordbrukspolitikken samfunnsmessige verdiskaping – Innspill til arbeidet med ny melding til Stortinget om mat- og landbrukspolitikken.

KAREN REFSGAARD
forsker



Jordbruk og vannforurensing

Ved forsker Karen Refsgaard

To av NILFs medarbeidere, Karen Refsgaard og Asbjørn Veidal, har fra 2009–2010 blitt sterkt involvert i forskning og utvikling på vannforvaltning og forurensingsreduksjon til vann for jordbrukssektoren. Dette er et tverrdisiplinært arbeidsfelt som involverer både jordvitenskap, agronomisk kunnskap, foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og virkemiddelutforming. Vi har derfor et godt og nyttig samarbeid med Bioforsk om dette arbeidet.

I 2009–2010 gjennomførte vi prosjektet «Kostnadseffektivitet for tiltak mot fosfortap fra jordbruksarealer i Østfold og Akershus» hvor formålet var å få bedre kunnskap om kostnadseffektiviteten ved gjennomføring av tiltak for redusert fosforavrenning fra jordbruket. I prosjektet ble det vurdert tiltak for korndyrking i Akershus og Østfold og for fire vannområder. På den måten ble variasjon i naturgitte betingelser, agronomisk praksis og eksterne sosio-økonomiske forhold ivaretatt og sett i sammenheng. Prosjektet var finansiert av Statens landbruksforvaltning samt Fylkesmennene i Østfold, samt Oslo og Akershus.

Resultatene viser at det viktigste er å ha en målrettet innsats på områder med høy erosjon for å oppnå de mest kostnadseffektive tiltakene. Dette dokumenterer at kostnadsoverslagene hittil har vært for grove og i noen grad underestimerte, og videre at det mangler kunnskap rundt gode virkemidler.

Prosjektet fikk mye oppmerksomhet både under gjennomføring og i etterkant. NILF har derfor holdt utallige foredrag i ulike fora, slike som vannområdeutvalg, ordfører-samlinger, vannregionutvalg (både miljø- og landbruksinteresser),



FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

Østfold fylkeskommune (politikere), vannmiljøkonferanse, bonde-lag m.fl. Her ble våre resultater og utfordringer formidlet. Tilhørerne var svært engasjerte og informerte slik at det var mange gode kritiske og positive kommentarer. Oppsummert ga dette et meget grundig «review» av arbeidet.

Det kom videre mange oppfordringer fra ulike myndigheter på ulike nivå til å gjennomføre mer arbeid som kan grovt sett oppdeles på følgende tre områder:

1. Parallele analyser av kostnadseffektivitet for ulike tiltak i jordbruket i andre fylker/vannområder.
2. Utvikling av generelle modeller som grunnlag for virkemiddelutforming innen jordbruk, men like mye på tvers av sektorer.
3. En samfunnsmessig vurdering på tvers av sektorer, primært jordbruk, men med hensyn til offentlige ansvarsområder, herunder spredt avløp og overvann.

NILF er derfor nå involvert i nye prosjekter hvor jordbrukssektorens ansvar for reduksjon av forurensing til vann er i fokus. Rapportering på vannforurensing er fra i år også inkludert i Resultatkontroll fra jordbruket som publiseres av Budsjettneimnda for jordbruket.

Prosjektene viser de komplekse forholdene feltet omfatter – ikke minst siden vannområder og vannregioner krysser administrative grenser og derfor er utfordrende å håndtere for forvaltning og politiske myndigheter. Videre er det et forskningsfelt med krav til godt samarbeid mellom naturvitenskap og samfunnsvitenskap pga. spillet mellom naturlige prosesser og agronomisk praksis. Samarbeid mellom ulike interesser og offentlige etater og avveininger mellom ulike samfunnsmessige hensyn som jordbruksproduksjon, vannkvalitet, rekreasjon m.m., er av stor betydning.

ELLEN HENRIKKE
AALERUD
førstekonsulent



Økte prisfluktua- sjoner for matråvarer internasjonalt

MSc i Ressurs- og utviklingsøkonomi
Ellen Henrikke Aalerud

De siste fem årene har matprisene på det internasjonale markedet variert sterkt. Det er viktig å forstå skillet mellom trend og volatilitet. Har prisene tatt en ny trend sammenliknet med tidligere, eller er dagens situasjon et resultat av en forbigående periode med høy grad av volatilitet?

Ifølge verdens matvareorganisasjon, FAO, betegner volatilitet hvor mye og hvor fort en verdi svinger over tid. Prisvolatilitet defineres ofte som det «uforutsigbare momentet» i prissvingningene, dvs. prissvingninger som går ut over sesongmessige svingninger i størrelse og frekvens, og måles ved variasjonskoeffisienten.

OECD og FAO samarbeider om utvikling av prisfremskrivninger for matvaremarkedet. I 2010 offentliggjorde de beregninger av den såkalte variasjonskoeffisienten for hvete, ris og mais i perioden 1957 til 2009 hvor prisene var korrigert for sesongmessige variasjoner. Selv om hvetepreisen viste høyere volatilitet under energikrisen på 1970-tallet enn i 2008, tyder trenden i variasjonskoeffisienten på at omfanget av historisk volatilitet har vært kraftig økende. I andre del av perioden 2000–2009 var variasjonskoeffisienten for hvete, mais og ris om lag dobbelt så høy som i første del.

NILF har beregnet prisvolatiliteten for utvalgte råvarer ut fra månedlig endring i pris for de siste 20 årene. Som det fremgår av figuren har det vært en betydelig økning i volatiliteten i siste femårsperiode for alle råvareprisene bortsett fra rapsfrøolje. Første halvdel av 2000-tallet var preget av relativt lav volati-



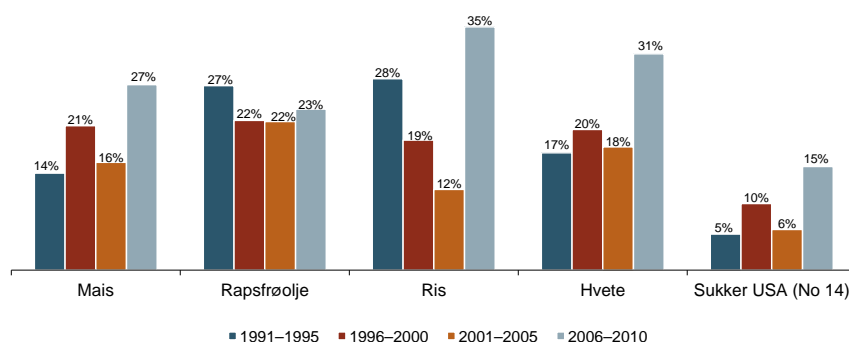
FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

litet for hhv. mais, hvete og sukker, men volatiliteten var også lav i perioden 2001–2005, spesielt for ris. Figuren viser også at varegruppene har mer ensartet, høy volatilitet i siste enn i tidligere perioder. Mens volatiliteten varierte mellom 5 og 28 prosent på begynnelsen av 1990-tallet, varierer den nå mellom 15 og 35 prosent. Sukker skiller seg ut med lavest volatilitet i alle perioder, til tross for at sukker er den varen som mest enkelt kan konverteres til energi.

Høy prisvolatilitet skyldes normalt lav prisfølsomhet på tilbuds- og/eller etterspørselssiden. På kort sikt har produsenten små muligheter til å påvirke avlingene, for forbrukerne er mat et nødvendig gode, og matindustrien trenger tid til omstilling som endrer råvareforbruket.

Råoljeprisen har fått en langt mer fremtredende betydning for prisen på matråvarer de senere årene. Fra å være lite korrelert med prisen på råolje på 1990-tallet, har korrelasjonen etter 2006 vært svært høy. Endringen kan være varig, men også avhengig av nivået på oljeprisen. I tillegg er vi blitt minnet om at politikk skaper internasjonal prisvolatilitet. Eksportforbud i overskuddsland gir kraftige pris-hopp for eksempel på hvete. Og ganske ordinær handelspolitikk i rike land som Norge, bidrar til høy prisvolatilitet internasjonalt. I Norge hindrer importvernet de internasjonale svingningene fra å påvirke innenlandske priser. Det blir svak pristransmisjon. Dermed blir også etterspørsels- og tilbudsreaksjonen på endrede internasjonale priser mindre, og det skal større internasjonale prisfluktuasjoner til for å skape balanse i markedene.

Variasjonskoeffisienten for utvalgte råvarer i perioden 1990–2010



Kilde: IMF og NILF

07

INSTITUTTET

Årsregnskap 2010



Resultatregnskap 2008–2010

	2010	2009	2008
<i>Driftsinntekter</i>			
Grunnbevilgning	7 090 000	6 939 000	6 100 000
Strategiske instituttprogrammer	4 318 000	3 587 000	2 130 000
Driftsøkonomiske analyser m.m.	23 481 000	22 909 000	22 697 000
Prosjektinntekter	17 328 000	16 584 000	15 396 000
Salg av publikasjoner m.m.	734 000	797 000	517 000
Andre driftsinntekter	58 000	176 000	500 000
Sum driftsinntekter	53 009 000	50 992 000	47 340 000
<i>Driftskostnader</i>			
Lønn og personalkostnader	40 892 000	38 442 000	35 900 000
Avskrivning på varige driftsmidler	728 000	782 000	758 000
Andre driftskostnader	11 198 000	11 101 000	10 217 000
Sum driftskostnader	52 818 000	50 325 000	46 875 000
Driftsresultat	191 000	667 000	465 000
Årsresultat	194 000	667 000	465 000

Balanse 31.12.2010

	2010	2009	2008
Eiendeler			
ANLEGGSMIDLER			
Kontorutstyr, inventar m.m.	326 000	616 000	936 000
IT-utstyr	618 000	1 056 000	1 080 000
Aksjer	4 000	1 000	1 000
Sum anleggsmidler	947 000	1 673 000	2 017 000
omløpsmidler			
Kundefordringer	2 913 000	3 056 000	2 014 000
Opptjent, ikke fakturert arbeid	5 466 000	4 399 000	3 164 000
Andre kortsiktige fordringer	320 000	409 000	108 000
Kontanter og bankinnskudd	21 696 000	22 913 000	23 954 000
Sum omløpsmidler	30 395 000	31 27 000	29 240 000
Sum eiendeler	31 343 000	32 900 000	31 257 000

Egenkapital og gjeld

EGENKAPITAL	15 359 000	15 692 000	15 026 000
LANGSIKTIGE FORPLIKTELSER			
Langsiktige forpliktelser lokaler	1 344 000	1 690 000	1 962 000
Kortsiktig gjeld	14 640 000	15 518 000	14 269 000
Sum egenkapital og gjeld	31 343 000	32 900 000	31 257 000



08

AKTIVITETEN I 2010

Prosjekter,
publiseringer,
seminarer
m.m.

Prosjekter i 2010

Tittel, oppdragsgiver, varighet og prosjektleder.

Foretaksøkonomi

Beregning av erstatningssatser for tap på grunn av rovdyrskade. Direktoratet for naturforvaltning. Løpende. Svein Olav Holien.

Samdrifter. Landbruks- og matdepartementet. Løpende. Svein Olav Holien.

Mer og bedre grovfôr. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB. 2005–2011. Ola Flaten.

Effektiv kjøttproduksjon med ammekyr. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt til Felleskjøpet Fôrutvikling, Nortura og Norsk Kjøttfeavslag. 2006–2010. Helge Bonesmo.

Farming systems for sustainable agriculture in mountainous areas. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Øst Løken. 2007–2011. Leif Jarle Asheim.

Feral sheep in coastal heaths – developing a sustainable local industry in vulnerable cultural landscapes. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Midt-Norge Kvithamar. 2007–2011. Agnar Hegrenes.

Tilpassing på norske mjølkebruk – konsekvenser for mjølke-, kjøtt-, korn- og kraftfôrproduksjon, arealbruk og sysselsetting. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med Geno. 2007–2011. Agnar Hegrenes.

Dataflyt og beslutningsgrunnlag i norsk landbruk. Fase 1. Sentrale BU-midler. Innovasjon Norge, Nortura, Tine, Felleskjøpet, SpareBank1, Landkreditt, Landbruks- og matdepartementet og Gjensidige. 2008–2011. Erland Kjesbu.

Økologiske bruk i driftsgranskningene. Landbruks- og matdepartementet. Løpende. Ole Kristian Stornes.

Spesialgranskning: Store melkebruk. Landbruks- og matdepartementet. 2007–2010. Knut Krokann.

Spesialgranskning: Investeringsøkonomi. Landbruks- og matdepartementet. 2009–2010. Lars Ragnar Solberg.

Spesialgranskning: Økologisk frukt. Landbruks- og matdepartementet. 2009–2011. Torbjørn Haukås.

Spesialgranskning: Bioenergi. Landbruks- og matdepartementet. 2009–2010. Knut Krokann.

Productivity and competitiveness in the agri-food sector: Comparing Norway and Finland. Norges forskningsråd. Strategisk instituttprogram. 2008–2011. Agnar Hegrenes.

Inn på tunet-økonomien – sett fra kommunene. Forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2009–2011. Ivar Pettersen.

Folkefjøset. FMLA Sør-Trøndelag. 2009–2012. Svein Olav Holien.

Vurdere økonomisk utvikling på mjølkeproduksjonsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane med store investeringar dei siste åra. FMLA i Møre og Romsdal og FMLA i Sogn og Fjordane. 2009–2010. Torbjørn Haukås.

Gjeldsundersøkelse. Landkreditt. 2009–2010. Torbjørn Haukås.

Optimal helse, velferd og mattrygghet for kvalitetsprodukter fra norsk geiteproduksjon. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med Helsetjenesten for Geit. 2006–2011. Leif Jarle Asheim.

Environmental and economical sustainability of organic dairy farms. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning og Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap og Institutt for plantefag ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. 2010–2012. Ola Flaten.

The impact of calf and youngstock development on dairy cow health, production and profitability. Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen (Matfondavtale). NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved Universitetet for miljø- og biovitenskap og Norges veterinærhøgskole. 2010–2013. Agnar Hegrenes.

Improved beef quality by better utilization of pasture and optimized carcass handling. Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen (Matfondavtale). NILF er samarbeidspartner til Nofima Mat, Bioforsk og Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. 2010–2013. Agnar Hegrenes.

Economic growth potentials in the Norwegian and Swedish equine sectors in a national and regional perspective. Stiftelsen Svensk Hästforskning med delfinansiering fra Norges forskningsråd, Norsk Rikstoto og forskningsmidler over jordbruksavtalen. NILF samarbeider med Institutionen för ekonomi, Sveriges lantbruksuniversitet. 2010–2012. Leif Jarle Asheim.

Spesialundersøkelse: Økonomi i birøkt. Landbruks- og matdepartementet, Norges birøkterlag, Honningcentralen AL. 2010. Heidi Knutsen.

Climate Change Impacts, Adaptation and Mitigation within the “CCIAM-SUA” Project in Tanzania. Noragric, UMB. NILF er samarbeidspartner til Noragric, UMB. 2010–2014. Leif Jarle Asheim.

Best på sau – analyse av faktorer som påvirker lønnsomheten i saueholdet. Småfeprogrammet for Fjellregionen. Samarbeid med Nordlandsforskning. 2010–2011. Ola Flaten.

Biogass som klimatiltak – virkemidler, rammebetingelser og økonomi. SLF. 2010–2011. Knut Krokann.

Konsekvenser av mulige reguleringer av gjødselvereforskrift i Rogaland. FMLA Rogaland. 2010–2011. Heidi Knutsen.

Økonomisk utvikling på mjølkeproduksjonsbruk med store investeringer – videreføring. Innovasjon Norge – Møre og Romsdal og Innovasjon Norge – Sogn og Fjordane. 2010–2011. Torbjørn Haukås.

Økonomioppfølging. Innovasjon Norge – Oslo, Akershus, Østfold. 2010–2011. Gry-Heidi Ruud-Wethal.

Bygde- og næringsutvikling

Farm entrepreneurship: the potential and challenges of farmbased new venturing. Norges forskningsråd. Strategisk instituttprogram. Samarbeid med Nordlandsforskning. 2005–2011. Ola Flaten.

Recreational consumption as a market for farm based food and tourism businesses. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. NILF er samarbeidspartner til Statens institutt for forbruksforskning. 2007–2010. Asbjørn Veidal.

Evaluering av fylkesvise BU-midler. Innovasjon Norge. 2008–2010. Ivar Pettersen.

Evaluering av enkeltprosjekter i Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon og Nettverksprogrammet. Innovasjon Norge. 2008–2010. Johanne Kjuus.

Landbruket på Innherred – eit internettprosjekt for å profilera verdien av landbruket i samkommunen. Innherred landbruksforum. 2008–2014. Narve Brattenborg.

Evaluering av Verdensarvsatsingen over LUF. Statens landbruksforvaltning. 2010. Julie N. Hval

Oppfølging av Verdiskapingsprogrammet for mat. Innovasjon Norge. 2009–2010. Johanne Kjuus.

Landbrukets økonomiske betydning i Trøndelag. FMLA Nord-Trøndelag og FMLA Sør-Trøndelag. 2009–2010. Erlend Kjesbu.

Verdiskaping i landbruket i Hordaland og Sogn og Fjordane. Bondelagets servicekontor, avd. Sogn og Fjordane. 2009–2010. Heidi Knutsen.

Verdiskapningsberegninger i Nord-Norge. FMLA Troms og FMLA Finnmark. 2010. Ole Kristian Stornes.

Entrepreneurship and Gender in Norway. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning og Handelshøyskolen BI. 2010–2014. Helge Berglann.

Nye næringer i landbruket. LMD. 2010. Berit Kristiansen.

Matvareindustri og -marked

Mat og industri 2010. Status og utvikling for norsk matindustri. NHO Mat og Drikke, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Norsk Landbrukssamvirke, NHO Mat og Bio, Innovasjon Norge og Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Anders Nordlund.

Konkurransesituasjonen for RÅK-varer. 2009–2010. Orkla Brands. Johanne Kjuus.

Quality labelling and consumer responses in the Norwegian food sector. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2007–2010. Maria L. Loureiro.

Dr.gradsstipendiat til prosjekt 173388 Health, Nutrition and Food Demand: Effects of Information and the Substitution between Good Foods and Bad Foods. Norges forskningsråd. 2007–2011. Kyrre Rickertsen.

Norsk produsert økologisk frukt til forbrukarane. Norges forskningsråd.

Brugerstyrt innovasjonsprosjekt med AL Gartnerhallen, BAMA, Sognefrukt, Telefrukt, Hardanger Fjordfrukt, Oikos, Landbrukets forsøksringer, FMLA Hordaland, FMLA Sogn og Fjordane og FMLA Telemark. 2007–2011. Torbjørn Haukås.

Developing robust and economicaly viable models for cow-calf suckling in organic dairy systems, fulfilling high standards for animal health. Matfondavtale. NILF er samarbeidspartner til Veterinærinstituttet. 2009–2012. Leif Jarle Asheim.

Matvareforbruksberegninger. Helse- og direktoratet. Løpende. Mads Svennerud.

Lifestyle Choices and Health: Participation in the Norwegian Monitor Survey 2007. Norges forskningsråd. 2008–2010. Kyrre Rickertsen.

Miljøvennlig distribusjon av ferske meierivarer. Forskningsmidler over jordbruksavtalen og Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter. 2008–2010. Ivar Pettersen.

Strukturendringer i fjørfenæringen ved innføring av «Slaktedirektivet». Mattilsynet. 2008–2010. Ivar Pettersen.

Konkurransesituasjonen for norsk bakevarebransje anno 2010. Baker- og konditorbransjens landsforening. 2010. Mads Svennerud.

Nutrition, Health and Changing Consumer Preferences. Norges forskningsråd, Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2009–2011. Kyrre Rickertsen.

Dagligvarehandel og mat 2010. 2009–2010. HSH og Coop. Johanne Kjuus.

HealthMeal: Possibilities and barriers for increased consumption of fish and vegetables in meals eaten at home and outside home. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Statens institutt for forbruksforskning og Ernæringsinstituttet ved Universitetet i Oslo. 2010–2013. Arnstein Øvrum.

Kartlegging av markedssituasjonen for reinkjøtt. Innspill til Stortingsmeldinga, LMD. 2010. Gro Steine.

Pris- og markedsdannelse kjøtt og egg. KLF. 2010. Gro Steine.

Konkurransedyktig foredling av melkeråvarer: Trusler og muligheter for norsk melkebasert verdiskaping. 2010–2011. Klaus Mittenzwei.

Beregning av kjøttforbruket. Nortura. 2010–2011. Gro Steine.

Governing food in a globalising environment: Innovation and market strategies in Norwegian food supply chains (GOFOOD). Norges forskningsråd. Samarbeid med Norsk senter for bygdeforskning, Statens institutt for forbruksforskning og Institutt for økonomi og ressursforvaltning ved UMB. 2010–2014. Stig S. Gezelius.

Nasjonal og internasjonal politikk

Changing cultural landscapes: stakeholders' preferences, values and priorities. Norges forskningsråd. 2006–2010. Maria L. Loureiro.

Conservation Covenants in Norway (CoCovin) – moderating conflicts, reducing biodiversity loss and improving resource management. NILF er samarbeidspartner til Norsk institutt for naturforskning. Norges forskningsråd. 2009–2012. Karen Refsgaard.

New fish in a new environment. Challenges to a holistic management of different natures. Norges forskningsråd. 2006–2012. Guro Ådnegard Skarstad.

The optimal choice and timing of agricultural policies in the presence of uncertainty. Norges forskningsråd. 2007–2010. Klaus Mittenzwei.

Socio-economic and environmental impacts of organic farming. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2007–2011. Karen Refsgaard.

Utvikling og tilpassing av rammevilkår for arealekstensive driftsformer i Vestlandsjordbruket for å ivareta eit ope jordbrukslandskap. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. Brugerstyrt innovasjonsprosjekt med Samarbeidsrådet for landbruksorganisasjonane i Hordaland og Sogn og Fjordane, m.fl. 2007–2011. Leif Jarle Asheim.

Designing sustainable livestock production systems delivering cultural landscapes with public goods and ecosystem services. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Midt-Norge Kvithamar. 2007–2011. Agnar Hegrenes.

Markedsadgang for norsk sjømat. Erfaringer, suksesskriterier og mal for avtaler mv. på SPS- og TBT-området. Fiskeri- og kystdepartementet. 2008–2010. Frode Veggeland.



FOTO: ©KJERSTI NORDSKOG

Praktisering av WTO-regelverket: Fredsklausulen, tvisteløsning og safeguard-bestemmelser. Forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2008–2010. Frode Veggeland.

Konkurransen i nordiske mineralgjødselmarkeder. Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Ivar Pettersen.

Evaluering av forskning innenfor økologisk produksjon. Norges forskningsråd. 2009–2010. Anders Nordlund.

EUs vanndirektiv: Kostnads-effektivitet av tiltak i landbruket. Fylkesmannens landbruksavdeling i Østfold, Fylkesmannen i Oslo og Akershus (samfinansiering mellom Fylkesmannens landbruksavdeling og Fylkesmannens miljøvern-avdeling) og Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Karen Refsgaard.

Increased value creation in food production through characterizing and mitigating emissions of greenhouse gases from agriculture in Norway. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB. 2009–2012. Helge Bonesmo.

Reduserte lystgassutslipp fra jordbruket. Statens forurensningstilsyn. 2009–2010. Knut Krokann.

Erstatningsordningene i landbruket. Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Lars Johan Rustad.

Reindrift og arealbruk i Midt-Norge. Norges forskningsråd. NILF er sam-

arbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning. 2010–2012. Valborg Kvakkestad.

A political-economy model for Norwegian agriculture. Norges forskningsråd. 2010–2012. Klaus Mittenzwei.

Structural changes in agriculture, rural communities and cultural landscapes. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning og Norsk institutt for skog og landskap. 2010–2013. Klaus Mittenzwei.

Accounting for carbon and GHG-emissions: balancing multiple landscape functions on farmland. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk institutt for skog og landskap og Norsk senter for bygdeforskning. 2010–2013. Klaus Mittenzwei.

Revidering av standardiserte erstatningssatser for husdyr. SLF. 2010. Svein Olav Holien.

Beregning av nye nasjonale satser for erstatning ved avlingssvikt. SLF. 2010. Gry-Heidi Ruud-Wethal.

Erstatningssatser for produksjon over konsesjonsfri grense. SLF. 2010. Ole Kristian Stornes.

Nye prosjekter pr. 1.1.2011

FORUT – Nutrient supply and productivity in organic forage and milk production – improved forage production and utilization based on lo-

cal resources. Matfondavtale. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Økologisk, Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved UMB, Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap ved Sveriges lantbruksuniversitet, Norsk landbruksrådgivning og Tine. 2011–2014. Ola Flaten.

Dreneringsbehov i norsk landbruk – økonomi i grøfingen. Statens landbruksforvaltning. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Jord og miljø. 2011. Karen Refsgaard.

Miljø- og klimaanalyse for norsk landbruk og matsektor. Statens landbruksforvaltning. Samarbeid med MiSA. 2011. Helge Berglann.

Dataflyt fase 2. Sentrale BU-midler. Innovasjon Norge, Anemalia, Tine, Felleskjøpet (FKA), SpareBank 1, Landkreditt, Landbruks- og matdepartementet, Gjensidige, Strand Unikorn, Norges Skogeierforbund, Gartnerhallen. 2011–2012. Erland Kjesbu.

Mat og industri 2011. Status og utvikling for norsk matindustri. NHO Mat og Drikke, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Norsk Landbrukssamvirke, NHO Mat og Bio, Innovasjon Norge, Statens landbruksforvaltning og Norges forskningsråd. 2011. Gro Steine.

Konkurransesituasjonen for RÅK-varer. 2011. Orkla Brands. Gro Steine.

Publikasjoner 2010

NILF-rapport

2010-1

Globalt marked med nasjonale særpreget. Utredning om konkurransen i de nordiske mineralgjødselmarkeder. Ivar Pettersen, Julie Nævik Hval, Arne Vasaasen, Per Kristian Alnes, 108 s.

2010-2

Kostnadseffektivitet for tiltak mot fosfortap fra jordbruksarealer i Østfold og Akershus. Karen Refsgaard, Marianne Bechmann, Anne-Grethe Buseth Blankenberg, Svein Skøien, Asbjørn Veidal, 89 s.

Notat

2010-1

Begrensede konsekvenser av fjørfedirektivet – Utredning av konsekvenser av EUs fjørfedirektiv. Lars Øystein Eriksen, Ivar Pettersen, 31 s.

2010-4

Økonomien i landbruket i Trøndelag. Utviklingstrekk 1999–2008. Tabellsamling 2004–2008. Kjell Staven, Helge Bonesmo, Liv Grethe Frislid, Svein Olav Holien, Kristin Stokke Folstad, Siv Karin Paulsen Rye, 100 s.

2010-5

Økonomien i jordbruket i Nord-Norge. Driftsgranskingene i jord- og skogbruk 2008. Aktuelle artikler og tabellsamling 2004–2008. Øyvind Hansen, Ole Kristian Stornes, 93 s.

2010-6

Melding om årsveksten 2009. Normalårsavlinger og registrerte avlinger. Ola Wågbo, Oddmund Hjukse, 16 s.

2010-7

Økonomien i jordbruket på Vestlandet. Trendar og økonomisk utvikling siste tiåret, 1999–2008. Verdiskaping i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringar i Hordaland og Sogn og Fjordane. Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, Heidi Knutsen, 86 s.

2010-8

Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2004–2008. Tabellsamling 2004–2008. Terje Haug, 95 s.

2010-9

Gårdsvarmeanlegg basert på bioenergi – økonomi og erfaringer. Liv Grethe Frislid, Knut Krokann, 30 s.

2010-10

Vurdering av økonomi på utbygging bruk i mjølkeproduksjonen i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane 2008. Torbjørn Haukås, Lars Ragnar Solberg, 66 s.

2010-11

Økonomien i jordbruket i Agderfylka og Rogaland. Trendar og økonomisk utvikling 1999–2008. Tabellsamling 2004–2008. Heidi Knutsen, Irene Grønningsæter, Anastasia Olsen, 87 s.

2010-12

Importvern for norsk jordbruk: Status og utviklingstrekk. Klaus Mittenzwei, Mads Svennerud, 29 s.

2010-13

Næringsfiske i ferskvann. Siv Karin Paulsen Rye, Knut Krokann, 50 s.

2010-14

Produktivitetsutvikling i norsk jordbruk 1990–2009. Analyse basert på jordbrukets totalrekneskap. Agnar Hegrenes, 33 s.

2010-15

WTO og subsidier. Regelverk og tvisteløsning på landbruksområdet. Frode Veggeland, 41 s.

2010-16

Dekningsbidragskalkyler Nord-Norge. Øyvind Hansen, Ole Kristian Stornes, 45 s.

2010-17

Kartlegging av markedssituasjonen for reinkjøtt. Gro Steine, Kjersti Nordskog, Johanne Kjuus, 27 s.

2010-18

Økonomien på store mjølkebruk. Knut Krokann, 54 s.

2010-19

En analyse av investeringer i landbruket – Er man lykkelig som stor når man kunne vært liten? Lars Ragnar Solberg, 39 s.

Andre NILF-serier

Utsyn over norsk landbruk. Tilstand og utviklingstrekk 2010. Heidi Knutsen (red.), 108 s.

Norwegian Agriculture. Status and Trends 2007. Heidi Knutsen (red.), 166 s.

Mat og industri 2010. Status og utvikling i norsk matindustri. Anders R. Nordlund (red.), 156 s.

Dagligvarehandel og mat 2010. Johanne Kjuus (red.), 168 s.

Driftsgranskingar i jord- og skogbruk. Rekneskapsresultat 2009. Berit Kristiansen (red.), 227 s.

Handbok for driftsplanlegging 2010/2011. Anne Bente Ellevold (red.), 239 s.

Diskusjonsnotat/Discussion paper

2010-1

G.W. Gustavsen og K. Rickertsen. Effects of Taxes and Subsidies on Food Purchases: A Quantile Regression Approach.

2010-2

K. Mittenzwei. On the performance of the agricultural sectors in Norway and Switzerland.

2010-3

K. Mittenzwei, D.S. Bullock, K. Salhofer og J. Kola. Towards a theory of policy timing.

2010-4

K. Mittenzwei. Optimal timing in the presence of uncertainty and non-instantaneous sectoral adjustment: The case of Norwegian grain policy.

2010-5

O. Sjelmo og S.K.P. Rye. Optimismen tar hvileskjær? Kapasitetsutvikling og investeringer i husdyrplasser i Trøndelag 2005–2009.

2010-6

H. Berglann. Fisheries Management under Uncertainty using Non-linear Fees.

2010-7

K. Mittenzwei og J.N. Hval. Jordbrukspolitikken samfunnsmessige verdiskaping. Innspill til arbeidet med ny melding til Stortinget om mat- og jordbrukspolitikken.

2010-8

J.M. Bryden. Renewable Energy as a Rural Development Opportunity.

2010-9

J.M. Bryden. European Rural Policy: Old wine in Old bottles: is it Corked?

2010-10

B. Kristiansen. Utredning om gårdsbaserte næringer utenom jord- og skogbruk. Grunnlagsmateriale for ny stortingsmelding om jordbrukspolitikken.

2010-11

L.R. Solberg. Tilleggsutredning om jordbrukets rolle i lokal og regional utvikling.

2010-12

K. Refsgaard, J.M. Bryden og K. Nordskog. Landbrukets ringvirkninger. Deloppgave 3 i en drøfting av jordbruks- og matpolitikkenes distriktspolitiske betydning.

2010-13

E. Kjesbu, K. Krokann, L.G. Frislid, K. Staven, A. Hegrenes og M. Bjørnsen. Utvikling i geografisk fordeling av arealbruk og produksjon i jordbruket.

Artikler i vitenskapelige tidsskrifter med fagfelle-vurdering

Asheim, L.J., Lunnan, T. & Rye, S.-K.P. Economics of dairy farming on mountain pastures. *Journal of Mountain Agriculture on the Balkans* 13(4): 815–831. (Søknad om godkjenning av denne publiseringskanalen vil bli sendt.)

Bonesmo, H., Nordang, L. & Davies, L. Tactical decisions of concentrate level, slaughter age and carcass weight of bulls of five beef breeds under Norwegian conditions. *Agricultural and Food Science* 19(2): 101–115.

Drichoutis, A.C., Nayga Jr., R.M. & Lazaridis, P. Do reference values matter? Some notes and extensions on “income and happiness across Europe”. *Journal of Economic Psychology* 31(4): 479–486.

Flaten, O., Lien, G., Koesling, M. & Løes, A.-K. Norwegian farmers ceasing certified organic production: Characteristics and reasons. *Journal of Environmental Management*, 91(12): 2717–2726.

Gezelius, S.S., Raakjær J. & Hegland, T.J. Reform Drivers and Reform Obstacles in Natural Resource Management: The Northeast Atlantic Fisheries from 1945 to the Present. *Human Ecology* 38(4): 471–483.

Hardaker, J.B. & Lien, G. Probabilities for decision analysis in agriculture and rural resource economics: the need for a paradigm change. *Agricultural Systems* 103(6): 345–350.

Hardaker, J.B. & Lien, G. Stochastic efficiency analysis with risk aversion bounds: a comment. *The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics* 54(3): 379–383.

Huffman, W.E., Huffman, S., Rickertsen K. & Tegene, A. Over-Nutrition and Changing Health Status in High Income Countries. *Forum for Health Economics & Policy* 13(1), article 2.

Lien, G., Kumbhakar, S. & Hardaker, J.B. Determinants of off-farm work and its effects on farm performance: the case of Norwegian grain farmers. *Agricultural Economics* 41(6): 577–586.

Mittenzwei, K., Lien, G., Fjellstad, W., Øvren, E. & Dramstad, W. Effects of landscape protection on farm Management and farmers' income in Norway. *Journal of Environmental Management* 91 (4): 861–868.

Refsgaard, K. & Johnson, T. Modeling Policies for Multifunctional Agriculture and Rural Development – a



FOTO: ©IVAR PETERSEN

Norwegian Case Study. *Environmental Policy and Governance* 20(4): 239–257.

Vitenskapelig artikkel i antologi

Bryden, J.M. Local Development. I Hart, K., Laville, J.-L. & Cattani, A.D. (red.): *The Human Economy: A citizen's guide*. Polity Press, Cambridge, 248–260.

Bryden, J.M. From an Agricultural to a Rural Policy in Europe: Changing Agriculture, Farm House-holds, Policies and Ideas. I Stewart, P.J. & Strathern, A. (red.): *Landscape, Heritage, and Conservation: Farming Issues in the European Union*. Carolina Academic Press, Durham, North Carolina, USA, 141–167.

Elvestad, C. & Veggeland, F. Using a Soft Mode of Governance to Facilitate Trade: Regulatory Co-operation between the EU and Canada. I Veggeland, N. (red.): *Innovative Regulatory Approaches Coping with Scandinavian and European Union Policies*. European Political, Economic, and Security Issues. Nova Science Publishers, New York, 55–69.

Kumbhakar, S.C. & Lien, G. Impacts of subsidies on farm productivity and efficiency. I Ball, E., Fanfani, R. & Gutierrez, L. (red.): *The Economic Impact of Public Support to Agriculture: An International Perspective*. Springer, New York, 109–124.

Refsgaard, K. Multifunctional Agriculture and Rural Development – A Story from Norway. I Stewart, P.J. & Strathern, A. (red.): *Landscape, Heritage, and Conservation: Farming Issues in the European Union*. Carolina Academic Press, Durham, North Carolina, USA, 169–193.

Vitenskapelig monografi

Lie, A. & Veggeland, F. *Globalisering og matpolitikk. Flernivåstyring – WTO, EU og Norge*. Universitetsforlaget.

Trondal, J., Marcussen, M., Larsson, T. & Veggeland, F. *Unpacking international organisations. The dynamics of compound bureaucracies*. European Policy Research Unit Series, Manchester University Press.

Fagbøker, lærebøker eller andre selvstendige utgivelser

Kvakkestad, V. Institutions and GMOs: Shaping Perspectives and Organisms. Philosophiae Doctor (PhD) Thesis. Thesis number 2010:35. Dept. of Economics and Resource management, Norwegian University of Life Sciences.

Kapitler eller artikler i fagbøker, lærebøker og konferanserapporter

Bryden, J. & Geisler, C. Community-Based Land Reform: Lessons from Scotland and Reflections on Stewardship. I Davis, J.E. (red.): *The community land trust reader*. Lincoln Institute of Land Policy, Cambridge, USA.

Bryden, J. & Refsgaard, K. The Concept of Multifunctionality and its Relationships with the New Rural Development Policy Paradigm in Europe. I Jean, B. & Lafontaine, D. (red.): *La multifonctionnalité de l'agriculture et des territoires ruraux*. GRIDEQ, Université du Québec à Rimouski.

Flaten, O. & Hansen, B.G. Norway – Milk production fact sheet. I Hemme, T. et al.: *IFCN Dairy Report 2010*. International Farm Comparison Network, Dairy Research Center, Kiel, 130.

Flaten, O., Asheim, L.J. & Dønnem, I. The profitability of early silage harvesting on Norwegian dairy goats farms. *Book of Abstract of the 61st Annual Meeting of the European Association for Animal Production*, Heraklion, Greece, Wageningen Academic Publishers, 35.

Hansen, Ø. Hva koster grovfôret? I Fløistad, E. & Munthe, K. (red.): *Bio-*



forsk-konferansen 2010 / Bioforsk FOKUS 5(2), 164–165.

Haukås, T., Øvren, E. & Hegrenes, A. Income effects of tax relief in Norwegian agriculture. I Boon, K. & Teeuwen, C. (red.): *Pacioli 17. Innovation in the management and use of Micro Economic Databases in Agriculture*. Report 2009–085, LEI Wageningen UR, The Hague, 115–123.

Refsgaard K., Bechmann, M. & Veidal, A. Kostnadseffektivitet og holdninger: Tiltak for redusert fosforavrenning fra jordbruket. I Strand, E. (red.): *Jord- og Plantekultur 2010 / Bioforsk FOKUS 5 (1)*, 32–37.

Refsgaard, K. & Bechmann, M. Kostnadseffektivitet av tiltak i jordbruket. I Fløistad, E. & Munthe, K. (red.): *Bioforsk-konferansen 2010 / Bioforsk FOKUS 5(2)*, 22–23.

Rapporter til oppdragsgivere

Mittenzwei, K. & Svennerud, M. Importvern for norsk jordbruk: Status og utviklingstrekk. NHO Mat og Drikke.

Nordlund, A., Svennerud, M., Hval, J.N., Steine, G. & Kjuus, J. Mat og Industri 2010. Innovasjon Norge, NHO Mat og Bio, NHO Mat og Drikke, Norsk Landbrukssamvirke, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund og Statens landbruksforvaltning.

Pettersen, I., Hval, J.N., Vasaasen, A. & Alnes, P.K. Globalt marked med nasjonale særpreg – Utredning om konkurransen i de nordiske mineralgjødselmarkeder. Statens landbruksforvaltning.

Steine, G., Kjuus, J. & Nordskog, K. Kartlegging av markedssituasjonen for reinkjøtt. Landbruks- og matdepartementet.

Det er også utarbeidet fem rapporter som ikke er offentlige.

Paper- og posterpresentasjoner

Asheim, L.J., Lunnan, T. & Rye, S.K.P. *Economy of Dairy Farming on Mountain Pastures*. Ecological Problems of Mountain Agriculture, 13th Scientific International Conference of the Research Institute of Mountain Stockbreeding and Agriculture, Trojan, Bulgaria, 27.–28.5.

Bonesmo, H. *Greenhouse gases calculators and whole-farm emissions approach*. The Greenhouse Gases & Animal Agriculture (GGAA) conference, Banff, Canada. 30.10.

Bryden, J. *European Rural Policy: Old wine in Old bottles: Is it Corked? Nordic Rural Futures: Pressures and Possibilities*, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Bryden, J. *Using System Dynamics for Holistic Rural Policy Assessments and Data Envelopment Analysis for Evaluation of Comparative Policy Efficiency at Regional level*. Rural development: governance, policy design and delivery, 118th EAAE Seminar, Slovenia, 25.–27.8.

Bryden, J. *Improving the Framework Conditions to Promote Renewable Energy Production (and its territorial impacts) in Rural Regions: Institutional Issues, Value-Added, Innovation Capacity, Skills, Investment, and Infrastructure*. OECD Workshop on the Production of Renewable Energy as a Regional Development Policy in Rural Areas, Montreal, 15.9.

Bryden, J. *Sustainable development and renewables in rural policy*. Seminar om Environmental Management, Saintgits Institute of Management, Kerala, India, 20.12.

Bryden, J. & Mittenzwei, K. *The role and importance of academic freedom in the policy process*. 50. Jahrestagung Gewisola (Gesellschaft für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften des Landbaues e.V.), Braunschweig, Tyskland, 29.9.–1.10.

Bryden, J. *Rural policy in the EU – how it has changed since the 1980s (and why) and how it is likely to change after 2013 (and why)*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J. *The concept of citizen equivalence in Northern Europe and its importance for rural-urban equity*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J. *The concept of 'local development' and how this has changed over time. Why it needs to be revisited in the post crisis world of the West*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J. *Why renewable energy is usually not seen as a rural opportunity*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J.M. & Refsgaard, K. *Equity, equality, and territorial equivalence and their significance for holistic rural development, inclusion and education*. Working for inclusion: National conference focusing on: How to develop good and holistic welfare models for working with children in a rural country. Education in Europe Conference, Northern Research Institute, Bodø, Norway: 28.–29.1.

Bryden, J. & Refsgaard, K. *Policies, Rural People and Place, and 'Rural Policy' in a Nordic Context. A Critical Assessment*. Nordic Rural Futures Conference, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Bryden, J. & Refsgaard, K. *Rural-urban Equivalence*. Seminar, University of Kerala, Dept. of Sociology, India, november.

Bryden, J., Førde, K. & Refsgaard, K. *Gender in Rural Development*. Seminar, University of Kerala, Dept. of Administrative Studies, India, 10.11.

Bryden, J., Refsgaard, K., Westholm, E., Vihinen, H., Voutilainen, O. & Tanvig, H. *Equity, Equality, and Territorial Equivalence and their Significance for Rural Development and Inclusion: Reflections on the Nordic Case*. Nordic Rural Futures Conference, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Bryden, J., Refsgaard, K., Tanvig, H., Vihinen, H. & Westholm, E. *On Policies for Rural-Urban equivalence in the Nordic countries*. Nordic Rural Futures Conference, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Flaten, O., Asheim, L.J. & Dønnem, I. *The profitability of early silage harvesting on Norwegian dairy goats farms*. 61st Annual Meeting of the European Association for Animal Production, Heraklion, Hellas, 23.–27.8.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Effects of a tax reform designed to encourage a healthier diet*. Binghamton University, New York State, USA, 16.4.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Consumer cohorts and demand sys-*

- tems. Economic Research Service/ USDA Washington D.C., USA, 28.4.
- Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Effects of a tax reform designed to encourage a healthier diet*. 1st joint EAAE/AAEA seminar, München, Tyskland, 15.–17.9.
- Hansen, Ø. *Hva koster grovfôret?* Bioforsk-konferansen 2010, Sarpsborg, 11.2.
- Hoveid, Ø. *Information theory and survey statistics: Endogenous post-stratification and latent probability weights*. 23rd Nordic Conference on Mathematical Statistics, Voss, 14.–17.6.
- Hoveid, Ø. *Information theory and finite population statistics from possibly skewed samples: Endogenous post-stratification and latent probability weights*. Seminar, Institutt for matematikk, UiO, 9.10.
- Jervell, A.M. & Veidal, A. *Linking marketing to entrepreneurship in small family farms*. 16th Nordic Conference on Small Business Research, Kolding, Danmark, 19.–21.5.
- Loureiro, M., Yen, S. & Nayga Jr., R.M. *The Effects of Nutritional Label Use on Obesity*. Taipei, Taiwan.
- Mittenzwei, K. *Possibilities and limitations of scientific policy advice in agriculture: The case of the Norwegian agricultural sector model Jordmod*. 50. Jahrestagung Gewisola (Gesellschaft für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften des Landbaues e.V.), Braunschweig, Tyskland, 29.9.–1.10.
- Mittenzwei, K., Bullock, D.S. & Salhofer, K. *Towards a Theory of Policy Timing*. 14th Annual Conference of the International Society for New Institutional Economics, University of Stirling, UK, 17.–19.6.
- Mittenzwei, K., Bullock, D.S., Salhofer, K. & Kola, J. *The Economics of Delaying Policy Change: An Application to the 1992 CAP Reform*. Det 32. forskermøtet for økonomer, Kristiansand, 5.–6.1.
- Moser, A., Chen, S. & Nayga Jr., R.M. *Underlying Contributions to Childhood Obesity: The Effect of role Modelling in Nutrition Behavior*. 1st joint EAAE/AAEA seminar, München, Tyskland, 15.–17.9.
- Refsgaard, K. *Politikk for bærekraftig distriktsutvikling – modeller og analyser for Norge*. Seminar, Hållbar regional utveckling i Västerbotten, Umeå universitet, Sverige, 22.9.
- Refsgaard, K. *Institutional, economic and social issues around management of solid and human waste*. Seminar om Environmental Management, Saintgits College, Kerala, India, 21.12.
- Refsgaard, K. & Bechmann, M. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbruks tiltak*. Nasjonal vannmiljøkonferanse, Oslo, 10.–11.3.
- Refsgaard, K. & Bechmann, M. *Kostnadseffektivitet av tiltak i jordbruket*. Bioforsk-konferansen 2010, Sarpsborg, 10.–11.2.
- Refsgaard, K., Bryden, J. & Johnson, T. *Challenges in modelling policies for sustainable rural development*. Nordic Rural Futures Conference, Uppsala, Sverige, 3.–5.5.
- Skarstad, G.Å. *What is a Fish? Investigating the Rise of a "New Sentient Fish" in Norway*. Sentient Creatures. Transforming Biopolitics and Life Matters, konferanse arrangert av Universitetet i Oslo, Hadeland, 16.–17.9.
- Skarstad, G.Å. *Å komme opp med en ny politikk for dyr – ved hjelp av Boltanski og Thévenot*. Seminar, Tingenes tilsynekomst II, i regi av Kulturs/Naturen og det naturlige og Kulturproduksjon, Universitetet i Oslo, 28.4.
- Skarstad, G.Å. *Kva verdi har fisk? Ein analyse av fiskevelferd i lys av Boltanski og Thévenots teori om verdiordnar*. Doktorgradsseminar – Havet og kysten, i regi av Norges forskningsråd, Tromsø, 19.11.
- Veidal, A. *Competitive behaviour among farm entrepreneurs*. 16th Nordic Conference on Small Business Research, Kolding, Danmark, 19.–21.5.
- Øvrum, A., Alfnes, F. & Rickertsen, K. *Effects of health information on socio-economic differences in food choices*. 8th European Conference on Health Economics, Helsinki, 8.–10.7.
- Populærvitenskapelige artikler publisert i dagspresse, populærvitenskapelige tidsskrifter etc.**
- Asheim, L.J., Haukås, T. & Rivedal, S. *Økonomien i kjøttproduksjon på kastratar*. *Vestlandsk Landbruk* 4/2010: 16–18.
- Bonesmo, H. *Grovfôr og økonomi i føring av NRF-okser*. *Buskap* 3/2010: 56–57.
- Bonesmo, H. *Lønnsomt å føre sterkere*. *Buskap* 4/2010: 18–19.
- Bryden, J.M. *Education for all : why the EU needs a set of distinctive education policies*. *Children in Europe magazine*.
- Rivedal, S. & Asheim, L.J. *Ekstensiv storfekjøttproduksjon for å redusere atngroinga på Sør- og Vestlandet*. *Vestlandsk Landbruk* 1/2010: 8–10.
- Ledere, kommentarer, anmeldelser, kronikker o.l. publisert i tidsskrifter og dagspresse**
- Asheim, L.J. og Eik, L.O. *Kjøttproduksjon og klimagassar*. *Nationen* 2.11. og *Hedalen*.no, 12. og 14.10.
- Flaten, O. *Betaling for landskapspleie?* *Nationen* 17.4.
- Flaten, O. *Sløsende jordbrukspolitikk?* *Nationen* 23.9.
- Flaten, O. *Unødig dyrt jordbruk? Vårt Land* 23.9.
- Hoveid, Ø., Mittenzwei, K. og Rustad., L.J. *Stordriftsfordel eller -ulempe?* *Nationen* 24.11.
- Lie, S.A. *Fart og retning. Klassekampen* 18.1. og *Altaposten* 27.1.
- Lie, S.A. *Større og bedre? Trønder-Avisa* 19.2.
- Lie, S.A. *Importert arbeidskraft*. *Nationen* 4.3.
- Lie, S.A. *«Norsk» landbruk? Klassekampen* 25.3.
- Lie, S.A. *Landbrukssuksessen?* *Aftenposten* 29.3.
- Lie, S.A. *Enkel analyse – ja. Men feil?* *Nationen* 19.4.
- Lie, S.A. *Er norsk landbruk på feil spor?* *Trønder-Avisa* 28.4.
- Lie, S.A. *Jordbruksoppjøret. Medisin eller gift for landbruket?* *Nationen* 30.4.
- Lie, S.A. *Gift eller medisin? På tross av statlige tiltak fortsetter bare jordbruksinntektene å falle*. *Klassekampen* 30.4.
- Mittenzwei, K. *Hvilke mål for landbruket?* *Nationen* 21.10.
- Mittenzwei, K. *Mye prat, lite substans om landbruk*. *Nationen* 1.11.
- Mittenzwei, K., Bjørkhaug, H. og Stokstad, G. *Kunnskap om struktur*. *Nationen* 14.6.
- Mittenzwei, K., Pettersen, I. og Hegrenes, A. *Jordbruksforhandlingene*. *Nationen* 18.2.



Rustad, L.J. Det er stordriftsfordeler i melkeproduksjonen. *Klassekampen* 19.10., *Nationen* 26.10.

Foredrag

Asheim, L.J. *Økonomien i mjølkeproduksjon med seterdrift*. Tankeseminar arrangert av Bioforsk Løken, Fagernes, 1.12.

Asheim, L.J., Haukås, T. & Rivedal, S. *Arealekstensive driftsformer for å redusere attgroinga på Sør- og Vestlandet*. Årsmøtet i Telemark Bondelag, 12.–13.3.

Bonesmo, H. *Økonomisk føring av okser*. Biff 2010, Hamar, 6.2.

Bonesmo, H. *Produksjonsrespons og økonomi ved bruk av surfôr med svært høy kvalitet i kjøttproduksjon på storfe*. Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.

Brattenborg, N. *Gjennomgang av kalkyleverktøy*. Fagsamling, Sandsli, 8.4.

Bryden, J. *The dynamics of rural areas*. Northern Research Group, seminar, Bodø, 26.1.

Flaten, O. *Kostnader knytta til ulike høsteregimer for gras*. Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.

Flaten, O. *Gir tidlig høsting god økonomi i mjølkeproduksjonen på ku?* Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.

Flaten, O. *Økonomisk utvikling i saueholdet*. Fagseminar for småfeholdere, Savalen, 6.3.

Flaten, O. *Høsting av grovfôr og framtidssutsikter for småfeholdet*. Fagseminar for småfeholdere, Savalen, 6.3.

Flaten, O. *Bli det lønnsomt å bruke grovfôr?* Innledning ved paneldebatt om «Grovfôrets plass i norsk husdyrproduksjon i 2020», Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, Ås, 19.4.

Flaten, O. *Produksjon og forbruk av mjølk i ulike deler av verda*. Foredrag ved møte i Alvdal Rotary-klubb, Alvdal, 15.12.

Flaten, O. & Asheim, L.J. *Gir tidlig høsting god økonomi i geitemjølkeproduksjonen?* Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.

Gezelius, S.S. *Hvordan skapes loyldighet i fiske?* Konferanse, Vestnordisk Råd, Saudarkrokur, Island, 8.6.

Gustavsen, G.W. *Økonomiske virkemidler i ernæringspolitikken*. Foredrag for Helsedirektoratet, Oslo, 13.1.

Hansen, Ø. *Lønnsomhet, grovfôrkostnader og verdiskaping i nordnorsk landbruk*. Lofoten Landbruksforum, Leknes, 25.2.

Hansen, Ø. *Mekaniseringskostnader i Nordland sammenlignet med andre fylker og landsgjennomsnitt*. Partnerskap Nordland, Bodø, 11.3.

Haukås, T. *Økonomi på utbyggingsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Kommunesamling, Geiranger, 26.10.

Haukås, T. *Gjennomgang av kalkyleverktøy for økologisk frukt*. Faguke, Norsk landbruksrådgiving, Stjørdal, 15.11.

Haukås, T. *Styrking av vestlandsjordbruket gjennom økonomiske virkemiddel*. Samarbeidsrådet for jordbruket i Hordaland og Sogn og Fjordane, Bergen, 30.11.

Haukås, T. & Øvren, E. *Driftsgranskningane 2008*. Seminar, LMD, 5.1.

Haukås, T. & Solberg, L.R. *Økonomi på utbyggingsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Fagsamling, Mo og Jølster vidaregåande skule, 3.6.

Haukås, T. & Solberg, L.R. *Økonomi på utbyggingsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Fagsamling, Rådgivingsgruppa, TINE Vest, Bergen, 15.6.

Hegrenes, A. *Samfunnsfagleg blick på hovudutfordringane innan dei naturvitskaplege områda*. Seminar «Utviklingstrekk og utfordringer for norsk matproduksjon – et naturvitenskapelig blick på muligheter og dilemmaer. Innspill til arbeidet med ny melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikk». 9.6.

Hegrenes, A. *Faktorar som påverkar produktiviteten i kjøtt- og mjølkeproduksjon*. Seminaret «Landbruks- og matressurser i samfunnspektiv» arr. av NILF og Norges forskningsråd, 7.4.

Hegrenes, A. & Hansen, B.G. *Er det økonomi i kjøtt på melkebruket?* Biff 2010, Hamar, 6.2.

Holien, S.O. *Rovdyrerstatning sau, individuell behandling*. Nord- og Sør-Trøndelag Sau og Geit, Stjørdal, 21.9.

Holien, S.O. *Rovdyrerstatning sau, individuell behandling*. Sør-Trøndelag Sau og Geit, Rissa, 7.10.

Knutsen, H. *Status og utvikling av næring, bruksutvikling og virkemiddelnett*. Kommunesamling på Voss, Fylkesmannen i Hordaland, landbruksavdelinga, 27.1.

Knutsen, H. & Haukås, T. *Verdiskaping i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringar i Hordaland og Sogn og Fjordane*. Foredrag for styret i Tine Meieri Vest, Bergen, 6.1.

Knutsen, H. *Utviklingstrekk i landbruket*. Seminar, Telemark Bondelag, Bø, 7.4.

Knutsen, H.*, Asheim, L.J., Haukås, T. & Rivedal, S. *Arealekstensive driftsformer for å redusere attgroinga på Sør- og Vestlandet*. Seminar, Telemark Bondelag, Bø, 7.4.

Krokann, K. *Variasjoner i økonomisk resultat i landbruket*. Muligheter for resultatforbedringer. Oppdalsbankens landbruksseminar, 12.4.

Krokann, K. *Gårdsvarmeanlegg basert på bioenergi – økonomi og erfaringer*. Samling for fagansvarlige i kommunene, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, 1.6.

Krokann, K. *NILF-prosjekter innen miljø og klima*. Trekløversamling, Bioforsk, Bygdeforskning og NILF, Trondheim, 25.5.

Krokann, K. *Økonomien på store mjølkebruk*. Miniseminar, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Verdal, 31.8.

Krokann, K. *Økonomiske resultat i samdrifter, store enkeltbruk og bruk av «vanlig» størrelse*. Produsentlagsledersamling i TINE, Værnes, 17.11.

Loureiro, M. & Forsberg, E.M. *Valuing Cultural Landscape in Norway*. SLF, Oslo, 26.3.

Pettersen, I. *En holdbar landbrukspolitikk*. Presentasjon på Naturviternes årskonferanse, Oslo. 3.2.

Pettersen, I. *Søking etter utvikling: Evaluering av regional utviklingsstrategi i Østfolds grensekommuner*. Østfold fylkeskommune, 4.2.

Pettersen, I., Steine, G. & Tvetervås, R. *Perspective on fish oil availability, alternatives and consequences: Towards a tentative consensus on issues, facts and risks*. Background facts and hypothesis. Workshop, Gardermoen, Arranged by Biomar, Skretting, EWOS, FHL, NILF, 19.3.

Pettersen, I. *Tid for veivalg. Perspektiver på melding om landbrukspolitikken*. Norsvins års-konferanse, Hamar, 23.3.

Pettersen, I. *Norsk matnæring i en globalisert sektor: Hvilke utfordringer står matnæringen overfor?* Innlegg basert på Matprogrammets Foresightprosjekt 2008/2009. Innspill fra samfunnsforskningen til melding om landbrukspolitikken. Norges forskningsråd, 7.4.

Pettersen, I. *Tid for veivalg. Perspektiver på melding om landbrukspolitikken*. Seminar, Fylkesmannens landbruksavdeling, Rogaland, 7.5.

Pettersen, I. & Kjuus, J. *Dagligvarehandel og mat 2010: Verdiskaping under debatt*. Presentasjon på HSHs frokostseminar, 12.5.

Pettersen, I. *Inn på tunet – økonomien sett fra kommunenes ståsted: Tid for strategi*. Mellom velferd og næring. IPT konferanse i Trondheim, 25.5.

Pettersen, I., Hval, J. & Mittenzwei, K. *Innspill til meldingsarbeidet. Landbrukets omverden og samfunnskontrakt*. Workshop, LMD, 4.6.

Pettersen, I. *Norsk meierisektor. Utfordringer – muligheter*. Møte i NHO Mat og drikke, 23.6.

Pettersen, I., Steine, G. & Tvetervås, R. *Co-ordinated response to future shortage of marine oils* Presentation to EWOS. Universitetet i Stavanger og NILF, 31.8.

Pettersen, I. *Scenarier for melkesektoren*. Presentasjon for Geno, Strategiseminar, Gardermoen 14.10.

Pettersen, I. *Regn etter eller søk ly* – Strand Unikorn, strategiseminar, Stange, 21.10.

Pettersen, I. *Målformulering i landbrukspolitikken – Noe å lære!* NILF – SLF seminar om Riks-revisjonens undersøkelse, 26.10.

Pettersen, I. *Altinn – grunnlag for felles IKT-infrastruktur for landbruks-*



FOTO: ©ASBJØRN VEIDAL

næring og forvaltning! NOKIOS, Trondheim, 28.10.

Pettersen, I. *Innrette landbrukspolitikken for økt bidrag til regional utvikling*. Seminar om regionale effekter av landbrukspolitikken. Fylkesmannen i Hordaland – NILF. Bergen, 9.11.

Pettersen, I. *Tid for strategi!* Oppstartsseminar, nasjonal strategi – Inn på tunet. LMD, KR, KS, KS møtesenter, 17.11.

Pettersen, I. *Reise rett problemstilling! Hvor effektiv er norsk landbrukspolitikk?* SLF- NILF seminar 25.11.

Pettersen, I. *Kor blås vinden, må vi krysse eller lense? Landbruk og matproduksjon i nord – viktig og riktig*. Bioforsks Hurtigruteseminar 2010, 29.11.

Pettersen, I. *Norsk matsektor 2020: Mulige scenarier for tilpasning «Norsk matindustri – Veivalg for fremtiden»*. NHO – Næringspolitisk seminar, 30.11.

Pettersen, I. *Inn på tunet – sett fra kommunenes ståsted: Tid for strategi*. Samling i Buskerud, Fylkesmannen i Buskerud, 14.12.

Prestegård, S.S. *Kva bør forskarane levara for meldinga?* Seminaret «Landbruks- og matressurser i samfunnsperspektiv» arrangert av NILF og Norges forskningsråd, 7.4.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak –*

oppfølging av Vanndirektivet. Lokallag av Norges Bondelag, Lillestrøm.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Lokallag av Norges Bondelag, Sarpsborg.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Lokallag av Norges Bondelag, Rakkestad.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Vannområdeutvalget i Haldenvassdraget, 30.9.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Tema-gruppe Landbruk for Vannområde Morsa, 25.8.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Ordførere i Vannområde Morsa, 10.9.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Prosjektlederforum for Glomma Vannregion, hos FMOA, 31.8.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. For Østfold fylkeskommune, Rakkestad, 13.10.

Solberg, L.R. *Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i melkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn*

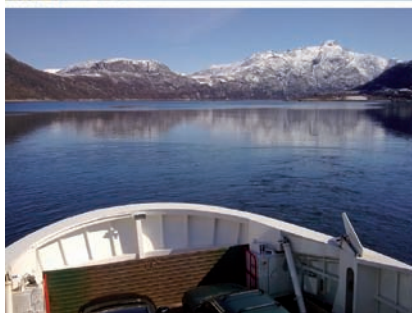
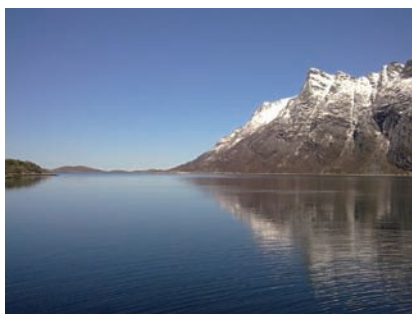


FOTO: © ASBJØRN VEIDAL

og Fjordane. Styremøte Tine Vest, Bergen, 31.8.

Solberg, L.R. *Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i melkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Storfeprosjektet i Hordaland, Voss, 28.9.

Solberg, L.R. *Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i melkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Landbruksselskapet i Sogn og Fjordane, Førde, 3.6.

Steine, G. *Kartlegging av markeds-situasjonen for reinkjøtt*. Årsmøtet i Private Reinsdyrslakteriers Landsforening, Beitostølen, 15.6.

Steine, G. «Føre var» i laksenæringa: *Tid for kollektiv håndtering av underdekning av fiskeolje*. Fagdager, Lerøy, Bergen, 6.9.

Steine, G. *Nye tider for norsk matindustri? Presentasjon av Mat og industri 2009*, Oslo, 23.4.

Veggeland, F. *WTO og subsidier. Regelverk og tvisteløsning på landbruksområdet*. Næringspolitisk utvalg, NHO Mat og Drikke, 30.11.

Veggeland, F. *Globalisering og matpolitikk. Fjernråstyring – WTO, EU og Norge*. Riksrevisjonen, 17.9.

Veidal, A. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbruksiltak – oppfølging av Vanddirektivet*. Vannområdeutvalget i Haldenvassdraget, Ørje, 23.8.

Veidal, A. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbruksiltak – oppfølging av Vanddirektivet*. Temagruppe Landbruk for Vannområde PURA, Ås, 22.9.

Veidal, A. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbruksiltak – oppfølging av Vanddirektivet*. Møte i Vannområdeutvalg – Haldenvassdraget, Ørje, 30.9.

Veidal, A. *Kostnadseffektivitet for landbruksiltak – reduksjon i fosforavrenning*. SLF – Fagsamling Vanddirektivet for FMLA-ene, Selbusjøen, 27.–28.10.

Undervisning

Økonomiske forhold ved økologisk gardsdrift. Institutt for plante- og miljøvitenskap, Universitetet for miljø- og biovitenskap. PØL100 Økologisk landbruk. O. Flaten.

WTO og norsk landbruk og OECDs PSE-utrekninger. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Gjeste forelesning i landbrukspolitikk kurs – ECN360 Landbrukspolitikk og ressursforvaltning, 16.9. S.S. Prestegard.

Ecological Sanitation and Investment Theory. Universitetet for miljø- og biovitenskap. TH2 282: Ecological Sanitation. K. Refsgaard.

Economic issues related to sustainable sanitation. Universitetet for miljø- og biovitenskap. Summer courses in Ecologic Appropriate sanitation for the developing world. K. Refsgaard.

Institutional issues related to sustainable sanitation. Oregon State University, USA. Summer school in International Comparative Rural Policy Studies. K. Refsgaard.

Management of common pool resources – implementing the Water Framework Directive in Rural Areas. Oregon State University, USA. Summer school in International Comparative Rural Policy Studies. K. Refsgaard.

Wind energy and rural communities. Oregon State University, USA. Summer school in International Comparative Rural Policy Studies. K. Refsgaard.

Innovation in the cod farming sector. Institutt for innovasjon og økono-

misk organisering, BI. GRA 3152: Innovaion, Sectoral Applications. L.Ø. Eriksen.

Totalregnskapet for jordbruket. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Gjeste forelesning i ECN360 Landbrukspolitikk og ressursforvaltning, 23.9. L.J. Rustad.

Masteroppgaveveiledning o.l.

Biveileder for en ph.d.-student, Høgskolen i Bodø, F. Veggeland.

Sensoroppgaver

Sensor, STV 1400 Offentlig politikk og administrasjon, innføringsemne, bachelor, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, F. Veggeland.

Sensor av tre masteroppgaver i statsvitenskap, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, F. Veggeland.

Sensor, STV 1000 Innføring i statsvitenskap, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, F. Veggeland.

Sensor, ST 408 European Union and Domestic Public Administration, Universitetet i Agder, F. Veggeland.

Konferanser, seminarer, undervisning og kurs mv. arr. av NILF eller med NILF som medarrangør

Seminar «Landbruks- og matressurser i samfunnspektiv» arr. av NILF og Norges forskningsråd. Oslo, 7.4. Ivar Pettersen.

Kurs for regnskapsførere i landbruket. Finansregnskap og skatte-/avgiftsrett. Arr. av NILF og Økonomiforbundet. Stjørdal, 28.10. og Gardermoen, 12.11. Ansvarlige fra NILF: Lars Johan Rustad og Jonny Melting.

Norkap-kurs for Norsk landbruksrådgivning, Gardermoen, 15.2. Terje Haug.

Verv i utvalg, råd og nemnder

Medlem, Forskningskomiteen, Stiftelsen hestforskning. A. Hegrenes.

Varamedlem, Styret for Programme in Higher Education, Research and Development in the Western Balkans, Agriculture (HERD – agriculture). Oppnevnt av Utenriksdepartementet. A. Hegrenes.

Medlem av The International Comparative Rural Policy Studies (ICRPS). Consortium, et nettverk av universiteter og forskningsinstitusjoner i Nord-Amerika og Europa. J. Bryden.

Medlem av The International Comparative Rural Policy Studies (ICRPS).

Consortium, et nettverk av universiteter og forskningsinstitusjoner i Nord-Amerika og Europa. K. Refsgaard.

Polson Institute, Cornell University, Advisory Board. J. Bryden.

Social Sciences and Humanities Research Council (SSHRC), Canada. J. Bryden.

President, International Rural Network. J. Bryden.

Reviewer, Sveriges lantbruksuniversitet. J. Bryden.

Ph.D-assessor, SLU, Sverige, J. Bryden.

Editorial Committee, Journal of Rural Community Development. J. Bryden.

Advisory Committee, Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development (JAFSCD). J. Bryden.

Editorial Advisory Board, Journal Sociological Trends. J. Bryden.

Medlemmer, Prognoseutvalget for melk, kjøtt og egg, G. Gustavsen, O. Hjukse, G. Lindstad og I. Hovland har representert NILF en eller flere ganger.

Landrepresentant, Arbeidsgruppen for Agricultural accounts and prices, Eurostat. O. Hjukse.

Varamedlem til styret for seksjon IX Agricultural Economics, Nordiske Jordbruksforskernes Forening, og til styret for NJF den norske avdeling. S.S. Prestegard.

Medlem, Nordisk kontaktnett for jord- og skogbruksstatistikk. L.J. Rustad.

Medlem, Statistikkrådet, SSB. L.J. Rustad.

Medlem, Rådgivende utvalg for jordbruksstatistikk, SSB. L.J. Rustad.

Leder, Økonomisk utvalg for rein-driften (fra høsten 2010–2013), L.J. Rustad.

Fagfelleoppgaver (tidsskrifter)

Journal of Risk Research. O. Flaten.

Journal of Agricultural Science and Technology. O. Flaten.

Journal of Agricultural and Applied Economics. O. Flaten.

European Review of Agricultural Economics. G.W. Gustavsen.



FOTO: ©FRODE VEGGELAND

African Journal of Agricultural Research. O. Flaten.

Livestock Science. O. Flaten.

Environmental Policy and Governance. F. Veggeland.

Value in Health. A. Øvrum.

Ecological Economics. A. Hegrenes, V. Kvakkestad og K. Refsgaard.

Journal of Environmental Management. K. Refsgaard.

Environmental Policy and Governance. K. Refsgaard.

Annet

Deltakelse på to møter i «OECD network for farm level analysis», Paris, mars og september, Eva Øvren.

Det er sendt seks pressemeldinger. På NILFs hjemmeside har det vært 66 nyhetsoppslag i 2010.

Seminarer 2010

Det har vært en seminarkomité som har hatt ansvaret for de fleste seminarer. Seminarkomiteen har bestått av Mads Svennerud, leder, Helge Berglann, Gry-Heidi Ruud-Wethal og Arild Spissøy.

SLFs innspill til jordbruksoppkjøret. Ola Rygh, SLF, 19.1.

Status og utviklingstrekk, økonomi og utfordringer i landbruket i Trøndelag. E. Kjesbu, NILF, K. Krokann, NILF, S.K.P. Rye, NILF, R. Sand, Trøndelag Forskning og Utvikling, B.G. Hansen, TINE, P.H. Haugdal, Landbrukets Fagsenter Namdal og L.G. Aunsmo, Trøndelag Forskning og Utvikling. Seminaret ble holdt på Steinkjer 16.3. i samarbeid med FM-

LA Nord-Trøndelag og i Trondheim 17.3. i samarbeid med FMLA Sør-Trøndelag.

Nye tider for norsk matindustri? I. Pettersen, NILF, J. Kjuus, NILF, F. Vold, LMD, O.-J. Ingeborgrud, Norsk Landbrukssamvirke, O.A. Dalsegg, Grilstad og H. Mageli, Orkla, 23.4. Seminaret ble holdt hos LMD.

Matmakt, ressursforvaltning og virkemiddelbruk: Tre bidrag rundt aktuelle landbrukspolitiske tema. K. Salhofer, Technische Universität München, D. Bullock, University of Illinois og K. Mittenzwei, NILF, 14.6.

Hvordan treffer bøndene sine strategiske beslutninger? B. Öhlmér, Institutionen för ekonomi, Sveriges lantbruksuniversitet, 14.10.

Målavvik uten enkle lærdommer – Riksrevisjonens rapport om landbrukspolitikken. G.V. Dyrnes, Riksrevisjonen, O.Chr. Rygh, SLF, K. Mittenzwei og I. Pettersen, NILF, 26.10.

Trenger vi landbruket for å holde liv i vestlandsbygdene? L.R. Solberg, A. Spissøy og I. Pettersen, 9.11. Seminaret ble holdt i Bergen i samarbeid med FMLA Hordaland.

Konkurranspolitikken i matsektoren belyst ved Tine-saken. T.S. Gabrielsen, Institutt for økonomi, Universitetet i Bergen og N.-H.M. von der Fehr, Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo, 24.11.

Hvor effektiv er norsk landbrukspolitikk? I. Gaasland, SNF, I. Pettersen og K. Mittenzwei, NILF, 25.11.

Hvordan ble økonomien for norske bønder i 2009? T. Haukås og E. Øvren, 8.12.

08

DIVERSE

Perso- nalet pr. 31.12.2010



FOTO: ©FRODE VEGGELAND

Hovedkontoret

Pettersen, Ivar, direktør
Vik, Rolf, økonomisjef (stab)

Avdeling for administrasjon

Ringøy, Kjell Bjarte, avd.direktør
Andersen, Kari Skolbekken,
rådgiver
Fauske, Siri, seniorkonsulent
Hultin, Gerd, seniorkonsulent
Skøien, Silje, rådgiver (perm.)
Stadheim, Siw, seniorkonsulent
(80 %)
Teigen, Mai-Britt, rådgiver
Trondsen, Berit, rådgiver
Tronstad, Erik, seniorrådgiver
Wien, Hans, seniorrådgiver (80 %)

Avdeling for forskning

Prestegard, Sjur Spildo,
avd.direktør
Asheim, Leif Jarle, forsker
Berglann, Helge, forsker
Bjørnsen, Marte, post.doc. (60 %)
Bonesmo, Helge Sverre, forsker
(kontorplass i Trondheim)
Bryden, John M., forsker (40 %)
Flaten, Ola, forsker
Gezelius, Stig Strandli, forsker
Grimsrud, Berit Helen, konsulent
Gustavsen, Geir Wæhler, forsker
Hegrenes, Agnar, forsker
Hoveid, Øyvind, forsker
Kumbhakar, Subal, forsker (25 %)
Kvakkestad, Valborg, forsker (80 %)
Lamprinakis, Lampros, forsker
Lien, Gudbrand, forsker (20 %)
Loureiro, Maria, forsker (30 %)
Milford, Anna Birgitte, forsker
(80 %, kontorplass i Bergen)

Mittenzwei, Klaus, forsker
Nayga, Rodolfo, M.jr, forsker (20 %)
Nordskog, Kjersti,
førstekonsulent (engasjement)
Refsgaard, Karen, forsker
Rickertsen, Kyrre, forsker (20 %)
Skarstad, Guro, forsker
Spissøy, Arild, forsker
(kontorplass i Bergen)
Tveterås, Ragnar, forsker (20 %)
Veggeland, Frode, forsker
Veidal, Asbjørn, rådgiver
Øvrum, Arnstein, stipendiat

Distriktskontorene *Begynt/sluttet*

Avdeling for utredning

Kjuus, Johanne, avd.direktør
(perm.)
Steine, Gro, fung. avd.direktør
Hval, Julie Nåvik,
førstekonsulent (perm.)
Nordlund, Anders, senior-
rådgiver (40 %)
Svennerud, Mads, rådgiver
Aalerud, Ellen Henrikke,
førstekonsulent

Avdeling for statistikk og analyse

Rustad, Lars Johan, avd.direktør
Bøe, Erik, rådgiver
Ellevold, Anne Bente, senior-
konsulent
Haug, Terje, rådgiver (40 %)
Hjukse, Oddmund, seniorrådgiver
Hovland, Ivar, rådgiver (60 %)
Kristiansen, Berit, rådgiver (75 %)
Lindstad, Gudbrand, rådgiver (50 %)
Ruud-Wethal, Gry-Heidi,
førstekonsulent
Skarsem, Knut, rådgiver, (perm.)
Wågbø, Ola, rådgiver
Wårum, Laila, konsulent
Øvren, Eva, rådgiver

Bergen

Knutsen, Heidi, kontorsjef
Brattenborg, Narve, senior-
rådgiver
Grønningsæter, Irene, første-
konsulent
Haukås, Torbjørn, seniorrådgiver
Olsen, Anastasia, første-
konsulent
Solberg, Lars Ragnar, første-
konsulent

Trondheim

Kjesbu, Erland, kontorsjef
Folstad, Kristin Stokke, rådgiver
(perm.)
Frislid, Liv Grethe, førstekonsulent
Holien, Svein Olav, rådgiver
Hunstad, Therese, konsulent
Knutsen, Inger Sofie M., rådgiver
Krokann, Knut, rådgiver
Melting, Jonny, rådgiver (40 %)
Rye, Siv Karin Paulsen, første-
konsulent (70 %)
Staven, Kjell, seniorrådgiver

Bodo

Hansen, Øyvind, rådgiver
Stornes, Ole Kristian, rådgiver

Begynt 2010

Frislid, Liv Grethe
Knutsen, Inger Sofie M.
Kvakkestad, Valborg
Lamprinakis, Lampros
Milford, Anna Birgitte
Aalerud, Ellen Henrikke

Sluttet 2010

Eriksen, Lars Øystein
Lie, Svenn Arne
Røine, Anne
Wågbø, Ola

NILFs kontorlokasjoner



09

DIVERSE

Publika- sjoner og materiell



FOTO: ©FRODE VEGGELAND

Resultater fra forskning og utredninger utgis i tre serier

«NILF-rapport»

– en serie for publisering av forskningsrapporter og resultater fra større utredninger.

«Notat»

– en serie for publisering av arbeidsnotater, delrapporter, foredrag m.m. samt sluttrapporter fra mindre prosjekter.

«Discussion paper» – en serie for publisering av foreløpige resultater (bare internettpublisering).

Faste årlige publikasjoner

«Driftsgranskingar i jord- og skogbruk»

«Handbok for driftsplanlegging»

«Utsyn over norsk landbruk. Tilstand og utviklingstrekk»

«Mat og industri. Status og utvikling i norsk matvareindustri».

NILF er sekretariat for Budsjettnemnda for jordbruket som årlig gir ut:

«Totalkalkylen for jordbruket» (Jordbrukets totalregnskap og budsjett)

«Referansebruksberegninger»

«Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken»

«Volum- og prisindeksar for jordbruket» som ligger på: <http://www.nilf.no/PolitikkOkonomi/Nn/VolumPrisIndeksar.shtml>

NILF gir også ut:

«Dagligvarehandel og mat»

Regionale dekningsbidragskalkyler.

ADRESSE HOVEDKONTORET

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon: 22 36 72 00
Postboks 8024 Dep	Storgata 2-4-6	Telefaks: 22 36 72 99
0030 OSLO		E-post: postmottak@nilf.no
		Internett: www.nilf.no

ADRESSE DISTRIKTSKONTORENE

Bergen	Postadresse:	Postboks 7317, 5020 BERGEN
	Telefon:	55 57 24 97
	Telefaks:	55 57 24 96
	E-post:	postmottak@nilf-ho.no
Trondheim	Postadresse:	Postboks 4718 – Sluppen, 7468 TRONDHEIM
	Telefon:	73 19 94 10
	Telefaks:	73 19 94 11
	E-post:	postmottak@nilf.fmst.no
Bodø	Postadresse:	Statens hus, Moloveien 10, 8002 BODØ
	Telefon:	75 53 15 40
	Telefaks:	75 53 15 49
	E-post:	postmottak@nilf-nn.no



MARS 2011

Årsrapport 2010

TIL:

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET
RIKSREVISJONEN

15.03.2011



NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Innhold

1	Styregodkjent regnskap	2
2	Styrets beretning i 2010	8
3	Administrasjon	13
4	Prosjekter, publiseringer, seminarer m.m.	34

1 Styregodkjent regnskap

Resultatregnskap 2010

	NOTE NR.	2010	2009
<i>Driftsinntekter</i>			
Grunnbevilgning		7 090 000	6 939 000
Strategiske instituttprogrammer		4 318 000	3 587 000
Driftsøkonomiske analyser m.m.		23 481 000	22 909 000
Prosjektinntekter		17 328 000	16 584 000
Salg av publikasjoner m.m.		734 000	797 000
Andre driftsinntekter		58 000	176 000
Sum driftsinntekter	10	53 009 000	50 992 000
<i>Driftskostnader</i>			
Lønn og personalkostnader	7,8,9	40 892 000	38 442 000
Avskrivning på varige driftsmidler	1	728 000	782 000
Andre driftskostnader		11 198 000	11 101 000
Sum driftskostnader		52 818 000	50 325 000
Driftsresultat		191 000	667 000
<i>Finansinntekter</i>			
Aksjeutbytte	2	3 000	
Sum finansinntekter		3 000	
Årsresultat		194 000	

Balanse 31.12.2010

	NOTE NR.	2010	2009
Eiendeler			
ANLEGGSMIDLER			
Kontorutstyr, inventar m.m.	1	326 000	616 000
IT-utstyr	1	618 000	1 056 000
Aksjer	2	4 000	1 000
Sum anleggsmidler		947 000	1 673 000
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer	3	2 913 000	3 506 000
Opptjent, ikke fakturert arbeid		5 466 000	4 399 000
Andre kortsiktige fordringer		320 000	409 000
Kontanter og bankinnskudd		21 696 000	22 913 000
Sum omløpsmidler		30 395 000	31 227 000
Sum eiendeler		31 343 000	32 900 000
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL	4	15 359 000	15 692 000
LANGSIKTIGE FORPLIKTELSER			
Langsiktige forpliktelser lokaler	5	1 344 000	1 690 000
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		277 000	321 000
Fakturert, ikke utført arbeid		3 885 000	5 655 000
Skyldig skattetrekk	11	1 468 000	1 398 000
Skyldig arbeidsgiveravgift	11	824 000	825 000
Skyldig Statens pensjonskasse		854 000	619 000
Skyldig merverdiavgift	11	442 000	418 000
Skyldig feriepenger	8	4 891 000	4 907 000
Annen kortsiktig gjeld	6	1 999 000	1 375 000
Sum kortsiktig gjeld		14 640 000	15 518 000
Sum egenkapital og gjeld		31 343 000	32 900 000

Gudbrand Kvaal Jøe M. Vaag Heidi Krutser
 Geir B. Larsen Frode Kjøpeland Håkon Myrdal
 Svan Berth
 DIREKTØR

Noter til regnskapet

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med regnskapslovens bestemmelser for små virksomheter med enkelte tilpasninger til SRS (Statlige Regnskaps Standarder). Dette er i henhold til hovedinstruksen for økonomiforvaltningen i NILF. Instruksen er fastsatt av LMD den 26.11.2004.

Grunnbevilgning fra Norges forskningsråd og bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet er inntektsført i sin helhet.

Inntektsføring skjer på leveringstidspunktet ved salg av publikasjoner og på ytelsestidspunktet ved prosjektrettet arbeid, det vil si at prosjekter inntektsføres etter prinsippet løpende avregning med fortjeneste. Når vurdering av en kontrakt viser at den vil gi tap, gjøres det avsetning for hele det forventede tapet uavhengig av fullføringsgraden.

Inntekt på vegne av samarbeidspartnere blir som hovedprinsipp nettoført mot kostnaden.

Utført, ikke fakturert arbeid ved årsskiftet er inntektsført og aktivert under posten «opptjente, ikke fakturerte inntekter». Forskudd som er mottatt, er vist som «fakturert, ikke utført arbeid» i balansen.

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Eiendeler og gjeld knyttet til NILFs driftsaktiviteter, er klassifisert som omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Andre kortsiktige eiendeler og annen kortsiktig gjeld er klassifisert som kortsiktige poster i den grad de forfaller innen ett år etter tidspunktet for regnskapsavslutningen. Øvrige eiendeler er klassifisert som anleggsmidler.

Varige driftsmidler er oppført til opprinnelig anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte ordinære avskrivninger. Ordinære avskrivninger beregnes lineært over driftsmidlenes antatte økonomiske levetid.

Note 1 - Varige driftsmidler

	Kontorutstyr	It-utstyr
Anskaffelseskost pr. 1.1.	2 211 000	3 935 000
+ Tilgang i året		
- Avgang		359 000
Anskaffelseskost 31.12.	2 211 000	3 576 000
- Samlede avskrivninger 31.12.	1 885 000	2 958 000
Bokført verdi 31.12.	326 000	618 000
Årets ordinære avskrivninger	290 000	438 000
Procentsats for ordinære avskrivninger	20/25 %	20/25 %

Note 2 - Aksjer

Aksjer i ITAS Eierdrift AS Antall: 3 Pålydende pr. aksje: 1 000 Bokført verdi: 3 350

Aksjer i Instrumenttjenesten: Antall: 50 Pålydende pr. aksje: 1 000 Bokført verdi: 500

Det er utdelt utbytte fra Instrumenttjenesten AS i form av aksjer i ITAS Eierdrift AS. 60 % av eierskapet i ITAS Eierdrift AS, tilsvarende 60 aksjer er overført til Instrumenttjenesten AS sine eiere i forhold til den respektive eierandel i Instrumenttjenesten AS. Bokført verdi av overførte aksjene er kr 67 000, hvorav NILF sin andel (5 %) er 3 aksjer med bokført verdi på kr 3 350.

Bioparken AS ble avviklet i 2010 og vårt tap i denne sammenheng var kr 500.

Note 3 - Kundefordringer

Kundefordringene er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til mulige tap på kr 60 000.

Faktisk tap i 2010 er bokført med kr 10 503.

Note 4 - Egenkapital

	2010	2009
<u>Egenkapital 1.1.</u>	<u>15 165 000</u>	<u>15 026 000</u>
<u>Årets overskudd</u>	<u>194 000</u>	<u>666 000</u>
<u>Reduksjon av egenkapital på grunn av prinsippendring 1)</u>		<u>-527 000</u>
<u>Egenkapital 31.12.</u>	<u>15 359 000</u>	<u>15 165 000</u>

1) Fra og med 2010 blir «verdien» av opparbeidet fleksitid og avspaseringstid opparbeidet ved over- og reisetid bokført som en forpliktelse/gjeld. Dette som et ledd i tilpasning til de Statlige Regnskaps Standardene. Verdien tilsvarer den enkeltes timer multiplisert med den timesatsen som den enkeltes lønnstrinn tilsier. «Verdien» ved forrige årsskifte, utregnet på samme måte er bokført mot egenkapitalen. Endringen i 2010 er kostnadsført og «verdien» ved årets utgang er balanseført som en forpliktelse.

Note 5 - Langsiktige forpliktelser

Langsiktige forpliktelser er mottatt husleiekompensasjon og rabatt for husleie for de fire første årene vedrørende hovedkontoret i Oslo. Forpliktelsene blir periodisert over hele leieperioden.

Note 6 - Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld består av periodisering av påløpne kostnader, herunder reisekostnader og felleskostnader vedrørende lokaler.

Note 7 - Lønnskostnader

Lønnskostnader består av følgende:

	2010	2009
Lønn	30 881 000	30 083 000
Arbeidsgiveravgift	4 769 000	4 459 000
Pensjonskostnader Statens pensjonskasse	3 501 000	2 962 000
Andre ytelser	1 741 000	938 000
Sum	40 892 000	38 442 000

De fast ansatte trekkes 2 % av lønn til Statens pensjonskasse, i alt trukket ca. kr 573 000.

Det var gjennomsnittlig 75 ansatte i 2010.

Note 8 - Avsetning for feriepenger

Det er avsatt for feriepenger opptjent i 2010 samt feriepenger overført fra tidligere år. Avsetning for feriepenger overført fra tidligere år inkludert arbeidsgiveravgift utgjør kr 640 000.

Note 9 - Ytelser til ledende personer

Det er utbetalt kr 257 400 i styrehonorar. Til direktøren er det for 2010 utbetalt kr 1 024 000 i lønn og andre godtgjørelser.

Note 10 - Samarbeidspartnere, prinsipp for inntektsføring

Inntekter fra samarbeidspartnere er ikke resultatført. Kostnadene er redusert tilsvarende.

Samarbeidspartnere utgjør følgende beløp:

	2010	2009
Strategiske instituttprogrammer	457 000	670 000
Prosjekter	1 204 000	2 316 000
Totalt	1 661 000	2 986 000

Note 11 - Skyldig skattetrekk, arbeidsgiveravgift og merverdiavgift

Skyldig merverdiavgift er for november og desember. Skyldig skattetrekk er for november og desember. Skyldig arbeidsgiveravgift er for november og desember.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Indirekte modell

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	2010	2009
Resultat før skattekostnad	194 504	666 719
Ordinære avskrivninger	727 717	782 497
Endring i prosjekter under arbeid	- 2 836 972	-1 449 090
Endring i kundefordringer	593 071	-1 492 717
Endring i leverandørgjeld	-44 312	-150 555
Endring i andre tidsavgrensingsposter/andre kortsiktige fordringer	181 833	-301 231
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-1 184 159	-1 944 377

Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter	2010	2009
Avgang aksje i Bioparken AS (se note 4 til regnskapet)	500	
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler		437 731
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler i andre foretak		
Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak	-3 350	
Innbetalinger ved salg av andre investeringer		
Utbetalinger ved kjøp av andre investeringer		
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-2 850	-437 731

Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	2010	2009
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld		
Innbetalinger ved opptak av ny kortsiktig gjeld	843 256	1 613 482
Utbetalinger ved reduksjon av langsiktig avsetning	-344 881	273 142
Utbetalinger ved nedbetaling av kortsiktig gjeld		
Netto endring i kassakreditt		
Tap ved avgang aksjer (i Bioparken AS, kfr.note 4 til regnskapet)		
Reduksjon av egenkapital p.g.a. prinsippendring (se note 4 til regnskapet)	-527 464	
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-29 089	1 340 340

Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-1 216 098	-1 041 768
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 01.01.	22 912 516	23 954 284
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 31.12.	21 696 418	22 912 516
Utført av: Rolf Vik	Dato:08.03.2011	

For 2010 er kontantstrømmer vedrørende forskuddstrekk, mva. og arbeidsgiveravgift (korrekt) ført under operasjonelle aktiviteter, mens det i 2009 feilaktig var ført under finansieringsaktiviteter.

2 Styrets beretning for 2010

NILF skal være et forsknings-, utrednings- og dokumentasjonsinstitutt på høyt faglig nivå og ledende innen foretaks- og næringsøkonomi i landbruk og landbruksbasert industri. Instituttet er selvstendig med styre oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet, LMD.

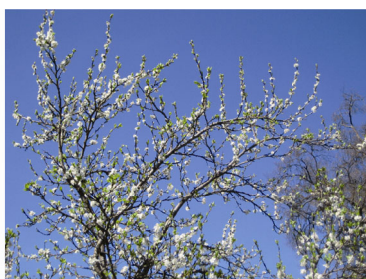
I 2010 har NILF levert en rekke forsknings- og utredningsbidrag, bl.a. innspill til arbeidet med ny melding om landbruks- og matpolitikken, utredning av samspillet i verdikjedene for matvarer og analyser av globale matvaremarkeder. Oppgavene med dokumentasjon av driftsøkonomi og underlag for årets jordbruksforhandlinger, er utført i tråd med oppdraget fra LMD.

Instituttet er blitt evaluert i løpet av året og har avsluttet arbeidet med strategi mot 2015. Styret mener det er godt grunnlag for å videreutvikle NILF som det sentrale, norske, samfunnsfaglige kompetansemiljøet for forvaltning av landbruks- og matressurser nasjonalt og globalt.

Matpriser, markedsrett og samfunnsøkonomi

Det er mer enn ti år siden Stortinget fikk en bred gjennomgang av landbrukspolitikken. St.meld. nr. 19 (1999–2000) reflekterte bl.a. betydningen av den første WTO-avtalen om handel med landbruksvarer og et ønske om styrket forbrukerperspektiv. Internasjonale avtaler har stadig større konsekvenser for norsk politikk. Verdensmarkedsprisene for matråvarer fluktuerer kraftig og kan tidvis gi mulighet for lønnsom norsk eksport. Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon av landbrukspolitikken har reist spørsmål om politikken er i stand til å sikre levende og variert landbruk over hele landet.

Norsk landbruks- og matpolitikk ble satt under utredning og en ny melding til Stortinget om landbrukspolitikken er ventet i løpet av våren 2011. NILF har levert innspill bl.a. om



landbruksøkonomiske verdier av landbrukspolitiske målsettinger, om landbrukspolitikken betydning for regional utvikling og utviklingen innenfor nye, gårdsbaserte næringer.

NILF følger utviklingen i internasjonale rammebetingelser for norsk landbruks- og matpolitikk. En av NILFs forskere skal bidra til den norske Europautredningen med en delutredning om Norges forhold til EU på mat- og landbruksområdet.

Ideen om det multifunksjonelle landbruket står sterkt i Norge, og NILF skal levere kunnskap om

landbrukets og matnæringenes betydning for sammensatte samfunnshensyn. Klima- og miljøhensyn blir en stadig viktigere del av rammebetingelsene. Norske og dels internasjonale mål for bl.a. utslippsreduksjoner, vannkvalitet og økologisk produksjon, krever økt kunnskap om virkemidler og effekter. Styret legger vekt på at instituttet skal bidra med samfunnsfaglig forståelse av tilpasninger til nye miljø- og klimakrav.

Matnæringene er en arena for sterke, private interesser. Bekymring for dagligvarekjedenes innflytelse førte til at Regjeringen ved landbruks- og matministeren nedsatte Matkjedeutvalget; et offentlig utvalg for å utrede maktforholdene i dagligvaresektoren. I EU har en høynivågruppe nylig presentert en rekke anbefalinger for en mer velfungerende verdikjede for mat. Medarbeidere i NILF har bistått sekretariatet for Matkjedeutvalget og en medarbeider ble engasjert som medlem av sekretariatet. NILF har samarbeidet med både industri, dagligvarehandel og sentrale myndigheter for å forstå samspillet i verdikjedene for mat.

Kravene til oppfølging og dokumentasjon øker. NILF har allerede i to år samarbeidet med en bred og stadig voksende del av landbruksnæringen for å sikre effektiv dataflyt og bedre beslutningsunderlag for landbruks- og matnæring og forvaltning. Verdien av den løsning prosjektet «Dataflyt og beslutningsstøtte» har foreslått, er blitt verdsatt. Verdsettingen bekreftet næringens forventning om store innsparingsmuligheter gjennom standardiserte, digitale meldinger formidlet gjennom statens Altinn-portal. Prosjektet gikk høsten 2010 i gang med å forberede implementering. Samtidig er partnerskapet bak prosjektet utvidet til å omfatte skognæring og større deler av matindustrien, i tillegg til primærproduksjon, samvirkeforetak, bank, forsikring og offentlig forvaltning.

Rammebetingelsene for investering i norsk produksjon av jordbruksråvarer er krevende. Kompetanse om produksjonsforhold og foretaksøkonomi i norsk jordbruk er avgjørende for at NILF skal fylle sin oppgave. Instituttet har derfor siden 2008 hatt en strategisk satsing på kunnskap om produktivitetutviklingen i jordbruket. Gjennom de årlige driftsgranskningene og sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket blir faktagrunnlaget for forskning og forvaltning videreutviklet og kunnskapen tilrettelagt for vurdering av politikk og virkemiddelbruk. I forbindelse med driftsgranskingsarbeidet er det også utført egne analyser av økonomien i samdrifter og storskala melkeproduksjon, lønnsomhet på bruk med store investeringer og økologisk produksjon.

Gjennomgang av forskningsinstituttene

Forskning, utredning og dokumentasjon skal bidra til effektiv, bærekraftig og rettferdig forvaltning av mat- og landbruksressursene. Gjennomgangen av sektorpolitikken reiser spørsmål om hensiktsmessigheten av dagens institusjonelle løsninger generelt og organiseringen av instituttsektoren spesielt. Våren 2010 lanserte NILFs eier, Landbruks- og matdepartementet, en gjennomgang av de fem forskningsinstituttene med tilknytning til departementet.



Gjennomgangen, under ledelse av Norges forskningsråd med fylkesmann Lars Sponheim som komitéleder, ble avsluttet i desember. Komiteen leverte en vitenskapelig evaluering, flere under-rapporter og en sammenfattende evaluering med konkrete anbefalinger. Instituttgjennomgangen peker på utviklingsmuligheter og viktige utfordringer. Norske institutter for anvendt forskning på landbruks- og matområdet har i all hovedsak arbeidet for norske oppdragsgivere med norske problemstillinger. NILF er intet unntak. Evalueringen av NILF peker på behov for økt internasjonal aktivitet, økt vitenskapelig produksjon og styrket forskerutdanning.

Komiteen hevder at instituttene bør styrke sin internasjonale konkurransevne og vitenskapelige produksjon gjennom tettere samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås. Uten et slikt samarbeid ser komiteen liten nytte i en integrasjon mellom instituttene.

Styret mener gjennomgangen bekrefter betydningen av samfunnsfaglig kompetanse om landbruks- og matressurser. Styret legger videre vekt på at komiteen mener integrasjon mellom forvaltnings- og næringsrettet kunnskapsutvikling og dokumentasjon er viktig for NILF. Evalueringen bekrefter instituttets sentrale rolle ved utarbeidelse av det økonomiske faktagrunnlaget for landbruksforvaltningen og ikke minst for de årlige jordbruksforhandlingene. Publikum og brukere av NILFs kunnskap uttrykker tillit til NILF.

Det er etter styrets mening behov for nærmere utredning av enkelte av forslagene fra evalueringskomiteen. Styret vil, i tråd med NILFs vedtekter, ha en aktiv rolle i arbeidet med den framtidige strategiske innretningen og NILFs plassering i det fremtidige instituttlandskapet.

Et år med satsing

I løpet av 2010 er den faglige staben i NILF økt med fire personer. Forskerstaben er styrket ved nytilsetting av to forskere med doktorgrad, én med doktorgrad fra Canada med spesialisering i næringsøkonomiske temaer, og én med doktorgrad fra Norges Handelshøyskole og erfaring fra studier av internasjonal handel og økologisk produksjon. To av NILFs forskere har hatt et seks ukers opphold ved forskningsinstitusjoner i India. Ved årsskiftet er

to lengre studieopphold ved universiteter i Nord-Amerika forberedt. Staben i avdelingen for statistikk og analyse, er også styrket.

Det ble i 2010 i alt utført 65,3 årsverk ved NILF, hvorav 48,5 av faglige medarbeidere. Driftsgranskingsarbeidet ble utført for 99. gang, etter oppstarten i regi av Det Kongelige Selskap for Norges Vel i 1911. I år var 848 enkeltbruk og 38 melkesamdrifter med i undersøkelsen. Arbeidet med underlaget for jordbruksforhandlingene ble avsluttet i rett tid. De faste publikasjonene Totalkalkylen for jordbruket, Resultatkontrollen og Referansebruksberegningene ble utarbeidet i tråd med plan.

NILFs forskere fikk i 2010 publisert ti vitenskapelige artikler i tidsskrifter, fem artikler i antologier med fagfellevurdering og var medforfattere til to vitenskapelige monografier. Instituttet utga 26 rapporter og notater, 13 diskusjonsnotater og publiserte fire rapporter for Budsjettnemnda for jordbruket. En av NILFs forskere, Valborg Kvakkstad, disputerte for Ph.D.-graden ved UMB i desember med avhandlingen: «Institutions and GMOs: Shaping perspectives and organisms». Tre andre medarbeidere har hatt tilfredsstillende fremdrift på sine doktorgradsarbeider. En ny stipendiat er under tilsetning.



Det økonomiske resultatet for 2010 ble på 194 504 kroner. Overskuddet overføres til egenkapitalen. Resultatet ble svakere enn budsjettet og dette skyldes bl.a. at instituttet brukte vesentlig mer ressurser enn budsjettet på forvaltningsrettede oppgaver og hadde en sterkere lønnsvekst enn budsjettet. På den annen side har EU-kommisjonen avsluttet sin revisjon av NILFs oppgjør for gjennomførte EU-prosjekter. Resultatet ga grunnlag for inntektsføring av et tidligere avsatt beløp for mulig tap.

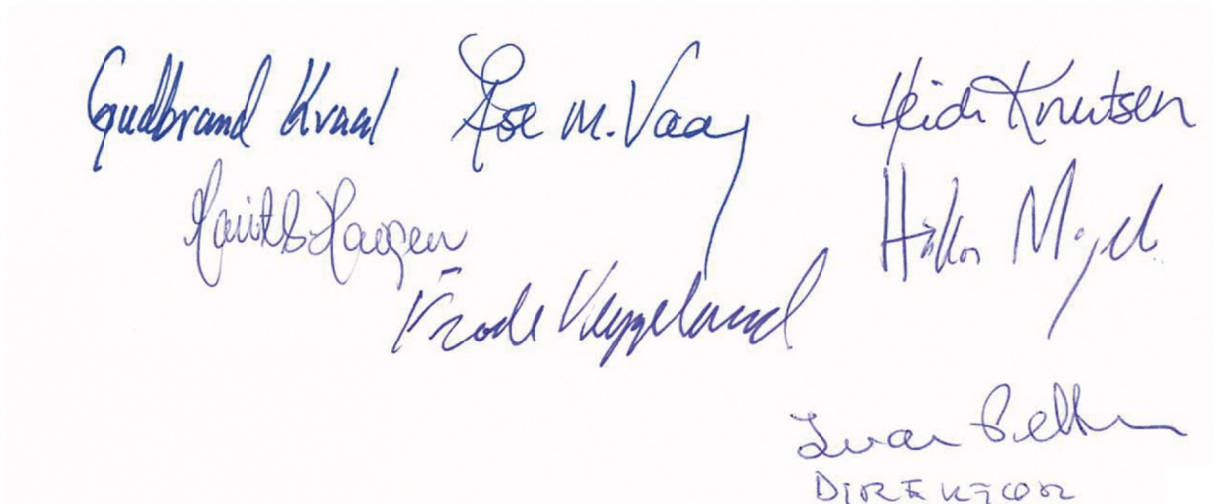
Fem personer har sluttet for å gå over i andre stillinger eller er blitt pensjonert, mens ni personer er rekruttert til faste stillinger eller engasjementer. Sykefraværet har vært på 4,13 prosent, som er noe lavere enn i 2009. Det har ikke forekommet skader eller ulykker av noen art i 2010. Styrets inntrykk er at arbeidsmiljøet har vært godt i 2010 og virksomheten har fordel av et godt samspill mellom ansatte og ledelse.

Grunnlag for utvikling

Mulighetene for videreutvikling av instituttet er gode. NILF er sentralt plassert i en sektor under rask endring globalt og nasjonalt. Det er økende bevissthet om at landbruks- og matsektoren forvalter ressurser som er avgjørende for verdens evne til å håndtere befolkningsvekst, klima- og miljøutfordringer. Mulighetene for videreutvikling av norske landbruks- og matnæringer er mer interessante enn på lenge.

NILFs interne strategiprosess for perioden fram til 2015 ble avsluttet tidlig 2011. NILFs strategi skal ivareta viktige oppgaver innenfor instituttets fagområde og legge grunnlaget for videreutvikling både av produktivitet og kvalitet. I dette arbeidet må instituttet vurdere samarbeid med andre institutter og utnytte samspillet mellom forvaltningsrettet arbeid, utredning og forskning. Det er således godt samsvar mellom temaene i LMDs oppfølging av instituttgjennomgangen og instituttets strategiske agenda for 2011.

Styret vil uttrykke tilfredshet med arbeidet i NILF i 2010, og ser fram til å bidra til videreutviklingen av NILF i samarbeid med Landbruks- og matdepartementet og instituttets ansatte. Kunnskap om mat og landbruk er livsviktig kunnskap. NILF skal være en kompetent og relevant kunnskapskilde.



Handwritten signatures of the board members of NILF:

- Gudbrand Kvaal
- Løe M. Vaag
- Heide Knutsen
- Leiv Sævi
- Håkon Myrdal
- Trude Kjøpeland
- Svan Selbu

DIREKTOR

3 Administrasjon

3.1 Arbeidsgiverrollen

Status og rapportering på de viktigste områdene innen personalpolitikk, lederutvikling, rekruttering, likestilling og sykefravær.

3.1.1 Personalpolitikk

NILF la i 2009 ned mye arbeid med å fornye og forbedre grunnlaget for en god personalpolitikk. Dette resulterte i:

- Nytt «Personalreglement for NILF».
- Ny «Lønnspolitikk i NILF».
- Ny «Tilpasningsavtale i NILF» med oppretting av Samarbeidsutvalg (SU) og Arbeidsmiljøutvalg (AMU).
- Ajourført avtale om «Seniorpolitikk i NILF».

I 2010 er disse dokumentene implementert i personalpolitikken, og dette har medført et godt samarbeidsklima i arbeidet med personalpolitiske saker i NILF.

3.1.2 Lederutvikling

NILF har i 2010 hatt som mål å følge opp de retningslinjer og forslag for lederutvikling som ligger i dokumentet «Plattform for ledelse i staten». Dette betyr bl.a.:

- Nye ledere skal gjennomføre kurset «Implementering av Plattform for ledelse i staten».
- Hele ledergruppa skal i 2010 gjennomføre en gjennomgang av «Plattform for ledelse i staten» for å implementere dette som grunnlag for den videre lederutviklingen i NILF.

Et konkret mål har i 2010 vært at minst to personer skulle gjennomføre lederkurs for ledere i staten. Det skulle i den forbindelse legges vekt på utvikling av kvinnelige ledere. Videre har det vært et mål å gjennomføre fire lederkollokvier for ledergruppa.

Resultatet har vært at en kvinnelig leder har gjennomført Difis e-læringsprogram «Å starte i staten» for nytilsatte i staten, og «Sats» som er et opplærings- og utviklingsprogram for nye ledere i staten.

Ledergruppa har i 2010 gjennomført to kollokvier med ekstern ledelse; et om «Plattform for ledelse i staten» og et om «Verdibasert ledelse».

3.1.3 Likestilling, rekruttering, inkludering (Aktivitets- og rapporteringsplikten)

Alder

- Gjennomsnittsalder alle: 46 år.

- Gjennomsnittsalder, kvinner: 41,3 år.
- Gjennomsnittsalder, menn: 49,5 år.

Arbeid utført i NILF i 2010

- Antall personer som arbeidet heltid gjennom hele året: 45,
- hvorav 30 menn og 15 kvinner.
- Antall årsverk utført hvor det er regnet ut i forhold til om de har jobbet deltid, hele eller deler av året, sluttet eller begynt i løpet av året eller hatt permisjon i deler av året:
- ca. 18 årsverk (utført av 33 personer, 16 menn, 17 kvinner).
- Antall årsverk utført av timelønnete, pensjonister og andre: 2,3.
- Til sammen utførte årsverk i NILF: 65,3.

Heltid og deltid

- Ansatte totalt per desember 2010 var 32 kvinner og 45 menn.
- Ansatte i heltidsstilling var 60 hvorav 26 kvinner og 34 menn.
- Ansatte i deltidsstilling var 17, hvorav 6 kvinner og 11 menn.
- Alle som arbeider deltid i NILF har ønsket det selv. Det er ingen som jobber ufrivillig deltid. Dersom deltidsansatte på et senere tidspunkt ønsker å utvide stillingen sin vil NILF benytte fortrinnsrett til utvidet stilling fremfor nyansettelse i virksomheten.
- 92,3 % av deltidsansatte menn i NILF kombinerer arbeidet med annet arbeid utenfor NILF, dvs. i realiteten jobber de minst full tid.
- 20 % av deltidsansatte kvinner jobber deltid i NILF av samme årsak, dvs. ønske om å kombinere med annet arbeid.
- 60 % av kvinnene som jobber deltid (fast eller midlertidig deltid) arbeider deltid av familie/omsorgsgrunner. Ingen av mennene arbeider deltid av denne årsaken.

Mål for likestilling og mangfold i NILF

NILF har som mål å sikre likebehandling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, etnisitet, religion, alder eller nedsatt funksjonsevne.

Bakgrunn for dette arbeidet er bl.a. «Statlige virksomheters likestillingsredegjørelser etter aktivitets- og rapporteringsplikten, veileder.» En av de ansatte i administrasjonen har deltatt på likestilling- og diskrimineringsombudets kurs høsten 2010 «Mangfold og likestilling».

Tiltak for likestilling mellom kjønn

Det skal legges best mulig til rette for at kvinner og menn skal ha like muligheter til å gjennomføre en karriere i NILF uavhengig av livsfase.

- Det praktiseres moderat kvotering ved å prioritere søker fra underrepresentert gruppe (dvs. i tilfeller hvor to jevn gode kandidater stiller tilnærmet likt).
- Det benyttes en mangfoldserklæring i utlysningsteksten, og kvinner oppfordres til å søke i stillingskategorier der kvinner er underrepresentert, eks. i forskningsavdelingen og ledergruppen.

- Kvinner skal i samme utstrekning som menn tilbys kvalifiserende oppgaver, opplæring og kompetanseutvikling gjennom kompetansehevede tiltak.
- I NILFs lønnspolitikk er det tatt hensyn til lønnsutvikling og karrierestigning også for administrative stillinger som tradisjonelt har vært besatt av kvinner.
- Vi har for tiden ingen ansatte med ufrivillig deltid, men vi legger vekt på at ansatte med deltid som ønsker å øke stillingsprosent/søke fulltidsstilling, skal få anledning til det. Forutsetningen er at NILF har behov og den ansatte er kvalifisert eller ønsker å kvalifisere seg for de aktuelle oppgavene. NILF søker å jobbe for et familievennlig arbeidsliv, derfor praktiseres tilrettelagt arbeidstid eller mulighet for hjemmearbeid i stedet for å redusere stilling for ansatte som er i en slik livsfase eksempelvis ved graviditet, foreldrefravær og andre omsorgsoppgaver.
- Ved lokale lønnsforhandlinger gis kvinnelige ansatte, i tråd med tilråding fra FAD, en større andel av avsetningen til lokale forhandlinger enn pro rata tilsier.
- Det legges vekt på at det ikke skal oppstå lønnsforskjeller som ikke kan forklares av annet enn kjønn.

Likestilling lønn

Nedenfor er vist en oversikt over kvinner og menns lønnstrinn i ulike stillinger

Stillingskode	Kvinner	Menn	Antall, gjennomsnittslønn, menn og kvinner i stillingskategori
1064 Konsulent	Antall: 3 Gj.snitt ltr. 43	Antall: 0	
1408 Førstekonsulent	Antall: 7 Gj.snitt ltr. 47	Antall: 1 Gj.snitt ltr. 47	Antall: 8 Gj.snitt ltr. 47
1363 Seniorrådgiver	Antall: 4 Gj.snitt ltr. 50	Antall: 0	
1434 Rådgiver	Antall: 10 Gj.snitt ltr. 54	Antall: 11 Gj.snitt ltr. 53	Antall: 21 Gj.snitt ltr. 53
1364 Seniorrådgiver	Antall: 0	Antall: 7 Gj.snitt ltr. 61	
1054 Kontorsjef/ 1056 Økonomisjef	Antall: 1 Ltr. 63	Antall: 2 Gj.snitt ltr. 66	Antall: 3 Gj.snitt ltr. 65
1060 Avdelingsdirektør	Antall: 1 Ltr. 70	Antall: 3 Gj.snitt ltr. 71	Antall: 4 Gj.snitt ltr. 71
1062 Direktør	Antall: 0	Antall: 1 Ltr. 92	
1017 Stipendiat/ 1108 Forsker	Antall: 2 Gj.snitt ltr. 51	Antall: 2 Gj.snitt ltr. 52	Antall: 4 Gj.snitt ltr. 51
1109 Forsker/ 1352 Post.doc	Antall: 4 Gj.snitt ltr. 63	Antall: 9 Gj.snitt ltr. 64	Antall: 13 Gj.snitt ltr. 64
1183 Forsker	Antall: 0	Antall 8 x) Gj.snitt ltr. 80	

x) Av disse er det 6 professorer som er engasjert i deltidsstilling.

Tabellen viser at for fire stillingskategorier ligger kvinner noe lønnsmessig lavere enn mennene. I stillingene forsker 1109, forsker 1108 og avdelingsdirektør er hovedårsaken til lønnsforskjellene ansiennitet i stillingen. Forskjellen er større for kontorsjef/økonomisjef.

Ellers viser tabellen tydelig forskjell mellom kvinner og menn når det gjelder stillingstype. I de lavere stillinger (konsulent og førstekonsulent) er kvinner i stort overtall, men fra og med rådgiver er flertallet menn. Selv om kvinner har i gjennomsnitt noe høyere lønn i rådgiverkoden i år, er det en økning i antall menn som har blitt seniorrådgivere og færre menn som er førstekonsulenter enn i fjor. Det er ingen kvinner i seniorrådgiver kategorien. Det er likevel gjort et aktivt kvinneløft i 2010 ved å heve 4 kvinnelige førstekonsulenter over i senior-konsulentkategorien med dertil høyere lønn. Det er også grunn til å merke seg at det er færre kvinner i gruppen forskere med doktorgrad og ingen med professorkompetanse. Det er ingen endring i forhold til kvinner i ledende stillinger. Fortsatt er kvinner i ledergruppen 20 % og 25 % av alle ledende stillinger. Dette skyldes at det ikke har vært noen utskiftning i disse stillingene.

Rekruttering

I 2010 ble det rekruttert 5 personer, 4 kvinner og 1 mann. Ingen av disse hadde ikke-vestlig innvanderbakgrunn eller nedsatt funksjonsevne. To av de rekrutterte kvinnene er forskere, forskningsavdelingen er i NILF den avdelingen som har færrest kvinner. I 2010 sluttet 3 personer; 1 kvinne og 2 menn.

Tiltak for diskriminering, trakassering og mobbing

NILF har utarbeidet «Varslingsrutiner for NILF» som tiltak mot trakassering, diskriminering og mobbing. Dette dokumentet omhandler retten til å varsle, varslingsplikten, hvem det skal varsles til, når det skal varsles, hvordan det skal varsles og håndtering av varsling. Varslingsrutinene er gjort kjent og ligger tilgjengelige for alle.

Tiltak for seniorer

Seniorpolitikken ble ajourført i 2009, og den er gjort kjent og ligger tilgjengelig for alle. I 2010 har vi sett at flere av seniorene har benyttet seg av de ulike tiltakene for å stå lenger i arbeid, som f.eks. trening i arbeidstiden, bruke mulighet for ekstra seniordager, hjemmekontor og seniorkurs.

Tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne

Alle ansatte skal behandles med respekt og tilbys tilrettelegging ved behov for å kunne gjøre en god jobb i NILF. Det skal være mulig for personer med nedsatt funksjonsevne å kunne få, utføre og beholde arbeid i NILF, og ha tilgang til opplæring og kompetansehevende tiltak på lik linje med alle arbeidstakere.

Alle som søker stilling i NILF vil bli vurdert på bakgrunn av sine kvalifikasjoner. Dersom det er kvalifiserte søkere som hevder å ha nedsatt funksjonsevne, vil minst en bli innkalt til intervju. NILF vil vurdere å bruke adgangen for arbeidsgiver til å fravike det ulovfestede kvalifikasjonsprinsipp, slik at man kan se bort fra prinsippet om at den best kvalifiserte søker skal tilsettes, dersom det er en søker med nedsatt funksjonsevne som er kvalifisert for stillingen.

- Ledere har ansvar for å kartlegge arbeidssituasjonen og tilrettelegge arbeidsforholdene for den enkelte.
- Stille til rådighet IA-plasser for personer med nedsatt funksjonsevne fra NAV.
- Tilrettelegging ved ergonomisk tilpasning av fysisk arbeidsplass av fysioterapeut (BHT) og innkjøp av hjelpemidler.
- Tilrettelegging av arbeidstid og arbeidsoppgaver ved midlertidig eller varig ved sykdom.
- Aktiv sykemelding uten forhåndsgodkjenning av NAV.
- Mulighet for aktiv behandling i arbeidstiden, ev. trening.
- Mulighet for hjemmearbeid.
- Tilknyttet BHT som kan være rådgivende i tillegg til NAV Arbeidslivssenter i forbindelse med sykdom.

I 2010 stilte NILF til rådighet en IA plass for en person med nedsatt funksjonsevne fra NAV Arbeidslivssenter. Personen jobbet på tiltak i 6 md. og deretter lønnet sommervikariat. Grunnet kompetanseområdet hadde NILF ingen mulighet til å fylle en lønnet stilling etter avtalt periode var over. NILF har opplevd IA utvekslingen som en positiv opplevelse for begge parter og vil nok forsøke en slik ordning også senere. Selv om det ikke nødvendigvis fører til ansettelse hos NILF vil NILF kunne tilby fersk arbeidspraksis og referanser i en videre jobbsøkningsprosess ved å stille til rådighet IA plass.

Sykefravær

Sykefraværet har i flere år vært lavt i NILF.

I 2010 var sykefraværet totalt (legemeldt og egenmeldt) 4,13 %. Dette er litt lavere enn i 2009. Så langt vi kjenner til, er ingen av langtidsfraværene relatert til arbeidssituasjonen i NILF.

Fravær pga. syke barn er på 0,45 %. Her finner vi ingen signifikante forskjeller mellom menn og kvinner over fravær av denne årsaken.

Fravær pga. velferdspermisjon med lønn var 0,32 % og pga. seniordager med lønn 0,29 %.

Fremmedkulturell bakgrunn

NILF har som mål å øke antall kvalifiserte medarbeidere med ikke-vestlig Innvandrerbakgrunn.

I dag har vi én person med ikke-vestlig fremmedkulturell bakgrunn i fast stilling.

Tiltak:

- Alle kandidater til en stilling i NILF blir vurdert på bakgrunn av kvalifikasjoner og kompetanse til den aktuelle stilling med mål om å ansette den best kvalifiserte uavhengig av etnisk bakgrunn.
- Antall søkere som hevder de har innvandrerbakgrunn blir registrert, og det innkalles minst en kvalifisert søker med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn til intervju.
- Tilrettelegging slik at ansatte kan delta på obligatorisk/nødvendig norskundervisning.

- Religiøse hodeplagg kan tillates, det kan gis fri på religiøse høytidsdager og det kan tas spesielle hensyn ved matservering.
- Flerspråklighet anses som positivt.

For NILF som virksomhet er det nødvendig å øke fokus på EU forskning. Alle våre forskerstillinger blir derfor utlyst også på engelsk i en EU portal for forskningsvirksomheter. Dette har medført til mange søkere fra ikke-vestlige land, hvorav flere av disse har vært innkalt til intervju.

3.2 Intern kontroll og risikostyring

3.2.1 Intern kontroll, HMS-håndbok

Internkontrollarbeidet omfatter systematisk arbeid med Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og vurdering av risiko, og bygger på Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (Arbeidsmiljøloven) og Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften).

Mål for HMS-arbeidet i NILF

NILF har som mål å tilfredsstille på en god måte de krav som stilles til helse, miljø og sikkerhet i Arbeidsmiljøloven. Dette omfatter:

- Virkemidler i arbeidsmiljøet (krav til systematisk HMS-arbeid, forholdsregler for å ivareta sikkerhet, bedriftshelsetjeneste, vurdering av tiltak for fysisk aktivitet, plikt for arbeidsgiver til å gjennomgå opplæring i HMS-arbeidet, plikt til å legge forholdene til dette for varsling).
- Krav til arbeidsmiljøet (generelle krav til arbeidsmiljøet, krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling, krav til det psykososiale arbeidsmiljøet, krav til det fysiske arbeidsmiljøet).

Systematisk HMS-arbeid omfatter:

- Krav til produksjon av produkter og tjenester.
- Krav til tilrettelegging av arbeidet.
- Krav til arbeidsplass og lokaler.

Sentrale dokumenter i internkontroll- og HMS-arbeidet:

- Arbeidsmiljøloven.
- Internkontrollforskriften.
- Rutiner for internkontroll i NILF.
- Vurdering av risikofaktorer i NILF.
- Årlig rapport om internkontroll- og HMS-arbeidet i NILF.
- Etske retningslinjer for NILF.
- Varslingsrutiner for NILF.
- Brannverninstruks for NILF.

Fordeling av ansvar og oppgaver

Direktør

Hovedansvarlig for arbeidet med internkontroll i NILF:

Avdelingsdirektør for Avdeling for administrasjon

Ansvarlig for daglig oppfølging og gjennomføring av vedtatte tiltak, bl.a. sett i forhold til de vedtatte mål. Ansvarlig for ajourføring av retningslinjene for internkontrollarbeidet. Personalkonsulenten bistår i dette arbeidet.

Avdelingsdirektørene for Avdeling for forskning, Avdeling for statistikk og analyse og for Avdeling for utredning

Ansvarlige for at bestemmelser i internkontrollen gjennomføres i sine respektive avdelinger.

Verneombud

NILF har tre verneombud (et ved hovedkontoret og et ved distriktskontoret i Bergen og et ved distriktskontoret i Trondheim). Disse skal se til at regler og bestemmelser i internkontrollen følges opp ved de respektive kontorer. Eventuelle avvik skal rapporteres.

Personverneombud

NILF bruker Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) som personvernombud for forsknings- og utredningsprosjekter. Prosjekter som skal inneholde personopplysninger eller personregister med sensitive opplysninger, skal meldes til personvernombudet. I NILF gjøres dette via en oppnevnt kontaktperson som også har ansvar for å informere forskere om regelverk og ordningen med personvernombud for forskningen.

NILF har også et personvernombud med ansvar for annen aktivitet enn forskning og utredning. Ansvaret gjelder etablering, vedlikehold og gjennomføring av planlagte systematiske tiltak for å oppfylle kravene til informasjonssikkerhet og kravene i personopplysningsloven.

Arbeidsmiljøutvalg (AMU)

Skal godkjenne retningslinjene for internkontroll ved NILF og skal ellers behandle saker vedrørende internkontroll, herunder eventuelle endringer av retningslinjene. I AMU møter både representanter for de tillitsvalgte, hovedverneombud og representant for bedriftshelsetjenesten.

Handlingsplan for helse, miljø og sikkerhetsarbeidet

Avdelingsdirektør for Avdeling for administrasjon utarbeider sammen med personalkonsulenten ved årets begynnelse en rapport om internkontrollarbeidet i året som gikk. Rapporten skal basere seg på tilbakemeldinger fra verneombud, personalkonsulent, personverneombud, andre avdelingsledere og tillitsvalgte og skal inneholde:

- Generell vurdering av HMS-situasjonen i året som gikk.
- Har det skjedd hendelser som har medført skader, problemer m.m.

Videre skal følgende faktorer inngår i den årlige revisjon av internkontrollsystemet:

- Er det grunn for å gjøre endringer i NILFs målsetting for internkontroll og HMS-arbeid?
- Er det kommet endringer i lover og regelverk som tilsier endringer i NILFs internkontrollsystem?
- Er det kommet endringer i risikoforholdene ved NILF?
- Er NILFs rutiner for internkontroll funksjonelle, eller bør noe endres?
- Er NILFs rutiner for internkontroll kjent for alle ansatte?
- Bli rutinene fulgt?

Rapporten nevnt ovenfor med vurdering av faktorene nevnt ovenfor diskuteres i ledergruppa og legges så fra på møte i Arbeidsmiljøutvalget som vedtar eventuelle tiltak og endringer i internkontrollsystemet.

Arbeidsmiljøutvalget skal så på møte i mai og desember foreta en evaluering av internkontrollarbeidet og de eventuelt nye tiltakene og rutinene.

Annethvert år skal det gjennomføres en arbeidsmiljøundersøkelse for alle i NILF. Opplegget for undersøkelsen drøftes i AMU. Det avgjøres hver gang hvorvidt bedriftshelsetjenesten eller andre eksterne aktører skal involveres i arbeidet. Resultatene fra undersøkelsen behandles i AMU og presenteres for alle i NILF. Den enkelte avdeling skal følge opp resultatene.

Rutiner for å handtere feil og mangler når det gjelder helse, miljø og sikkerhet

- Feil og mangler rapporteres til verneombud, personalrådgiver eller til en avdelingsleder.
- Avdelingsdirektør for Avdeling for administrasjon er sammen med personalrådgiver ansvarlig for at de innrapporterte feil og mangler blir tatt opp i ledergruppa og behandlet i AMU.
- AMU vedtar eventuelle tiltak for å rette opp feil og mangler.

HMS-håndbok (Internkontroll-håndbok)

Ledergruppen i NILF og Arbeidsmiljøutvalget vedtok i 2010 å samle all beskrivelse om HMS i NILF i en egen *HMS-håndbok*. Dette skal gjennomføres i første halvår 2011.

For å sikre at vi nå får en HMS-håndbok tilpasset NILF, som oppfyller alle formelle krav og som samtidig er brukervennlig og lett tilgjengelig for alle i NILF, er det bestemt å bruke et eksternt firma i dette arbeidet. Tre firmaer ble kontaktet og leverte tilbud, og valget falt på firmaet Infotjenester. Det er skrevet protokoll for tilbudskonkurransen.

Infotjenester og de som arbeider med HMS i NILF starter opp arbeidet med håndboken i april 2011 og tar sikte på å være ferdig med dette i løpet av mai 2011.

NILF er pålagt å gjennomføre *internkontroll av det elektriske anlegget* i kontorlokalene og vedtok i 2010 å engasjere et elektrofirma til å gjøre arbeidet. De overleverte resultatet i form av en «IDV perm for NILF» som inneholder følgende avsnitt:

- Organisering og ansvar.
- Avtaler.
- Gjennomgang av anlegget.
- Handlingsplaner.
- Kontrolldokumenter. Vedlikeholdsplan. Termofotografering.
- Behandling av avvik og uønskede hendelser.
- Arkiv.
- Lover og forskrifter.
- Tekniske dokumenter.

Det ble avdekket noen få avvik som skal rettes innen 14.05.2011.

3.2.2. Risikostyring

NILF utarbeider hvert år en oversikt over Risiko og vesentlighet som en del av rapporteringen til Landbruks- og matdepartementet og Riksrevisjonen.

Risikovurdering omfatter:

- Kartlegging av hva som kan forårsake skade (risiko, sannsynlighet, konsekvens)
 - Hva kan gå galt.
 - Hvor stor er risikoen for dette.
 - Hva kan gjøres for å hindre dette.
 - Hva kan konsekvensen bli og hva kan gjøres for å redusere konsekvensen.

Mål for risikostyring i NILF

Risikostyringssystemet i NILF skal sørge for at ledelsen i NILF kjenner og aktivt håndterer de utfordringer eller usikkerheter som kan påvirke måloppnåelse negativt.

Systemet tar utgangspunkt i mål og krav til virksomheten formulert i tildelingsbrev fra Landbruks- og matdepartementet.

Vurdering av risiko og vesentlighet bygger på:

- Målene formulert i tildelingsbrev fra Landbruks- og matdepartementet.
- Krav til økonomiske og driftsmessige resultater fastlagt gjennom styrebehandlet budsjett og arbeidsplan.
- Krav til rapportering og forvaltning i tråd med økonomireglementet.
- Krav som følger av lover, regler, etiske normer i staten og for forskningen.
- Krav til rutiner i forbindelse med arbeidsmiljø og arbeidsforhold (konflikt, vantrivsel, mobbing, sykdom), brann, innbrudd, yrkesskade.

For alle blir temaområder blir risikofaktorer identifisert, vesentlighet vurdert og styrings- og kontrolltiltak utviklet.

Det skal være en regelmessig måling av risikoforhold i NILF samtidig som vi må ha årlig oppdatering ved rapportering til Landbruks- og matdepartementet.

Risiko og vesentlighet i NILF 2010

Rapporteringen for 2010 følger i hovedsak rapporten for 2009 og 2008. Den drøfter risiko-områder og vurderer vesentlighet av risikoen. Rapporten bygger på økonomiregelverket i staten med krav til risikostyring og intern kontroll som integrerte deler av mål- og resultatstyringen, og drøfter risikoen knyttet til målområdene som er konkretisert i tildelingsbrevet for forvaltningsoppgavene.

Systemet for risikohåndtering i NILF

Systemet for risikohåndtering i NILF tar utgangspunkt i mål og krav til virksomheten og metode anbefalt av SSØ, og ble beskrevet i Årsrapport for 2009.

Resultat av gjennomgang 2010

I det følgende gjennomgås de risikofaktorene som i oversikten nedenfor har fått prioritet 1 eller 2. Først ser vi på konkrete målområder i tildelingsbrevet fra LMD, deretter på såkalte horisontale områder, dvs. risikoområder som er felles for hele virksomheten. Til slutt kommenteres den helt aktuelle situasjonen.

Prioriterte risikoområder for mål satt i tildelingsbrev for Landbruks- og matdepartementet

Risiko med prioritet 1 knytter seg til:

- Sekretariatsarbeid for Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) – tilstrekkelig kompetanse, kvalitetssikring og evne til å holde tidsfrister.
- Generell uavhengighet, faglighet og integritet, bl.a. avhengig av NILFs evne til å følge opp formidlingspolicyen.
- Driftsgranskingene – kvalitet: Høy kvalitet forutsetter kontinuitet i kompetansen i NILF. Dataflytprosjektet er en del av dette bildet, og føres derfor også som en høy prioritet.

Risiko med prioritet 2 knytter seg til:

- Dataflytprosjektet: Effektivisering av driftsgranskingene er avhengig av en god løsning for regnskapsflyt i dataflytprosjektet, selv om vi også har andre tiltak.
- Gjennomføring av samarbeidet rundt årlig gjennomgang av situasjonen i næringsmiddelindustrien.
- Gjennomføring av arbeidet med OECD-oppfølging. Arbeidet er viktig for vår oppfølging av internasjonal landbrukspolitikk generelt.
- Arbeid med regnskap, skatt, analyse og planlegging. Arbeidet krever spesialkompetanse. NILF har hatt god kompetanse i lang tid, men i dag blir rekrutteringsgrunnlaget mer begrenset.
- Gjennomføring av kurs med kvalitet og tilfredsstillende økonomi. Det er stor konkurranse på kurs med relativt stort marked (regnskapsførerkurs) og lite marked og betalingsvilje for «breddekurs».

Horisontale risikoområder (felles for hele NILF)

Risiko prioritet 1 knytter seg til:

- Kompetanseforvaltning/Personal – generelle rekrutteringsproblemer: tap av sentrale nøkkelpersoner. Vi er følsomme for rekruttering til faste oppgaver og til utredning. Tiltaket dreier seg om langsiktig og god kompetanseforvaltning.
- Prosjektsyklus: Utilstrekkelig prosjektinngang i forhold til egen bemanning har stor risiko og potensielt svært alvorlige konsekvenser. Tiltakene dreier seg om en god prosjektsyklus, spesielt er det viktig å ha gode prosesser rundt prosjektutvikling både nasjonalt og internasjonalt.
- Økonomifunksjon, mva. behandling: Feil beslutning i forbindelse med mva. på prosjekter kan ved ettersyn få betydelig ekstrakostnader ved etterberegning og renter. Kompetanse i vår egen økonomifunksjon og godt samspill med SSØ er viktig.

Risiko prioritet 2 er vurdert å gjelde for følgende områder:

- Kompetanseforvaltning :
 - konflikter ansatte – ledelse i ledergruppe og styre.
 - yrkesskade, sykdom.
- Prosjektsyklus:
 - prosjektgjennomføring.
 - økonomiske prosjektresultater.
- Økonomifunksjon:
 - god dialog med og gode tjenester fra SSØ.
 - kompetanseforvaltning – utilstrekkelig kompetanse på økonomiområdet.
 - svekket kostnadskontroll.
 - feil i lønnsposter.
 - misvisende regnskap.

Den aktuelle risikosituasjonen for 2010

Fem forhold preger risikobildet sommeren og høsten 2010: Konkurransen om arbeidskraft, omstilling på økonomi-/personalområdet, kapasitetsproblemer i prosjektgjennomføringen, EU-rapportering og dialogen internt om administrasjon og ledelse. Nedenfor beskrives den aktuelle situasjonen.

1. *LMDs gjennomgang av instituttsektoren:* Gjennomgangen skal drøfte endringer i instituttsektoren under LMD. NILFs oppgaver kan bli endret, likeledes organisatoriske forhold. Dette kan for det første skape uro i staben. Videre kan det gå ut over utføringen av våre oppgaver dersom gjennomgangen ikke blir forsvarlig gjennomført.
2. *Sterk konkurranse om arbeidskraften, press på lønninger:* NILF opplever press på lønninger både for medarbeidere med lang tid i NILF og ved nyrekruttering, og har betydelig fare for å miste både erfarne nøkkelpersoner og dyktige yngre medarbeidere.
3. *Kapasitetsproblemer i prosjektgjennomføringen:* På grunn av bl.a. konkurranse om arbeidskraften, har vi hatt kapasitetsproblemer. Vi arbeider både med mer offensiv rekruttering og god prosjektsyklus.

4. *Særvilkår for institutter under departementene, herunder forhold knyttet til Offentleglova:* Det er klart at Offentleglova medfører særvilkår for forskning organisert som forvaltningsorganer. Vår og myndighetenes håndtering av disse kravene kan medføre at vår organisasjonsform må vurderes.
5. *Organisering rundt ledelsesfunksjoner og medarbeiderinnflytelse:* Dialogen mellom fagforeninger og ledelse er viktig, og for tiden god.

3.2.3 Evalueringer

I forbindelse med gjennomgangen av forskningsinstitusjonene under Landbruks- og matdepartementet i 2010, ble instituttene, herunder NILF, gjennomgått og evaluert av en vitenskapelig komité mht. vitenskapelig og faglig kvalitet. Komiteen konkluderte med at *«NILF ansees som nasjonalt førende innenfor den anvendte landbruks- og matvareøkonomisk forskning og rådgivning. Instituttets medarbeidere besitter relevant institusjonell landbruksfaglig og økonomisk innsikt. NILF ansees ofte av norske myndigheter og næringsliv som en attraktiv, kompetent, troverdig og uavhengig samarbeidspartner. NILF opptrer ofte i den norske samfunnsdebatten bl.a. gjennom intervjuer, populærvitenskapelige innlegg i norske medier, kronikker etc.»*

Videre konkluderer komiteen med at det bør ha *«særlig fokus på å styrke instituttets internasjonale konkurransevne og aktiviteter bl.a. gjennom deltagelse i internasjonale forskningsprosjekter og konkret langsiktig samarbeid med utenlandske forskere og relevante forskningsmiljøer»* og videre *«Instituttets positive muligheter og ambisjoner vil være vanskelige å realisere innenfor de nåværende økonomiske og organisatorisk-administrative rammene. Muligheten for å prioritere opp den samfunnsvitenskapelige og økonomiske forskningen til et internasjonalt konkurransedyktig nivå, og for å øke den reelle faglige og administrative samarbeidet med andre norske og internasjonale forskningsinstitusjoner, bør derfor undersøkes og avklares relativt raskt.»*

3.2.4 Innkjøp

- Mål for innkjøp i NILF: NILF har som mål at alt innkjøp skal så langt råd skje i henhold til vedtatte retningslinjer for offentlige innkjøp.
- NILF skal implementere Regjeringens Handlingsplan 2007–2010 Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser.

Innkjøp

Nedenfor er gitt en oversikt over innkjøpsordningene i NILF i 2010. Distriktskontorene som alle er lokalisert i Statens Hus, benytter i noen grad samme ordninger som andre offentlige institusjoner i Statens Hus.

IKT-utstyr

NILF er medlem av Uninett. Nesten alt innkjøp av IKT-utstyr foregår i dag elektronisk på rammeavtaler inngått av Uninett på vegne av medlemmene. Dette ble Riksrevisjonen orientert om i forbindelse med revisjon av årsregnskapet for 2008. Alt IKT- utstyr (PCer, printere, servere) kjøpes av leverandører som er med på Uninetts rammeavtale.

NILF kjøper alle PCer fra Dell og printere fra HP.

NILF vil følge opp nye avtalene og nye retningslinjer for innkjøp på rammeavtaler.

For andre prosjekter/anskaffelser vises til dokumentet om «Elektronisk forvaltning og effektivisering ved hjelp av IKT».

Kontorrekvisita

NILF har gjennomført en enkel sammenligning mellom flere leverandører av kontorrekvisita. På bakgrunn av denne undersøkelsen ble det bestemt å bruke Staples Norway som hovedleverandør, men NILF kjøper også noe fra Wittusen & Jensen, avhengig av pris. Wittusen & Jensen er for tiden på departementene sin rammeavtale for kontorrekvisita. Det er ikke inngått noen formell avtale med Staples Norway, men NILF har kundeavtaler med både Staples Norway og Wittusen & Jensen.

Kontormaskiner

Kontormaskiner er i hovedsak kopimaskiner. NILF har ikke egen avtale med noen kopi-maskinleverandører. De to maskinene vi har nå, er kjøpt inn i 2005 etter at vi innhentet tilbud fra tre leverandører. Valget falt på maskiner fra Xerox. Ved utskifting av disse maskinene, skal det innhentes tilbud fra tre leverandører.

Kontormøbler

Da NILF flyttet inn i nye lokaler i Storgt. 2-4-6 sommeren 2005, ble nye kontormøbler innkjøpt fra Kinnarps etter en priskonkurranse mellom tre kontormøbelleverandører.

NILF har etter innflyttingen kjøpt lite møbler, og har ikke inngått noen innkjøpsavtale. Når vi en sjelden gang kjøper kontormøbler brukes Kinnarps og noen ganger Norske Kontormøbler og Kontormøbelservice, avhengig av pris. Det innhentes alltid pris fra to – tre firmaer før det avtales kjøp.

Renholdstjenester

NILFs hovedkontor i Oslo har til og med 2010 hatt avtale med Falken Renhold AS. Distriktskontorene som er lokalisert i Statens Hus i Bergen, Trondheim og Bodø, har benyttet samme renholdsfirmasom Fylkesmannen i de respektive fylker har inngått avtale med.

Høsten 2010 ble det gjennomført en ny anbudskonkurranse på renhold ved hovedkontoret fra og med 2011, og valget falt på Falken Renhold AS. Protokoll er sendt Riksrevisjonen.

Trykking

De senere år har mye av trykkingen blitt gjort av 07Express (Lobo Media) som er en del av 07Gruppen. Det innhentes alltid pris før det avtales trykking, og 07(Express) har vært klart billigst.

Vinteren 2010/2011 ble det gjennomført en anbudskonkurranse på trykking der det ble hentet inn tilbud fra tre trykkerier.

Reiser

Ansatte ved NILF kan velge mellom å bestille reiser selv eller å bestille gjennom VIA Travel Norge AS.

Det forventes at NILFs forskere og annet fagpersonale holder seg faglig oppdatert, blant annet ved å delta på konferanser, seminarer og møter i inn- og utland. Dette medfører nødvendigvis en del flyreiser. Videre vil arbeidet med Driftsgranskinger i jord- og skogbruk kreve utstrakt reisevirksomhet i forbindelse med besøk hos deltakerbrukene. Dette medfører en god del bruk av bil.

Det er for 2010 inngått samarbeidsavtale med VIA Travel Norge AS om selvbooking gjennom VIA Online. Gjennom denne avtalen forplikter VIA Travel seg til, i samarbeid med NILF å utvikle og tilby rasjonelle og konkurransedyktige reiseopplegg og opplegg for eventuelle kurs og konferanser. Departementene har også avtale om bruk av VIA Online.

Implementering av miljø- og samfunnsansvar i NILFs anskaffelser

Det vises til «Regjeringens handlingsplan 2007–2010 Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser».

Miljøhensyn skal integreres i utformingen av NILFs politikk og virkemidler. Målet med utformingen av et miljøledelsessystem er å ha et verktøy som sikrer at miljøarbeid drives på en systematisk og effektiv måte. Systemet skal være en del av NILFs HMS-arbeid.

NILF har i sine innkjøp lagt vekt på miljøhensyn. Nedenfor er gitt en oversikt over leverandører og innkjøpte varer og tjenester med beskrivelse av miljøsertifisering og miljømerking.

IKT-utstyr

Dells produkter er rangert blant de mest miljøvennlige. Alle maskinene møter kravene til Energy Star (høy ytelse ved lite bruk av strøm) og EPEAT GOLD-klassifiseringen.

Dell er det beste IT-selskapet i verden hvis en ser utslipp av drivhusgasser i forhold til omsetning. Selskapet nådde i 2008 målet om å være karbonnøytralt.

Dell benytter et ledelsessystem til å administrere sine HMD-program i samsvar med internasjonale standarder som ISO 14001 og OHSAS 18001. Alle produksjonssteder er sertifisert etter ISO 14001-standard for styring av miljøet.

Dells PCer er enkle å oppgradere og det medfører forlenget levetid.

HP har flere internasjonale aksepterte miljøsertifiseringer og har mottatt en rekke utmerkelse for sitt fokus på miljø, eksempelvis ISO 14001 sertifikat. Alle PCer, printere etc. er Energy Star merket, dvs. at produktene lever opp til de strenge kravene som er satt av amerikanske miljøvernmyndigheter. For eksempel har HP klart å redusere strømforbruket og dermed strømkostnader med mellom 25–40 % på nye servere.

Kontorrekvisita

Staples Norway ble i 2005 tildelt Hedersprisen fra Stiftelsen Miljømerking (Svanemerking) for sitt miljøarbeid, og ble i 2008 Miljøtårnsertifisert.

Staples har i en årrekke hatt et nært samarbeid med Stiftelsen Miljømerking, bl.a. knyttet til gode miljøvalg og utvikling av nye kriteriesett for svanemerking. Staples profilerer kun anerkjente miljømerker, og har i dag ca. 800 lagerførte produkter som er miljømerket med offisielle anerkjente miljømerker.

Staples har vært deltaker i «Panel for miljøvennlige offentlige anskaffelser» som representant for HSH.

Staples benytter kun resirkulerbar emballasje, har sterkt fokus på miljøforbedringer innen transport, returordninger gjennom Elretur AS og Grønt Punkt Norge AS.

Kontormaskiner

Dette dreier seg om kopimaskiner. Vi har i dag to kopimaskiner fra *Xerox*.

Xerox investerer i teknologi som skal redusere karbonutslipp. Målet er å bli karbonnøytral.

Xerox har som mål å redusere klimagassutslipp med 25 % fram til 2012, og øke antall produkter som oppnår Energy Starrating til 90 % innen 2010.

Alle Xerox sine produksjonsanlegg er ISO 14001 sertifisert.

Kontormøbler

NILF har kjøpt møbler i hovedsak fra to leverandører; *Kinnarps* og *Norske Kontormøbler*.

Kinnarps har i mange år arbeidet for en mer miljøvennlig produksjon. De har i den forbindelse utarbeidet en egen miljødeklarasjon som beskriver den miljøpolitikk som Kinnarps arbeider etter.

I 1994 ble Kinnarps tildelt Møbelbransjens første miljøpris, og i 1996 ECO PRICE av Agenda 21. Kinnarps er sertifisert etter ISO 9001 (kvalitetsstyring), ISO 14001 og EMAS (miljøhåndtering).

Norske Kontormøbler er sertifisert som Miljøfyrtårn, er medlem i Grønt Punkt Norge AS og er medlem i IEH (Initiativ for etisk handel).

Renholdstjenester

Falken Renhold AS benytter til enhver tid de mest miljøvennlige renholdsmidler og har i forbindelse med HMS-arbeidet utarbeidet detaljert oversikt over bruk av rengjøringsmidler; leverandør med eventuell sertifisering, kjemisk sammensetning, faremomenter, førstehjelps-tiltak, tiltak ved brannslukking, tiltak ved utilsiktet utslipp, håndtering og oppbevaring, eksponeringskontroll og personlig verneutstyr, fysiske og kjemiske egenskaper, stabilitet og reaktivitet, opplysninger om helsefare, miljøopplysninger, fjerning av kjemikalieavfall, opplysninger om transport, opplysninger om lover og forskrifter og andre opplysninger av betydning for HMS.

Denne oversikten ligger hos alle kunder. Oversikten oppbevares også hos verneombudet.

Trykking

Lobo Media AS fikk i 2007 Miljømerkingslisens «Nordisk Miljømerking» av Stiftelsen Miljømerking i Norge.

o7 Gruppen AS, som Lobo Media er en del av, har i mange år arbeidet aktivt med kvalitets-sikring knyttet til HMS og er sertifisert i henhold til miljømerket Svanen. En svanemerket trykksak har fått miljøegenskapene sine vurdert gjennom hele livsløpet – fra råvare til ferdig trykksak. o7 Gruppen arbeider for tiden med å oppnå en FSC-sertifisering. Dette vil si at alle ledd i verdikjeden – fra skogbruk til tremasse og papirfremstilling via grossist og til trykkeriet – er sertifisert.

Reiser

NILF arbeider for at de som reiser skal velge mest mulig miljøvennlig transportform, bl.a. bruke tog i stedet for bil eller fly så sant det er praktisk mulig. Vi bruker også sykkelbud så sant det er praktisk mulig. NILF har ikke lagt opp til bruk av bil til/fra arbeidet og har ikke egne parkeringsplasser i garasje.

NILF har ikke videokonferanseutstyr, men bruker i betydelig grad telefonmøter, bl.a. ved bruk av systemet «Go to meeting».

Videreføring av Grønn stat

NILF har tidligere innført «Grønn stat» som er et prosjekt for å integrere miljøhensyn i driften av statlige virksomheter gjennom et enkelt system for miljøledelse, integrert i det generelle styringssystemet. Det ble fokusert på følgende fire miljøindikatorer:

- Avfall.
- Transport.
- Energi.
- Innkjøp.

Det ble videre utarbeidet handlingsplan med kartlegging, mål og tiltak for hver indikator og det ble årlig sendt rapport til Landbruks- og matdepartementet.

Ovenfor er redegjort for miljøtiltak når det gjelder innkjøp og transport (reiser). Når det gjelder handtering av avfall og energibruk, viderefører NILF de tiltak som ble satt i verk gjennom Grønn stat-opplegget.

Handtering av avfall

Avfall etter NILFs daglige drift består av:

- Papiravfall, restpapir, emballasje, diverse trykte produkter osv.
- Kjøkkenavfall.
- Forbruksvarer som plastemballasje, sporadisk bruk av engangs-service osv.
- Kassert møblement som bord, stoler, skap osv.
- Elektronisk utstyr som pc-er, skjermer, skrivere osv.

Tiltak:

- Ved alle arbeidsplasser og på pakkerom/kopierom er det 2 avfallsesker, en for papir/papp og en for restavfall. Papireskene tømmes to ganger i uken, de andre hver dag.
- Alle skrivere som har utstyr for det, er innstilt på 2-sidig utskrift. Alle nye skrivere skal ha denne funksjonen.
- Alle medarbeidere skal, så sant det er praktisk mulig, kopiere 2-sidig.
- Redusere opplagstall for trykte publikasjoner.
- Utrangert møblement gis bort til ansatte eller til bruktmøbelforretninger, loppe-marked eller lignende.
- Utrangert datautstyr og annet elektronisk utstyr skrotes som spesialavfall.
- Avfall som ikke gis bort, sorteres i tre kategorier: 1) papir og papp legges i egen container, 2) restavfall og annet avfall legges i egen container, 3) elektronisk avfall behandles som spesialavfall.

*Energibruk**Tiltak:*

- Alle kontormaskiner (pc-er, skrivere, kopimaskiner) har strømsparefunksjon som trer inn når maskinen har stått ubrukt en tid.
- Det er montert tre strømbrytere som til sammen slår av alt lys. Sistemann som går om kvelden slår lyset av med disse bryterne.
- Forbedre rutiner for å slå av lyset på møterom og stillerom som ikke er i bruk, og forbedre rutiner for at den enkelte medarbeider slår av lyset og pc-en når vedkommende går for dagen.
- NILF skal innhente tilbud på system for automatisk slukking av lys om kvelden, enten ved hjelp av tidsur eller ved hjelp av bevegelsesdetektorer. Dette gjelder hovedkontoret. Ved distriktskontorene har de allerede systemer for dette.

3.3 Elektronisk forvaltning og effektivisering ved hjelp av IKT

LMDs tjenestekatalog

LMDs tjenestekatalog består av nettbaserte tjenester som skal kunne brukes av alle. NILF har ansvar for å holde tjenestekatalogen oppdatert med korrekte opplysninger.

NILFs bidrag til tjenestekatalogen består av:

Totalkalkylen for jordbruket

Eier: NILF/BFJ

Type: Datakilde

Formål: Hovedformålet med totalkalkylen er å vise totalverdiene som skapes i norsk jordbruk ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer.

Totalkalkylen brukes i jordbruksforhandlingene, som grunnlag for nasjonalregnskaps- og nasjonalbudsjettsberegninger, til matvareforbruksberegninger, som kilde for statistikk til internasjonale organisasjoner, forskning og utredning.

Driftsgranskingene

Eier: NILF

Type: Datakilde

Formål: Hovedformålet med driftsgranskingene er å vise årlige resultater, og mer langsiktige utviklingslinjer, for økonomien på gårdsbruk der inntekter fra jordbruket har et betydelig omfang.

Referansebruksberegninger

Eier: NILF/BFJ

Type: Datakilde

Formål: Vise inntektsutvikling og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksoppgjørene.

Resultatkontrollen

Eier: NILF/BFJ

Type: Datakilde (under utarbeidelse)

Formål: Å finne ut om utviklingen i jordbruket har gått slik som Stortinget har forutsatt i landbrukspolitikken.

Volum- og prisindekser

Eier: NILF/BFJ

Type: Datakilde

Formål: Budsjettnemnda for jordbruket regner ut indeksserier for volum- og prisutviklingen i jordbruket på grunnlag av jordbrukets totalregnskap og totalbudsjett (Totalkalkylen).

Norkap

Eier: NILF

Type: Applikasjon

Formål: NORKAP er et dataprogram for planlegging på enkeltbruk.

Økologiplan

Eier: NILF/Bioforsk

Type: Applikasjon

Formål: Verktøy til økonomisk planlegging og veiledning innen økologisk planteproduksjon.

Programmet kan anvendes ved omlegging fra konvensjonell til økologisk korn- og kjernebelgvekstproduksjon eller ved endring i økologisk produksjon.

Materiell for analyse og planlegging

Eier: NILF

Type: Applikasjon

Formål: Skjemaer for analyse og planlegging i landbruket.

Betydningsfulle prosjekter/anskaffelser av IKT

Arbeid med ny hjemmeside/publikasjonsverktøy har pågått i hele 2010 og kommer i drift i løpet av mars 2011. Overføring av data fra nåværende hjemmeside har imidlertid vært mer komplisert enn forventet.

NILF har i 2010 startet arbeidet med å innføre elektronisk saksbehandling, men grunnet budsjettsituasjonen i NILF er saken imidlertid utsatt til 2012.

NILF vil i løpet av 2011 skifte e-postsystem fra Novell GroupWise til Microsoft Outlook.

Fylkesmannen i Hordaland sa høsten 2010 opp IT-avtalen mellom fylkesmannen og NILF på grunn av sikkerhetsmessige årsaker, med virkning fra 01.06.2011. Det betyr at NILF ikke får tilgang til deres servere og datasystemer, og mister tilgangen til internett. NILF må derfor ha på plass en ny løsning før 01.06.2011.

Andre prosjekter

Dataflyt og beslutningsstøtte

NILF har allerede i to år samarbeidet med en bred og stadig voksende del av landbruksnæringen for å sikre effektiv dataflyt og bedre underlag for økonomiske beslutninger i landbruksnæring.

Prosjektet kan ha vesentlig betydning for videreutviklingen av databasert informasjonsutvikling innenfor næringa og mellom næring og forvaltning. Prosjektet kan spesielt få betydning for utføringen av NILFs forvaltningsrettede oppgaver.

Fase 1 av prosjektet er gjennomført i 2010 med tanke på å utvikle felles infrastruktur og faglige standarder for å få til mer effektiv dataflyt og bedre beslutningsstøtte. Det er arbeidet med tre hoveddeler:

1. Faglig beslutning med avklaring av datatilfang og muligheter for styrket beslutningsunderlag for bøndene og deres samarbeidspartnere.
2. Organisering av felles infrastrukturløsninger for dataflyt.
3. Teknisk testing av standardisert, elektronisk bilagsflyt for styrket beslutningsgrunnlag mellom bondens kunder og leverandører og regnskapskontorene.

Resultatet så langt bekrefter næringens antagelse om store innsparingsmuligheter i standardiserte, digitale meldinger formidlet gjennom effektiv utnyttelse av Altinn.

Prosjektet gikk høsten 2010 inn i andre fase hvor de konkrete løsningene forberedes. Partnerskapet som står bak er nå utvidet og består av: Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Tine, Anemalia, Felleskjøpet Agri, Strand Unikorn, Norges Skogeierforbund, Gartnerhallen, Landkreditt, Gjensidige, Sparebank 1 gruppen og NILF. Agrodata og Daldata er viktige samarbeidspartnere og Innovasjon Norge bidrar i finansieringen videre.

Nettbaserte tjenester for å hente inn opplysninger fra bønder og regnskapskontor

I Notatbok på nettet registrerer bøndene arbeidstimer fordelt på personer, næring og ny-anlegg, og opplysninger om areal og avling, beite og foring, husdyr og skogbruk.

«Landbruket i Innherred» er åpne nettsider som presenterer nøkkeltall fra landbruket i involverte kommuner. Data kan sammenstilles på forskjellig måte, og presenteres dynamisk i tabeller og grafer.

Kalkyleverktøy for nye økologiske fruktfelt som kalkulerer kostnader, inntekter, avlingsutvikling, tilskudd, Dekningsbidrag I, Dekningsbidrag II og nettoresultat for en omløpsperiode på 20 år. Kalkylen er basert på input fra den som utfører kalkylen og forhåndsdefinerte parametre, jf. <http://landbruksforum.no/frukt/kalkyle>.

«Increased value creation in food production through characterizing and mitigating emissions of greenhouse gas (GHG) from agriculture» er et samarbeidsprosjekt mellom norske og kanadiske institusjoner der NILF har ansvaret for nettsidene. Det består av en åpen «public outreach» – del og en adgangsbegrenset del for deltakerne. Det er utviklet en selvhjulpen løsning som gjør deltakerne i stand til å formidle filer og opplysninger mellom hverandre eller legge dem ut på den publikumsåpne delen.

I forhold til NILFs driftsgranskingsdatabase er det laget løsninger for implementering av registerdata fra eksterne kilder som Nortura, SLF og Skatteetaten som hjelpemidler for saksbehandler.

3.4 Beredskap og sikkerhet

NILF skal utarbeide et styringssystem for sikkerhet og internkontroll tilpasset NILFs risiko og egenart som sikrer at krav i regelverk på området etterleves. Anerkjente prinsipper og standarder skal ligge til grunn for arbeidet med informasjonssikkerhet, ISO/IEC 27001:2005 skal ligge til grunn for styringssystemet og NS-ISO/IEC 27002:2005 bør ligge til grunn for sikkerhetstiltak. To av NILFs ansatte deltok på LMDs seminar om informasjonssikkerhet i november 2010.

NILF har anskaffet de to nevnte dokumentene, og disse sammen med datatilsynets «En veiledning om internkontroll og informasjonssikkerhet» danner grunnlag for det videre arbeidet med denne saken.

3.5 Brukerundersøkelser

I forbindelse med gjennomgangen av forskningsinstitusjonene under Landbruks- og matdepartementet i 2010, ble det gjennomført en brukerundersøkelse av forskningsinstitusjonene, herunder NILF. Problemstillingen for undersøkelsen var: «*Utrede hvordan brukerne av instituttene opplever instituttene, og brukeropplevelsen av kunnskapsproduksjonen ved instituttene, herunder tema som kvalitet, relevans og integritet.*»

Tilbakemeldingene fra brukerundersøkelsen gir et generelt bilde av NILF som et institutt som representerer den beste kompetansen på rammebetingelser for norsk landbruks- og matsektor.

Enkelte brukere er imidlertid kritiske til at instituttet leverer politiske vurderinger av saksfelt.

De generelle tilbakemeldingene viser at instituttet blir benyttet i politiske og strategiske sammenhenger gjennom slagkraften instituttet oppleves å ha i mot forvaltningen. Dette forsterker inntrykket av instituttets tette bånd til forvaltningen, samt en positiv betydning ved at instituttets forskning og utredningsarbeid blir ilagt betydelig tyngde.

Instituttets betydning blir oppfattet som relativt økende, og oppleves å ha særlig ansvar for opprettholdelsen av kompetansen innen fagområdene for jordbruket.

Enkelte brukere opplever imidlertid instituttet som lite tilgjengelig og lite åpent for nye innspill og innfallsvinkler, og at samarbeidet med instituttet til tider har vært krevende.

Brukerundersøkelsen viser at det er få som har direkte tilbakemeldinger på forskningsaktiviteten. Dette peker på et potensiale for at instituttet videreutvikler sin forskningsbredde og -dybde innenfor jordbruksforskningen.

Forvaltningsstøttearbeidet oppleves av brukerne som hovedoppgaven. Tilbakemeldingene vitner om at det er denne arbeidsoppgaven som gir kunnskap og faglig input til de andre delene av instituttets arbeid. Bekymringen fra flere brukere er at synergiene og samspillet burde gå fra forskningsarbeid mot sekretariatsarbeid også, og ikke bare den andre veien.

Den generelle brukertilbakemeldingen forteller at instituttets arbeid blir sett på som nyttig, men at flere etterlyser økt fokus på mer næringsrettet kunnskapsutvikling. Instituttet har et uutnyttet markedspotensiale.

4 Prosjekter, publiseringer, seminarer m.m.

Prosjekter i 2010

Tittel, oppdragsgiver, varighet og prosjektleder.

Foretaksøkonomi

Beregning av erstatningssatser for tap på grunn av rovdyrskade. Direktoratet for naturforvaltning. Løpende. Svein Olav Holien.

Samdrifter. Landbruks- og matdepartementet. Løpende. Svein Olav Holien.

Mer og bedre grovfôr. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB. 2005–2011. Ola Flaten.

Effektiv kjøttproduksjon med ammekyr. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt til Felleskjøpet Fôrutvikling, Nortura og Norsk Kjøttfeavlslag. 2006–2010. Helge Bonesmo.

Farming systems for sustainable agriculture in mountainous areas. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Øst Løken. 2007–2011. Leif Jarle Asheim.

Feral sheep in coastal heaths – developing a sustainable local industry in vulnerable cultural landscapes. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Midt-Norge Kvithamar. 2007–2011. Agnar Hegrenes.

Tilpassing på norske mjølkebruk – konsekvenser for mjølke-, kjøtt-, korn- og kraftfôrproduksjon, arealbruk og sysselsetting. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med Geno. 2007–2011. Agnar Hegrenes.

Dataflyt og beslutningsgrunnlag i norsk landbruk. Fase 1. Sentrale BU-midler. Innovasjon Norge, Nortura, Tine, Felleskjøpet, SpareBank 1, Landkreditt, Landbruks- og matdepartementet og Gjensidige. 2008–2011. Erland Kjesbu.

Økologiske bruk i driftsgranskingene. Landbruks- og matdepartementet. Løpende. Ole Kristian Stornes.

Spesialgransking: Store melkebruk. Landbruks- og matdepartementet. 2007–2010. Knut Krokann.

Spesialgransking: Investeringsøkonomi. Landbruks- og matdepartementet. 2009–2010. Lars Ragnar Solberg.

Spesialgransking: Økologisk frukt. Landbruks- og matdepartementet. 2009–2011. Torbjørn Haukås.

Spesialgransking: Bioenergi. Landbruks- og matdepartementet. 2009–2010. Knut Krokann.

Productivity and competitiveness in the agri-food sector: Comparing Norway and Finland. Norges forskningsråd. Strategisk instituttprogram. 2008–2011. Agnar Hegrenes.

Inn på tunet-økonomien – sett fra kommunene. Forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2009–2011. Ivar Pettersen.

Folkefjøset. FMLA Sør-Trøndelag. 2009–2012. Svein Olav Holien.

Vurdere økonomisk utvikling på mjølkeproduksjonsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane med store investeringar dei siste åra. FMLA i Møre og Romsdal og FMLA i Sogn og Fjordane. 2009–2010. Torbjørn Haukås.

Gjeldsundersøkelse. Landkreditt. 2009–2010. Torbjørn Haukås.

Optimal helse, velferd og mattrygghet for kvalitetsprodukter fra norsk geiteproduksjon. Norges forskningsråd. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med Helsetjenesten for Geit. 2006–2011. Leif Jarle Asheim.

Environmental and economical sustainability of organic dairy farms. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning og Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap og Institutt for plantefag ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. 2010–2012. Ola Flaten.

The impact of calf and youngstock development on dairy cow health, production and profitability. Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen (Matfondavtale). NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved Universitetet for miljø- og biovitenskap og Norges veterinærhøgskole. 2010–2013. Agnar Hegrenes.

Improved beef quality by better utilization of pasture and optimized carcass handling. Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen (Matfondavtale). NILF er samarbeidspartner til Nofima Mat, Bioforsk og Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. 2010–2013. Agnar Hegrenes.

Economic growth potentials in the Norwegian and Swedish equine sectors in a national and regional perspective. Stiftelsen Svensk Hästforskning med delfinansiering fra Norges forskningsråd, Norsk Rikstoto og forskningsmidler over jordbruksavtalen. NILF samarbeider med Institutionen för ekonomi, Sveriges lantbruksuniversitet. 2010–2012. Leif Jarle Asheim.

Spesialundersøkelse: Økonomi i birøkt. Landbruks- og matdepartementet, Norges birøkterlag, Honningcentralen AL. 2010. Heidi Knutsen.

Climate Change Impacts, Adaptation and Mitigation within the “CCIAM-SUA” Project in Tanzania. Noragric, UMB. NILF er samarbeidspartner til Noragric, UMB. 2010–2014. Leif Jarle Asheim.

Best på sau – analyse av faktorer som påvirker lønnsomheten i saueholdet. Småfeprogrammet for Fjellregionen. Samarbeid med Nordlandsforskning. 2010–2011. Ola Flaten.

Biogass som klimatiltak – virkemidler, rammebetingelser og økonomi. SLF. 2010–2011. Knut Krokann.

Konsekvenser av mulige reguleringer av gjødselvereforskrift i Rogaland. FMLA Rogaland. 2010–2011. Heidi Knutsen.

Økonomisk utvikling på mjølkeproduksjonsbruk med store investeringer – videreføring. Innovasjon Norge – Møre og Romsdal og Innovasjon Norge – Sogn og Fjordane. 2010–2011. Torbjørn Haukås.

Økonomioppfølgning. Innovasjon Norge – Oslo, Akershus, Østfold. 2010–2011. Gry-Heidi Ruud-Wethal.

Bygde- og næringsutvikling

Farm entrepreneurship: the potential and challenges of farmbased new venturing. Norges forskningsråd. Strategisk instituttprogram. Samarbeid med Nordlandsforskning. 2005–2011. Ola Flaten.

Recreational consumption as a market for farm based food and tourism businesses. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. NILF er samarbeidspartner til Statens institutt for forbruksforskning. 2007–2010. Asbjørn Veidal.

Evaluering av fylkesvise BU-midler. Innovasjon Norge. 2008–2010. Ivar Pettersen.

Evaluering av enkeltprosjekter i Verdiskapingsprogrammet for matproduksjon og Nettverksprogrammet. Innovasjon Norge. 2008–2010. Johanne Kjuus.

Landbruket på Innherred – eit internettprosjekt for å profilera verdien av landbruket i samkommunen. Innherred landbruksforum. 2008–2014. Narve Brattenborg.

Evaluering av Verdensarvsatsingen over LUF. Statens landbruksforvaltning. 2010. Julie N. Hval

Oppfølging av Verdiskapingsprogrammet for mat. Innovasjon Norge. 2009–2010. Johanne Kjuus.

Landbrukets økonomiske betydning i Trøndelag. FMLA Nord-Trøndelag og FMLA Sør-Trøndelag. 2009–2010. Erland Kjesbu.

Verdiskaping i landbruket i Hordaland og Sogn og Fjordane. Bondelagets servicekontor, avd. Sogn og Fjordane. 2009–2010. Heidi Knutsen.

Verdiskapningsberegninger i Nord-Norge. FMLA Troms og FMLA Finnmark. 2010. Ole Kristian Stornes.

Entrepreneurship and Gender in Norway. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning og Handelshøyskolen BI. 2010–2014. Helge Berglann.

Nye næringer i landbruket. LMD. 2010. Berit Kristiansen.

Matvareindustri og -marked

Mat og industri 2010. Status og utvikling for norsk matindustri. NHO Mat og Drikke, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Norsk Landbrukssamvirke, NHO Mat og Bio, Innovasjon Norge og Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Anders Nordlund.

Konkurransesituasjonen for RÅK-varer. 2009–2010. Orkla Brands. Johanne Kjuus.

Quality labelling and consumer responses in the Norwegian food sector. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2007–2010. Maria L. Loureiro.

Dr.gradsstipendiat til prosjekt 173388 Health, Nutrition and Food Demand: Effects of Information and the Substitution between Good Foods and Bad Foods. Norges forskningsråd. 2007–2011. Kyrre Rickertsen.

Norsk produsert økologisk frukt til forbrukarane. Norges forskningsråd. -Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med AL Gartnerhallen, BAMA, Sognefrukt, Telefrukt, Hardanger Fjordfrukt, Oikos, Landbrukets forsøksringer, FMLA Hordaland, FMLA Sogn og Fjordane og FMLA Telemark. 2007–2011. Torbjørn Haukås.

Developing robust and economically viable models for cow-calf suckling in organic dairy systems, fulfilling high standards for animal health. Matfondavtale. NILF er samarbeidspartner til -Veterinærinstituttet. 2009–2012. Leif Jarle Asheim.

Matvareforbruksberegninger. Helsedirektoratet. Løpende. Mads Svennerud.

Lifestyle Choices and Health: Participation in the Norwegian Monitor Survey 2007. Norges forskningsråd. 2008–2010. Kyrre Rickertsen.

Miljøvennlig distribusjon av ferske meierivarer. Forskningsmidler over jordbruksavtalen og Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter. 2008–2010. Ivar Pettersen.

Strukturendringer i fjørfenæringen ved innføring av «Slaktedirektivet». Mattilsynet. 2008–2010. Ivar Pettersen.

Konkurransesituasjonen for norsk bakevarebransje anno 2010. Baker- og konditorbransjens landsforening. 2010. Mads Svennerud.

Nutrition, Health and Changing Consumer Preferences. Norges forskningsråd, Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2009–2011. Kyrre Rickertsen.

Dagligvarehandel og mat 2010. 2009–2010. HSH og Coop. Johanne Kjuus.

HealthMeal: Possibilities and barriers for increased consumption of fish and vegetables in meals eaten at home and outside home. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Statens institutt for forbruksforskning og Ernæringsinstituttet ved Universitetet i Oslo. 2010–2013. Arnstein Øvrum.

Kartlegging av markedssituasjonen for reinkjøtt. Innspill til Stortingsmeldinga, LMD. 2010. Gro Steine.

Pris- og markedsdannelse kjøtt og egg. KLF. 2010. Gro Steine.

Konkurransedyktig foredling av melkeråvarer: Trusler og muligheter for norsk melkebasert verdiskaping. 2010–2011. Klaus Mittenzwei.

Beregning av kjøttforbruket. Nortura. 2010–2011. Gro Steine.

Governing food in a globalising environment: Innovation and market strategies in Norwegian food supply chains (GOFOOD). Norges forskningsråd. Samarbeid med Norsk senter for bygdeforskning, Statens institutt for forbruksforskning og Institutt for økonomi og ressursforvaltning ved UMB. 2010–2014. Stig S. Gezelius.

Nasjonal og internasjonal politikk

Changing cultural landscapes: stakeholders' preferences, values and priorities. Norges forskningsråd. 2006–2010. Maria L. Loureiro.

Conservation Covenants in Norway (CoCovin) – moderating conflicts, reducing biodiversity loss and improving resource management. NILF er samarbeidspartner til Norsk institutt for naturforskning. Norges Forskningsråd. 2009–2012. Karen Refsgaard.

New fish in a new environment. Challenges to a holistic management of different natures. Norges forskningsråd. 2006–2012. Guro Ådnegard Skarstad.

The optimal choice and timing of agricultural policies in the presence of uncertainty. Norges forskningsråd. 2007–2010. Klaus Mittenzwei.

Socio-economic and environmental impacts of organic farming. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2007–2011. Karen Refsgaard.

Utvikling og tilpassing av rammevilkår for arealekstensive driftsformer i Vestlandsjordbruket for å ivareta eit ope jordbrukslandskap. Norges forskningsråd og forskningsmidler over jordbruksavtalen. Brukerstyrt innovasjonsprosjekt med Samarbeidsrådet for landbruksorganisasjonane i Hordaland og Sogn og Fjordane, m.fl. 2007–2011. Leif Jarle Asheim.

Designing sustainable livestock production systems delivering cultural landscapes with public goods and ecosystem services. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Midt-Norge Kvithamar. 2007–2011. Agnar Hegrenes.

Markedsadgang for norsk sjømat. Erfaringer, suksesskriterier og mal for avtaler mv. på SPS- og TBT-området. Fiskeri- og kystdepartementet. 2008–2010. Frode Veggeland.

Praktisering av WTO-regelverket: Fredsklausulen, tvisteløsning og safeguard-bestemmelser. Forskningsmidler over jordbruksavtalen. 2008–2010. Frode Veggeland.

Konkurransen i nordiske mineralgjødselmarkeder. Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Ivar Pettersen.

Evaluering av forskning innenfor økologisk produksjon. Norges forskningsråd. 2009–2010. Anders Nordlund.

EUs vanndirektiv: Kostnadseffektivitet av tiltak i landbruket. Fylkesmannens landbruksavdeling i Østfold, Fylkesmannen i Oslo og Akershus (samfinansiering mellom Fylkesmannens

landbruksavdeling og Fylkesmannens miljøvernnavdeling) og Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Karen Refsgaard.

Increased value creation in food production through characterizing and mitigating emissions of greenhouse gases from agriculture in Norway. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB. 2009–2012. Helge Bonesmo.

Reduserte lystgassutslipp fra jordbruket. Statens forurensningstilsyn. 2009–2010. Knut Krokann.

Erstatningsordningene i landbruket. Statens landbruksforvaltning. 2009–2010. Lars Johan Rustad.

Reindrift og arealbruk i Midt-Norge. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning. 2010–2012. Valborg Kvakkestad.

A political-economy model for Norwegian agriculture. Norges forskningsråd. 2010–2012. Klaus Mittenzwei.

Structural changes in agriculture, rural communities and cultural landscapes. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk senter for bygdeforskning og Norsk institutt for skog og landskap. 2010–2013. Klaus Mittenzwei.

Accounting for carbon and GHG-emissions: balancing multiple landscape functions on farmland. Norges forskningsråd. NILF er samarbeidspartner til Norsk institutt for skog og landskap og Norsk senter for bygdeforskning. 2010–2013. Klaus Mittenzwei.

Revidering av standardiserte erstatningssatser for husdyr. SLF. 2010. Svein Olav Holien.

Beregning av nye nasjonale satser for erstatning ved avlingssvikt. SLF. 2010. Gry-Heidi Ruud-Wethal.

Erstatningssatser for produksjon over konsesjonsfri grense. SLF. 2010. Ole Kristian Stornes.

Nye prosjekter pr. 1.1.2011

FORUT – Nutrient supply and productivity in organic forage and milk production – improved forage production and utilization based on local resources. Matfondavtale. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Økologisk, Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved UMB, Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap ved Sveriges lantbruksuniversitet, Norsk landbruksrådgivning og Tine. 2011–2014. Ola Flaten.

Dreneringsbehov i norsk landbruk – økonomi i grøftingen. Statens landbruksforvaltning. NILF er samarbeidspartner til Bioforsk Jord og miljø. 2011. Karen Refsgaard.

Miljø- og klimaanalyse for norsk landbruk og matsektor. Statens landbruksforvaltning. Samarbeid med MiSA. 2011. Helge Berglann.

Dataflyt fase 2. Sentrale BU-midler. Innovasjon Norge, Anemalia, Tine, Felleskjøpet (FKA), SpareBank 1, Landkreditt, Landbruks- og matdepartementet, Gjensidige, Strand Unikorn, Norges Skogeierforbund, Gartnerhallen. 2011–2012. Erland Kjesbu.

Mat og industri 2011. Status og utvikling for norsk matindustri. NHO Mat og Drikke, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Norsk Landbrukssamvirke, NHO Mat og Bio, Innovasjon Norge, Statens landbruksforvaltning og Norges forskningsråd. 2011. Gro Steine.

Konkurransesituasjonen for RÅK-varer. 2011. Orkla Brands. Gro Steine.

Publikasjoner 2010

NILF-rapport

2010-1

Globalt marked med nasjonale særpreg. Utredning om konkurransen i de nordiske mineralgjødselmarkeder. Ivar Pettersen, Julie Nåvik Hval, Arne Vasaasen, Per Kristian Alnes, 108 s.

2010-2

Kostnadseffektivitet for tiltak mot fosfortap fra jordbruksarealer i Østfold og Akershus. Karen Refsgaard, Marianne Bechmann, Anne-Grethe Buseth Blankenberg, Svein Skøien, Asbjørn Veidal, 89 s.

Notat

2010-1

Begrensede konsekvenser av fjørfedirektivet – Utredning av konsekvenser av EUs fjørfedirektiv. Lars Øystein Eriksen, Ivar Pettersen, 31 s.

2010-4

Økonomien i landbruket i Trøndelag. Utviklingstrekk 1999–2008. Tabellsamling 2004–2008. Kjell Staven, Helge Bonesmo, Liv Grethe Frislid, Svein Olav Holien, Kristin Stokke Folstad, Siv Karin Paulsen Rye, 100 s.

2010-5

Økonomien i jordbruket i Nord-Norge. Driftsgranskingene i jord- og skogbruk 2008. Aktuelle artikler og tabellsamling 2004–2008. Øyvind Hansen, Ole Kristian Stornes, 93 s.

2010-6

Melding om årsveksten 2009. Normalårsavlinger og registrerte avlinger. Ola Wågbø, Oddmund Hjukse, 16 s.

2010-7

Økonomien i jordbruket på Vestlandet. Trendar og økonomisk utvikling siste tiåret, 1999–2008. Verdiskaping i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringar i Hordaland og Sogn og Fjordane. Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, Heidi Knutsen, 86 s.

2010-8

Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2004–2008. Tabellsamling 2004–2008. Terje Haug, 95 s.

2010-9

Gårdswarmeanlegg basert på bioenergi – økonomi og erfaringer. Liv Grethe Frislid, Knut Krokann, 30 s.

2010-10

Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i mjølkeproduksjonen i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane 2008. Torbjørn Haukås, Lars Ragnar Solberg, 66 s.

2010–11

Økonomien i jordbruket i Agder-fylka og Rogaland. Trendar og økonomisk utvikling 1999–2008. Tabellsamling 2004–2008. Heidi Knutsen, Irene Grønningsæter, Anastasia Olsen, 87 s.

2010–12

Importvern for norsk jordbruk: Status og utviklingstrekk. Klaus Mittenzwei, Mads Svennerud, 29 s.

2010–13

Næringsfiske i ferskvann. Siv Karin Paulsen Rye, Knut Krokann, 50 s.

2010–14

Produktivitetutvikling i norsk jordbruk 1990–2009. Analyse basert på jordbrukets totalrekneskap. Agnar Hegrenes, 33 s.

2010–15

WTO og subsidier. Regelverk og tvisteløsning på landbruksområdet. Frode Veggeland, 41 s.

2010–16

Dekningsbidragskalkyler Nord-Norge. Øyvind Hansen, Ole Kristian Stornes, 45 s.

2010–17

Kartlegging av markedssituasjonen for reinkjøtt. Gro Steine, Kjersti Nordskog, Johanne Kjuus, 27 s.

2010–18

Økonomien på store mjølkebruk. Knut Krokann, 54 s.

2010–19

En analyse av investeringer i landbruket – Er man lykkelig som stor når man kunne vært liten? Lars Ragnar Solberg, 39 s.

Andre NILF-serier

Utsyn over norsk landbruk. Tilstand og utviklingstrekk 2010. Heidi Knutsen (red.), 108 s.

Norwegian Agriculture. Status and Trends 2007. Heidi Knutsen (red.), 166 s.

Mat og industri 2010. Status og utvikling i norsk matindustri. Anders R. Nordlund (red.), 156 s.

Dagligvarehandel og mat 2010. Johanne Kjuus (red.), 168 s.

Driftsgranskingar i jord- og skogbruk. Rekneskapsresultat 2009. Berit Kristiansen (red.), 227 s.

Handbok for driftsplanlegging 2010/2011. Anne Bente Ellevold (red.), 239 s.

*Diskusjonsnotat/Discussion paper***2010–1**

G.W. Gustavsen og K. Rickertsen. Effects of Taxes and Subsidies on Food. Purchases: A Quantile Regression Approach.

2010–2

K. Mittenzwei. On the performance of the agricultural sectors in Norway and Switzerland.

2010–3

K. Mittenzwei, D.S. Bullock, K. Salhofer og J. Kola. Towards a theory of policy timing.

2010–4

K. Mittenzwei. Optimal timing in the presence of uncertainty and non-instantaneous sectoral adjustment: The case of Norwegian grain policy.

2010–5

O. Sjelmo og S.K.P. Rye. Optimismen tar hvileskjær? Kapasitetsutvikling og investeringer i husdyrplasser i Trøndelag 2005–2009.

2010–6

H. Berglann. Fisheries Management under Uncertainty using Non-linear Fees.

2010–7

K. Mittenzwei og J.N. Hval. Jordbrukspolitikken samfunnsmessige verdiskaping. Innspill til arbeidet med ny melding til Stortinget om mat- og landbrukspolitikken.

2010–8

J.M. Bryden. Renewable Energy as a Rural Development Opportunity.

2010–9

J.M. Bryden. European Rural Policy: Old wine in Old bottles: is it Corked?

2010–10

B. Kristiansen. Utredning om gårdsbaserte næringer utenom jord- og skogbruk. Grunnlagsmateriale for ny stortingsmelding om landbrukspolitikken.

2010–11

L.R. Solberg. Tilleggsutredning om landbrukets rolle i lokal og regional utvikling.

2010–12

K. Refsgaard, J.M. Bryden og K. Nordskog. Landbrukets ringvirkninger. Deloppgave 3 i en drøfting av landbruks- og matpolitikken distriktspolitiske betydning.

2010–13

E. Kjesbu, K. Krokann, L.G. Frislid, K. Staven, A. Hegrenes og M. Bjørnsen. Utvikling i geografisk fordeling av arealbruk og produksjon i jordbruket.

Artikler i vitenskapelige tidsskrifter med fagfelleevaluering

Asheim, L.J., Lunnan, T. & Rye, S.-K.P. Economics of dairy farming on mountain pastures. *Journal of Mountain Agriculture on the Balkans* 13(4): 815–831. (Søknad om godkjenning av denne publiseringskanalen vil bli sendt.)

Bonesmo, H., Nordang, L. & Davies, L. Tactical decisions of concentrate level, slaughter age and carcass weight of bulls of five beef breeds under Norwegian conditions. *Agricultural and Food Science* 19(2): 101–115.

Drichoutis, A.C., Nayga Jr., R.M. & Lazaridis, P. Do reference values matter? Some notes and extensions on “income and happiness across Europe”. *Journal of Economic Psychology* 31(4): 479–486.

Flaten, O., Lien, G., Koesling, M. & Løes, A.-K. Norwegian farmers ceasing certified organic production: Characteristics and reasons. *Journal of Environmental Management*, 91(12): 2717–2726.

Gezelius, S.S., Raakjær J. & Hegland, T.J. Reform Drivers and Reform Obstacles in Natural Resource Management: The Northeast Atlantic Fisheries from 1945 to the Present. *Human Ecology* 38(4): 471–483.

Hardaker, J.B. & Lien, G. Probabilities for decision analysis in agriculture and rural resource economics: the need for a paradigm change. *Agricultural Systems* 103(6): 345–350.

Hardaker, J.B. & Lien, G. Stochastic efficiency analysis with risk aversion bounds: a comment. *The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics* 54(3): 379–383.

Huffman, W.E., Huffman, S., Rickertsen K. & Tegene, A. Over-Nutrition and Changing Health Status in High Income Countries. *Forum for Health Economics & Policy* 13(1), article 2.

Lien, G., Kumbhakar, S. & Hardaker, J.B. Determinants of off-farm work and its effects on farm performance: the case of Norwegian grain farmers. *Agricultural Economics* 41(6): 577–586.

Mittenzwei, K., Lien, G., Fjellstad, W., Øvren, E. & Dramstad, W. Effects of landscape protection on farm Management and farmers' income in Norway. *Journal of Environmental Management* 91 (4): 861–868.

Refsgaard, K. & Johnson, T. Modelling Policies for Multifunctional Agriculture and Rural Development – a Norwegian Case Study. *Environmental Policy and Governance* 20(4): 239–257.

Vitenskapelig artikkel i antologi

Bryden, J.M. Local Development. I Hart, K., Laville, J.-L. & Cattani, A.D. (red.): *The Human Economy: A citizen's guide*. Polity Press, Cambridge, 248–260.

Bryden, J.M. From an Agricultural to a Rural Policy in Europe: Changing Agriculture, Farm Households, Policies and Ideas. I Stewart, P.J. & Strathern, A. (red.): *Landscape, Heritage, and Conservation: Farming Issues in the European Union*. Carolina Academic Press, Durham, North Carolina, USA, 141–167.

Elvestad, C. & Veggeland, F. Using a Soft Mode of Governance to Facilitate Trade: Regulatory Cooperation between the EU and Canada. I Veggeland, N. (red.): *Innovative Regulatory Approaches Coping with Scandinavian and European Union Policies*. European Political, Economic, and Security Issues. Nova Science Publishers, New York, 55–69.

Kumbhakar, S.C. & Lien, G. Impacts of subsidies on farm productivity and efficiency. I Ball, E., Fanfani, R. & Gutierrez, L. (red.): *The Economic Impact of Public Support to Agriculture: An International Perspective*. Springer, New York, 109–124.

Refsgaard, K. Multifunctional Agriculture and Rural Development – A Story from Norway. I Stewart, P.J & Strathern, A. (red.): *Landscape, Heritage, and Conservation: Farming Issues in the European Union*. Carolina Academic Press, Durham, North Carolina, USA, 169–193.

Vitenskapelig monografi

Lie, A. & Veggeland, F. *Globalisering og matpolitikk. Flernivåstyring – WTO, EU og Norge*. Universitetsforlaget.

Trondal, J., Marcussen, M., Larsson, T. & Veggeland, F. *Unpacking international organisations. The dynamics of compound bureaucracies*. European Policy Research Unit Series, Manchester University Press.

Fagbøker, lærebøker eller andre selvstendige utgivelser

Kvakkestad, V. *Institutions and GMOs: Shaping Perspectives and Organisms*. Philosophiae Doctor (PhD) Thesis. Thesis number 2010:35. Dept. of Economics and Resource management, Norwegian University of Life Sciences.

Kapitler eller artikler i fagbøker, lærebøker og konferanserapporter

Bryden, J. & Geisler, C. Community-Based Land Reform: Lessons from Scotland and Reflections on Stewardship. I Davis, J.E. (red.): *The community land trust reader*. Lincoln Institute of Land Policy, Cambridge, USA.

Bryden, J. & Refsgaard, K. The Concept of Multifunctionality and its Relationships with the New Rural Development Policy Paradigm in Europe. I Jean, B. & Lafontaine, D. (red.). *La multifonctionnalité de l'agriculture et des territoires ruraux*. GRIDEQ, Université du Québec à Rimouski.

Flaten, O. & Hansen, B.G. Norway – Milk production fact sheet. I Hemme, T. et al.: *IFCN Dairy Report 2010*. International Farm Comparison Network, Dairy Research Center, Kiel, 130.

Flaten, O., Asheim, L.J. & Dønnem, I. The profitability of early silage harvesting on Norwegian dairy goats farms. *Book of Abstract of the 61st Annual Meeting of the European Association for Animal Production, Heraklion, Greece*, Wageningen Academic Publishers, 35.

Hansen, Ø. Hva koster grovfôret? I Fløistad, E. & Munthe, K. (red.): *Bioforsk-konferansen 2010 / Bioforsk FOKUS 5(2)*, 164–165.

Haukås, T., Øvren, E. & Hegrenes, A. Income effects of tax relief in Norwegian agriculture. I Boon, K. & Teeuwen, C. (red.): *Pacioli 17. Innovation in the management and use of Micro Economic Databases in Agriculture*. Report 2009–085, LEI Wageningen UR, The Hague, 115–123.

Refsgaard K., Bechmann, M. & Veidal, A. Kostnadseffektivitet og holdninger: Tiltak for redusert fosforavrenning fra jordbruket. I Strand, E. (red.): *Jord- og Plantekultur 2010 / Bioforsk FOKUS 5 (1)*, 32–37.

Refsgaard, K. & Bechmann, M. Kostnadseffektivitet av tiltak i jordbruket. I Fløistad, E. & Munthe, K. (red.): *Bioforsk-konferansen 2010 / Bioforsk FOKUS 5(2)*, 22–23.

Rapporter til oppdragsgivere

Mittenzwei, K. & Svennerud, M. Importvern for norsk jordbruk: Status og utviklingstrekk. NHO Mat og Drikke.

Nordlund, A., Svennerud, M., Hval, J.N., Steine, G. & Kjuus, J. Mat og Industri 2010. Innovasjon Norge, NHO Mat og Bio, NHO Mat og Drikke, Norsk Landbrukssamvirke, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund og Statens landbruksforvaltning.

Pettersen, I., Hval, J.N., Vasaasen, A. & Alnes, P.K. *Globalt marked med nasjonale særpreg – Utredning om konkurransen i de nordiske mineralgjødselmarkeder*. Statens landbruksforvaltning.

Steine, G., Kjuus, J. & Nordskog, K. Kartlegging av markedssituasjonen for reinkjøtt. Landbruks- og matdepartementet.

Det er også utarbeidet fem rapporter som ikke er offentlige.

Paper- og posterpresentasjoner

Asheim, L.J., Lunnan, T. & Rye, S.K.P. *Economy of Dairy Farming on Mountain Pastures*. Ecological Problems of Mountain Agriculture, 13th Scientific International Conference of the Research Institute of Mountain Stockbreeding and Agriculture, Trojan, Bulgaria, 27.–28.5.

Bonesmo, H. *Greenhouse gases calculators and whole-farm emissions approach*. The Greenhouse Gases & Animal Agriculture (GGAA) conference, Banff, Canada. 30.10.

Bryden, J. *European Rural Policy: Old wine in Old bottles: Is it Corked?* Nordic Rural Futures: Pressures and Possibilities, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Bryden, J. *Using System Dynamics for Holistic Rural Policy Assessments and Data Envelopment Analysis for Evaluation of Comparative Policy Efficiency at Regional level*. Rural development: governance, policy design and delivery, 118th EAAE Seminar, Slovenia, 25.–27.8.

Bryden, J. *Improving the Framework Conditions to Promote Renewable Energy Production (and its territorial impacts) in Rural Regions: Institutional Issues, Value-Added, Innovation Capacity, Skills, Investment, and Infrastructure*. OECD Workshop on the Production of Renewable Energy as a Regional Development Policy in Rural Areas, Montreal, 15.9.

Bryden, J. *Sustainable development and renewables in rural policy*. Seminar om Environmental Management, Saintgits Institute of Management, Kerala, India, 20.12.

Bryden, J. & Mittenzwei, K. *The role and importance of academic freedom in the policy process*. 50. Jahrestagung Gewisola (Gesellschaft für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften des Landbaues e.V.), Braunschweig, Tyskland, 29.9.–1.10.

Bryden, J. *Rural policy in the EU – how it has changed since the 1980s (and why) and how it is likely to change after 2013 (and why)*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J. *The concept of citizen equivalence in Northern Europe and its importance for rural-urban equity*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J. *The concept of 'local development' and how this has changed over time. Why it needs to be revisited in the post crisis world of the West*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J. *Why renewable energy is usually not seen as a rural opportunity*. Seminar for ansatte og studenter, University of Pondicherry, India, 28.–29.10.

Bryden, J.M. & Refsgaard, K. *Equity, equality, and territorial equivalence and their significance for holistic rural development, inclusion and education*. Working for inclusion: National conference focusing on: How to develop good and holistic welfare models for working with children in a rural country. Education in Europe Conference, Northern Research Institute, Bodø, Norway: 28.–29.1.

Bryden, J. & Refsgaard, K. *Policies, Rural People and Place, and 'Rural Policy' in a Nordic Context. A Critical Assessment*. Nordic Rural Futures Conference, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Bryden, J. & Refsgaard, K. *Rural-urban Equivalence*. Seminar, University of Kerala, Dept. of Sociology, India, november.

Bryden, J., Førde, K. & Refsgaard, K. *Gender in Rural Development*. Seminar, University of Kerala, Dept. of Administrative Studies, India, 10.11.

Bryden, J., Refsgaard, K., Westholm, E., Vihinen, H., Voutilainen, O. & Tanvig, H. *Equity, Equality, and Territorial Equivalence and their Significance for Rural Development and Inclusion: Reflections on the Nordic Case*. Nordic Rural Futures Conference, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Bryden, J., Refsgaard, K., Tanvig, H., Vihinen, H. & Westholm, E. *On Policies for Rural-Urban equivalence in the Nordic countries*. Nordic Rural Futures Conference, Sveriges lantbruksuniversitet, 3.–5.5.

Flaten, O., Asheim, L.J. & Dønnem, I. *The profitability of early silage harvesting on Norwegian dairy goats farms*. 61st Annual Meeting of the European Association for Animal Production, Heraklion, Hellas, 23.–27.8.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Effects of a tax reform designed to encourage a healthier diet*. Binghamton University, New York State, USA, 16.4.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Consumer cohorts and demand systems*. Economic Research Service/USDA Washington D.C., USA, 28.4.

Gustavsen, G.W. & Rickertsen, K. *Effects of a tax reform designed to encourage a healthier diet*. 1st joint EAAE/AAEA seminar, München, Tyskland, 15.–17.9.

Hansen, Ø. *Hva koster grovfôret?* Bioforsk-konferansen 2010, Sarpsborg, 11.2.

Hoveid, Ø. *Information theory and survey statistics: Endogenous post-stratification and latent probability weights*. 23rd Nordic Conference on Mathematical Statistics, Voss, 14.–17.6.

Hoveid, Ø. *Information theory and finite population statistics from possibly skewed samples: Endogenous post-stratification and latent probability weights*. Seminar, Institutt for matematikk, UiO, 9.10.

Jervell, A.M & Veidal, A. *Linking marketing to entrepreneurship in small family farms*. 16th Nordic Conference on Small Business Research, Kolding, Danmark, 19.–21.5.

Loureiro, M., Yen, S. & Nayga Jr., R.M. *The Effects of Nutritional Label Use on Obesity*. Taipei, Taiwan.

Mittenzwei, K. *Possibilities and limitations of scientific policy advice in agriculture: The case of the Norwegian agricultural sector model Jordmod*. 50. Jahrestagung Gewisola (Gesellschaft für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften des Landbaues e.V.), Braunschweig, Tyskland, 29.9.–1.10.

Mittenzwei, K., Bullock, D.S. & Salhofer, K. *Towards a Theory of Policy Timing*. 14th Annual Conference of the International Society for New Institutional Economics, University of Stirling, UK, 17.–19.6.

Mittenzwei, K., Bullock, D.S., Salhofer, K. & Kola, J. *The Economics of Delaying Policy Change: An Application to the 1992 CAP Reform*. Det 32. forskermøtet for økonomer, Kristiansand, 5.–6.1.

Moser, A., Chen, S. & Nayga Jr., R.M. *Underlying Contributions to Childhood Obesity: The Effect of role Modelling in Nutrition Behavior*. 1st joint EAAE/AAEA seminar, München, Tyskland, 15.–17.9.

Refsgaard, K. *Politikk for bærekraftig distriktsutvikling – modeller og analyser for Norge*. Seminar, Hållbar regional utveckling i Västerbotten, Umeå universitet, Sverige, 22.9.

Refsgaard, K. *Institutional, economic and social issues around management of solid and human waste*. Seminar om Environmental Management, Saintgits College, Kerala, India, 21.12.

Refsgaard, K. & Bechmann, M. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak*. Nasjonal vannmiljøkonferanse, Oslo, 10.–11.3.

Refsgaard, K. & Bechmann, M. *Kostnadseffektivitet av tiltak i jordbruket*. Bioforsk-konferansen 2010, Sarpsborg, 10.–11.2.

Refsgaard, K., Bryden, J. & Johnson, T. *Challenges in modelling policies for sustainable rural development*. Nordic Rural Futures Conference, Uppsala, Sverige, 3.–5.5.

Skarstad, G.Å. *What is a Fish? Investigating the Rise of a "New Sentient Fish" in Norway*. Sentient Creatures. Transforming Biopolitics and Life Matters, konferanse arrangert av Universitetet i Oslo, Hadeland, 16.–17.9.

Skarstad, G.Å. *Å komme opp med en ny politikk for dyr – ved hjelp av Boltanski og Thévenot*. Seminar, Tingenes tilsynekomst II, i regi av Kultrans/Naturen og det naturlige og Kulturproduksjon, Universitetet i Oslo, 28.4.

Skarstad, G.Å. *Kva verdi har fisk? Ein analyse av fiskevelferd i lys av Boltanski og Thévenots teori om verdiordnar*. Doktorgradsseminar – Havet og kysten, i regi av Norges forskningsråd, Tromsø, 19.11.

Veidal, A. *Competitive behaviour among farm entrepreneurs*. 16th Nordic Conference on Small Business Research, Kolding, Danmark, 19.–21.5.

Øvrum, A., Alfnes, F. & Rickertsen, K. *Effects of health information on socioeconomic differences in food choices*. 8th European Conference on Health Economics, Helsinki, 8.–10.7.

Populærvitenskapelige artikler publisert i dagspresse, populærvitenskapelige tidsskrifter etc.

Asheim, L.J., Haukås, T & Rivedal, S. Økonomien i kjøttproduksjon på kastratar. *Vestlandsk Landbruk* 4/2010: 16–18.

Bonesmo, H. Grovfôr og økonomi i fôring av NRF-okser. *Buskap* 3/2010: 56–57.

Bonesmo, H. Lønnsomt å fôre sterkere. *Buskap* 4/2010: 18–19.

Bryden, J.M. Education for all : why the EU needs a set of distinctive education policies. *Children in Europe magazine*.

Rivedal, S. & Asheim, L.J. Ekstensiv storfekjøttproduksjon for å redusere attgroinga på Sør- og Vestlandet. *Vestlandsk Landbruk* 1/2010: 8–10.

Ledere, kommentarer, anmeldelser, kronikker o.l. publisert i tidsskrifter og dagspresse

Asheim, L.J og Eik, L.O. Kjøttproduksjon og klimagassar. *Nationen* 2.11. og *Hedalen.no*, 12. og 14.10.

Flaten, O. Betaling for landskapspleie? *Nationen* 17.4.

Flaten, O. Sløsende jordbrukspolitik? *Nationen* 23.9.

Flaten, O. Unødig dyrt jordbruk? *Vårt Land* 23.9.

Hoveid, Ø., Mittenzwei, K. og Rustad., L.J. Stordriftsfordel eller -ulempe? *Nationen* 24.11.

Lie, S.A. Fart og retning. *Klassekampen* 18.1. og *Altaposten* 27.1.

Lie, S.A. Større og bedre? *Trønder-Avisa* 19.2.

Lie, S.A. Importert arbeidskraft. *Nationen* 4.3.

- Lie, S.A. «Norsk» landbruk? *Klassekampen* 25.3.
- Lie, S.A. Landbrukssuksessen? *Aftenposten* 29.3.
- Lie, S.A. Enkel analyse – ja. Men feil? *Nationen* 19.4.
- Lie, S.A. Er norsk landbruk på feil spor? *Trønder-Avisa* 28.4.
- Lie, S.A. Jordbruksoppjøret. Medisin eller gift for landbruket? *Nationen* 30.4.
- Lie, S.A. Gift eller medisin? På tross av statlige tiltak fortsetter bare jordbruksinntektene å falle. *Klassekampen* 30.4.
- Mittenzwei, K. Hvilke mål for landbruket? *Nationen* 21.10.
- Mittenzwei, K. Mye prat, lite substans om landbruk. *Nationen* 1.11.
- Mittenzwei, K., Bjørkhaug, H. og Stokstad, G. Kunnskap om struktur. *Nationen* 14.6.
- Mittenzwei, K., Pettersen, I. og Hegrenes, A. Jordbruksforhandlingene. *Nationen* 18.2.
- Rustad, L.J. Det er stordriftsfordeler i melkeproduksjonen. *Klassekampen* 19.10., *Nationen* 26.10.

Foredrag

- Asheim, L.J. *Økonomien i mjølkeproduksjon med seterdrift*. Tankesmie-seminar arrangert av Bioforsk Løken, Fagernes, 1.12.
- Asheim, L.J., Haukås, T. & Rivedal, S. *Arealekstensive driftsformer for å redusere attgroinga på Sør- og Vestlandet*. Årsmøtet i Telemark Bondelag, 12.–13.3.
- Bonesmo, H. *Økonomisk fôring av okser*. Biff 2010, Hamar, 6.2.
- Bonesmo, H. *Produksjonsresponsen og økonomi ved bruk av surfôr med svært høy kvalitet i kjøttproduksjon på storfe*. Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.
- Brattenborg, N. *Gjennomgang av kalkyleverktøy*. Fagsamling, Sandsli, 8.4.
- Bryden, J. *The dynamics of rural areas*. Northern Research Group, seminar, Bodø, 26.1.
- Flaten, O. *Kostnader knytta til ulike høsteregimer for gras*. Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.
- Flaten, O. *Gir tidlig høsting god økonomi i mjølkeproduksjonen på ku?* Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.
- Flaten, O. *Økonomisk utvikling i saueholdet*. Fagseminar for småfeholdere, Savalen, 6.3.
- Flaten, O. *Høsting av grovfôr og framtidsutsikter for småfeholdet*. Fagseminar for småfeholdere, Savalen, 6.3.

- Flaten, O. *Blir det lønnsomt å bruke grovfôr?* Innledning ved paneldebatt om «Grovfôrets plass i norsk husdyrproduksjon i 2020», Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, Ås, 19.4.
- Flaten, O. *Produksjon og forbruk av mjølk i ulike deler av verda.* Foredrag ved møte i Alvdal Rotaryklubb, Alvdal, 15.12.
- Flaten, O. & Asheim, L.J. *Gir tidlig høsting god økonomi i geitemjølkeproduksjonen?* Sluttseminar for prosjektet «Mer og bedre grovfôr som basis for norsk kjøtt- og mjølkeproduksjon», Ås, 12.2.
- Gezelius, S.S. *Hvordan skapes lovlydighet i fiske?* Konferanse, Vestnordisk Råd, Saudarkrokur, Island, 8.6.
- Gustavsén, G.W. *Økonomiske virkemidler i ernæringspolitikken.* Foredrag for Helse- og sosialdepartementet, Oslo, 13.1.
- Hansen, Ø. *Lønnsomhet, grovfôrkostnader og verdiskaping i nord-norsk landbruk.* Lofoten Landbruksforum, Leknes, 25.2.
- Hansen, Ø. *Mekaniseringskostnader i Nordland sammenlignet med andre fylker og landsgjennomsnitt.* Partnerskap Nordland, Bodø, 11.3.
- Haukås, T. *Økonomi på utbyggingsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane.* Kommunesamling, Geiranger, 26.10.
- Haukås, T. *Gjennomgang av kalkyleverktøy for økologisk frukt.* Faguke, Norsk landbruksrådgiving, Stjørdal, 15.11.
- Haukås, T. *Styrking av vestlandsjordbruket gjennom økonomiske virkemiddel.* Samarbeidsrådet for jordbruket i Hordaland og Sogn og Fjordane, Bergen, 30.11.
- Haukås, T. & Øvren, E. *Driftsgranskingane 2008.* Seminar, LMD, 5.1.
- Haukås, T. & Solberg, L.R. *Økonomi på utbyggingsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane.* Fagsamling, Mo og Jølster vidaregåande skule, 3.6.
- Haukås, T. & Solberg, L.R. *Økonomi på utbyggingsbruk i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane.* Fagsamling, Rådgivingsgruppa, TINE Vest, Bergen, 15.6.
- Hegrenes, A. *Samfunnsfagleg blick på hovudutfordringane innan dei naturvitskaplege områda.* Seminar «Utviklingstrekk og utfordringer for norsk matproduksjon – et naturvitenskapelig blick på muligheter og dilemmaer. Innspill til arbeidet med ny melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikk». 9.6.
- Hegrenes, A. *Faktorar som påverkar produktiviteten i kjøtt- og mjølkeproduksjon.* Seminaret «Landbruks- og matressurser i samfunnsperspektiv» arr. av NILF og Norges forskningsråd, 7.4.
- Hegrenes, A. & Hansen, B.G. *Er det økonomi i kjøtt på melkebruket?* Biff 2010, Hamar, 6.2.

Holien, S.O. *Rovdyrerstatning sau, individuell behandling*. Nord- og Sør-Trøndelag Sau og Geit, Stjørdal, 21.9.

Holien, S.O. *Rovdyrerstatning sau, individuell behandling*. Sør-Trøndelag Sau og Geit, Rissa, 7.10.

Knutsen, H. *Status og utvikling av næring, bruksutvikling og virkemiddelpott*. Kommunesamling på Voss, Fylkesmannen i Hordaland, landbruksavdelinga, 27.1.

Knutsen, H. & Haukås, T. *Verdiskaping i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringar i Hordaland og Sogn og Fjordane*. Foredrag for styret i Tine Meieri Vest, Bergen, 6.1.

Knutsen, H. *Utviklingstrekk i landbruket*. Seminar, Telemark Bondelag, Bø, 7.4.

Knutsen, H.*, Asheim, L.J., Haukås, T. & Rivedal, S. *Arealekstensive driftsformer for å redusere attgroinga på Sør- og Vestlandet*. Seminar, Telemark Bondelag, Bø, 7.4.

Krokann, K. *Variasjoner i økonomisk resultat i landbruket. Muligheter for resultatforbedringer*. Oppdalsbankens landbruksseminar, 12.4.

Krokann, K. *Gårdsvarmelegg basert på bioenergi – økonomi og erfaringer*. Samling for fagansvarlige i kommunene, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, 1.6.

Krokann, K. *NILF-prosjekter innen miljø og klima*. Trekløversamling, Bioforsk, Bygdeforskning og NILF, Trondheim, 25.5.

Krokann, K. *Økonomien på store mjølkebruk*. Miniseminar, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Verdal, 31.8.

Krokann, K. *Økonomiske resultat i samdrifter, store enkeltbruk og bruk av «vanlig» størrelse*. Produsentlagsledersamling i TINE, Værnes, 17.11.

Loureiro, M. & Forsberg, E.M. *Valuing Cultural Landscape in Norway*. SLF, Oslo, 26.3.

Pettersen, I. *En holdbar landbrukspolitikk*. Presentasjon på Naturviternes årskonferanse, Oslo. 3.2.

Pettersen, I. *Søking etter utvikling: Evaluering av regional utviklingssatsing i Østfolds grensekommuner*. Østfold fylkeskommune, 4.2.

Pettersen, I., Steine, G. & Tveterås, R. *Perspective on fish oil availability, alternatives and consequences: Towards a tentative consensus on issues, facts and risks*

Background facts and hypothesis. Workshop, Gardermoen, Arranged by Biomar, Skretting, EWOS, FHL, NILF, 19.3.

Pettersen, I. *Tid for veivalg. Perspektiver på melding om landbrukspolitikken*. Norsvins årskonferanse, Hamar, 23.3.

- Pettersen, I. *Norsk matnæring i en globalisert sektor: Hvilke utfordringer står matnæringen overfor?* Innlegg basert på Matprogrammets Foresightprosjekt 2008/2009. Innspill fra samfunnsforskningen til melding om landbrukspolitikken. Norges forskningsråd, 7.4.
- Pettersen, I. *Tid for veivalg. Perspektiver på melding om landbrukspolitikken.* Seminar, Fylkesmannens landbruksavdeling, Rogaland, 7.5.
- Pettersen, I. & Kjuus, J. *Dagligvarehandel og mat 2010: Verdiskaping under debatt.* Presentasjon på HSHs frokostseminar, 12.5.
- Pettersen, I. *Inn på tunet – økonomien sett fra kommunenes ståsted: Tid for strategi. Mellom velferd og næring.* IPT konferanse i Trondheim, 25.5.
- Pettersen, I., Hval, J. & Mittenzwei, K. *Innspill til meldingsarbeidet. Landbrukets omverden og samfunnskontrakt.* Workshop, LMD, 4.6.
- Pettersen, I. *Norsk meierisektor. Utfordringer – muligheter.* Møte i NHO Mat og drikke, 23.6.
- Pettersen, I., Steine, G. & Tveterås, R. *Co-ordinated response to future shortage of marine oils Presentation to EWOS.* Universitetet i Stavanger og NILF, 31.8.
- Pettersen, I. *Scenarioer for melkesektoren.* Presentasjon for Geno, Strategiseminar, Gardermoen 14.10.
- Pettersen, I. *Regn etter eller søk ly – Strand Unikorn, strategiseminar, Stange, 21.10.*
- Pettersen, I. *Målformulering i landbrukspolitikken – Noe å lære!* NILF – SLF seminar om Riksrevisjonens undersøkelse, 26.10.
- Pettersen, I. *Altinn – grunnlag for felles IKT-infrastruktur for landbruksnæring og forvaltning! NOKIOS, Trondheim, 28.10.*
- Pettersen, I. *Innrette landbrukspolitikken for økt bidrag til regional utvikling.*
- Seminar om regionale effekter av landbrukspolitikken.* Fylkesmannen i Hordaland – NILF. Bergen, 9.11.
- Pettersen, I. *Tid for strategi! Oppstartsseminar, nasjonal strategi – Inn på tunet.* LMD, KRD, KS, KS møtesenter, 17.11.
- Pettersen, I. *Reise rett problemstilling! Hvor effektiv er norsk landbrukspolitikk?* SLF- NILF seminar 25.11.
- Pettersen, I. *Kor blås vinden, må vi krysse eller lense? Landbruk og matproduksjon i nord – viktig og riktig.* Bioforsks Hurtigruteseminar 2010, 29.11.
- Pettersen, I. *Norsk matsektor 2020: Mulige scenarioer for tilpasning «Norsk matindustri – Veivalg for fremtiden».* NHO – Næringspolitisk seminar, 30.11.

Pettersen, I. *Inn på tunet – sett fra kommunenes ståsted: Tid for strategi*. Samling i Buskerud, Fylkesmannen i Buskerud, 14.12.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Lokallag av Norges Bondelag, Lillestrøm.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Lokallag av Norges Bondelag, Sarpsborg.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Lokallag av Norges Bondelag, Rakkestad.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Vannområdeutvalget i Haldenvassdraget, 30.9.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Temagruppe Landbruk for Vannområde Morsa, 25.8.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Ordførere i Vannområde Morsa, 10.9.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Prosjektlederforum for Glomma Vannregion, hos FMOA, 31.8.

Refsgaard, K. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. For Østfold fylkeskommune, Rakkestad, 13.10.

Solberg, L.R. *Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i melkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Styremøte Tine Vest, Bergen, 31.8.

Solberg, L.R. *Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i melkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Storfeprosjektet i Hordaland, Voss, 28.9.

Solberg, L.R. *Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i melkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane*. Landbrukssekskapet i Sogn og Fjordane, Førde, 3.6.

Steine, G. *Kartlegging av markedssituasjonen for reinkjøtt*. Årsmøtet i Private Reinsdyrslakteriers Landsforening, Beitostølen, 15.6.

Steine, G. «Føre var» i laksenæringa: Tid for kollektiv håndtering av underdekning av fiskeolje. Fagdager, Lerøy, Bergen, 6.9.

Steine, G. *Nye tider for norsk matindustri?* Presentasjon av Mat og industri 2009, Oslo, 23.4.

Veggeland, F. *WTO og subsidier. Regelverk og tvisteløsning på landbruksområdet*. Næringspolitisk utvalg, NHO Mat og Drikke, 30.11.

Veggeland, F. *Globalisering og matpolitikk. Flernivåstyring – WTO, EU og Norge*. Riksrevisjonen, 17.9.

Veidal, A. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Vannområdeutvalget i Haldenvassdraget, Ørje, 23.8.

Veidal, A. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Temagruppe Landbruk for Vannområde PURA, Ås, 22.9.

Veidal, A. *Økonomi og kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – oppfølging av Vanndirektivet*. Møte i Vannområdeutvalg – Haldenvassdraget, Ørje, 30.9.

Veidal, A. *Kostnadseffektivitet for landbrukstiltak – reduksjon i fosforavrenning*. SLF – Fagsamling Vanndirektivet for FMLA-ene, Selbusjøen, 27.–28.10.

Undervisning

Økonomiske forhold ved økologisk gardsdrift. Institutt for plante- og miljøvitenskap, Universitetet for miljø- og biovitenskap. PØL100 Økologisk landbruk. O. Flaten.

WTO og norsk landbruk og OECDs PSE-utrekninger. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Gjeste forelesning i landbrukspolitikkurs – ECN360 Landbrukspolitikk og ressursforvaltning, 16.9. S.S. Prestegard.

Ecological Sanitation and Investment Theory. Universitetet for miljø- og biovitenskap. THT 282: Ecological Sanitation. K. Refsgaard.

Economic issues related to sustainable sanitation. Universitetet for miljø- og biovitenskap. Summer courses in Ecologic Appropriate sanitation for the developing world. K. Refsgaard.

Institutional issues related to sustainable sanitation. Oregon State University, USA. Summer school in International Comparative Rural Policy Studies. K. Refsgaard.

Management of common pool resources – implementing the Water Framework Directive in Rural Areas. Oregon State University, USA. Summer school in International Comparative Rural Policy Studies. K. Refsgaard.

Wind energy and rural communities. Oregon State University, USA. Summer school in International Comparative Rural Policy Studies. K. Refsgaard.

Innovation in the cod farming sector. Institutt for innovasjon og økonomisk organisering, BI. GRA 3152: Innovation, Sectoral Applications. L.Ø. Eriksen.

Totalregnskapet for jordbruket. Institutt for økonomi og ressursforvaltning, Universitetet for miljø- og biovitenskap. Gjeste forelesning i ECN360 Landbrukspolitikk og ressursforvaltning, 23.9. L.J. Rustad.

Masteroppgaveveiledning o.l.

Biveileder for en ph.d.-student, Høgskolen i Bodø, F. Veggeland.

Sensoroppgaver

Sensor, STV 1400 Offentlig politikk og administrasjon, innføringsemne, bachelor, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, F. Veggeland.

Sensor av tre masteroppgaver i statsvitenskap, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, F. Veggeland.

Sensor, STV 1000 Innføring i statsvitenskap, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo, F. Veggeland.

Sensor, ST 408 European Union and Domestic Public Administration, Universitetet i Agder, F. Veggeland.

Konferanser, seminarer, undervisning og kurs mv. arr. av NILF eller med NILF som medarrangør

Seminaret «Landbruks- og matressurser i samfunnsperspektiv» arr. av NILF og Norges forskningsråd. Oslo, 7.4. Ivar Pettersen.

Kurs for regnskapsførere i landbruket. Finansregnskap og skatte-/avgiftsrett. Arr. av NILF og Økonomiforbundet. Stjørdal, 28.10. og Gardermoen, 12.11. Ansvarlige fra NILF: Lars Johan Rustad og Jonny Melting.

Norkap-kurs for Norsk landbruksrådgivning, Gardermoen, 15.2. Terje Haug.

Verv i utvalg, råd og nemnder

Medlem, Forskningskomiteen, Stiftelsen hestforskning. A. Hegrenes.

Varamedlem, Styret for Programme in Higher Education, Research and Development in the Western Balkans, Agriculture (HERD – agriculture). Oppnevnt av Utenriksdepartementet. A. Hegrenes.

Medlem av The International Comparative Rural Policy Studies (ICRPS). Consortium, et nettverk av universiteter og forskningsinstitusjoner i Nord-Amerika og Europa. J. Bryden.

Medlem av The International Comparative Rural Policy Studies (ICRPS). Consortium, et nettverk av universiteter og forskningsinstitusjoner i Nord-Amerika og Europa. K. Refsgaard.

Polson Institute, Cornell University, Advisory Board. J. Bryden.

Social Sciences and Humanities Research Council (SSHRC), Canada. J. Bryden.

President, International Rural Network. J. Bryden.

Reviewer, Sveriges lantbruksuniversitet. J. Bryden.

Ph.D-assessor, SLU, Sverige, J. Bryden.

Editorial Committee, Journal of Rural Community Development. J. Bryden.

Advisory Committee, Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development (JAFSCD). J. Bryden.

Editorial Advisory Board, Journal Sociological Trends. J. Bryden.

Medlemmer, Prognoseutvalget for melk, kjøtt og egg, G. Gustavsen, O. Hjukse, G. Lindstad og I. Hovland har representert NILF en eller flere ganger.

Landrepresentant, Arbeidsgruppen for Agricultural accounts and prices, Eurostat. O. Hjukse.

Varamedlem til styret for seksjon IX Agricultural Economics, Nordiske Jordbruksforskernes Forening, og til styret for NJF den norske avdeling. S.S. Prestegard.

Medlem, Nordisk kontaktnett for jord- og skogbruksstatistikk. L.J. Rustad.

Medlem, Statistikkrådet, SSB. L.J. Rustad.

Medlem, Rådgivende utvalg for jordbruksstatistikk, SSB. L.J. Rustad.

Leder, Økonomisk utvalg for reindriften (fra høsten 2010–2013), L.J. Rustad.

Fagfelleoppgaver (tidsskrifter)

Journal of Risk Research. O. Flaten.

Journal of Agricultural Science and Technology. O. Flaten.

Journal of Agricultural and Applied Economics. O. Flaten.

European Review of Agricultural Economics. G.W. Gustavsen.

African Journal of Agricultural Research. O. Flaten.

Livestock Science. O. Flaten.

Environmental Policy and Governance. F. Veggeland.

Value in Health. A. Øvrum.

Ecological Economics. A. Hegrenes, V. Kvakkestad og K. Refsgaard.

Journal of Environmental Management. K. Refsgaard.

Environmental Policy and Governance. K. Refsgaard.

Annet

Deltakelse på to møter i «OECD network for farm level analysis», Paris, mars og september, Eva Øvren.

Det er sendt seks pressemeldinger. På NILFs hjemmeside har det vært 66 nyhetsoppslag i 2010.

Seminarer 2010

Det har vært en seminarkomiteé som har hatt ansvaret for de fleste seminarer. Seminar-komiteen har bestått av Mads Svennerud, leder, Helge Berglann, Gry-Heidi Ruud-Wethal og Arild Spissøy.

SLFs innspill til jordbruksoppjøret. Ola Rygh, SLF, 19.1.

Status og utviklingstrekk, økonomi og utfordringer i landbruket i Trøndelag. E. Kjesbu, NILF, K. Krokann, NILF, S.K.P. Rye, NILF, R. Sand, Trøndelag Forskning og Utvikling, B.G. Hansen, TINE, P.H. Haugdal, Landbrukets Fagsenter Namdal og L.G. Aunsmo, Trøndelag Forskning og Utvikling. Seminaret ble holdt på Steinkjer 16.3. i samarbeid med FMLA Nord-Trøndelag og i Trondheim 17.3. i samarbeid med FMLA Sør-Trøndelag.

Nye tider for norsk matindustri? I. Pettersen, NILF, J. Kjuus, NILF, F. Vold, LMD, O.-J. Ingeborgrud, Norsk Landbrukssamvirke, O.A. Dalsegg, Grilstad og H. Mageli, Orkla, 23.4. Seminaret ble holdt hos LMD.

Matmakt, ressursforvaltning og virkemiddelbruk: Tre bidrag rundt aktuelle landbruks-politiske tema. K. Salhofer, Technische Universität München, D. Bullock, University of Illinois og K. Mittenzwei, NILF, 14.6.

Hvordan treffer bøndene sine strategiske beslutninger? B. Öhlmér, Institutionen för ekonomi, Sveriges lantbruksuniversitet, 14.10.

Målavvik uten enkle lærdommer – Riksrevisjonens rapport om landbrukspolitikken. G.V. Dyrnes, Riksrevisjonen, O.Chr. Rygh, SLF, K. Mittenzwei og I. Pettersen, NILF, 26.10.

Trenger vi landbruket for å holde liv i vestlandsbygdene? L.R. Solberg, A. Spissøy og I. Pettersen, 9.11. Seminaret ble holdt i Bergen i samarbeid med FMLA Hordaland.

Konkurransopolitikken i matsektoren belyst ved Tine-saken. T.S. Gabrielsen, Institutt for økonomi, Universitetet i Bergen og N.-H.M. von der Fehr, Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo, 24.11.

Hvor effektiv er norsk landbrukspolitikk? I. Gaasland, SNF, I. Pettersen og K. Mittenzwei, NILF, 25.11.

Hvordan ble økonomien for norske bønder i 2009? T. Haukås og E. Øvren, 8.12.

ADRESSE HOVEDKONTOR

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon: 22 36 72 00
Postboks 8024 Dep	Storgata 2-4-6	Telefaks: 22 36 72 99
0030 OSLO		E-post: postmottak@nilf.no
		Internett: www.nilf.no

ADRESSE DISTRIKTSKONTORER

Bergen	Postadresse:	Postboks 7317, 5020 BERGEN
	Telefon:	55 57 24 97
	Telefaks:	55 57 24 96
	E-post:	postmottak@nilf-ho.no
Trondheim	Postadresse:	Postboks 4718 – Sluppen, 7468 TRONDHEIM
	Telefon:	73 19 94 10
	Telefaks:	73 19 94 11
	E-post:	postmottak@nilf.fmst.no
Bodø	Postadresse:	Statens hus, Moloveien 10, 8002 BODØ
	Telefon:	75 53 15 40
	Telefaks:	75 53 15 49
	E-post:	postmottak@nilf-nn.no
